

INFORMACIJA O DOPUNI PLANA DAVANJA KONCESIJA ZA DETALJNA GEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA I EKSPLOATACIJU MINERALNIH SIROVINA ZA 2024. GODINU, SA IZVJEŠTAJEM SA JAVNE RASPRAVE

Vlada Crne Gore je, na sjednici održanoj 17. maja 2024. godine, na osnovu člana 7 stav 1 Zakona o koncesijama („Sl.list CG“, 8/09, 73/19 i 125/23), donijela Plan davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2024. godinu.

Postupak davanja koncesija pokreće se u skladu sa godišnjim planom iz člana 7 Zakona o koncesijama. Međutim, zainteresovano lice, u skladu sa članom 41 stav 1 Zakona o koncesijama, može podnijeti inicijativu za dopunu plana iz člana 7 stav 1 istog zakona. Inicijativa se podnosi nadležnom organu i sadrži ocjenu ekonomske opravdanosti investicije, podatke i informacije iz člana 19 stav 1, 2, 3, 5 i 11 Zakona o koncesijama, potrebne za ocjenu prihvatljivosti inicijative, sa dokazima o realnim troškovima izrade ocjene ekonomske opravdanosti investicije. Prihvaćene inicijative, od strane nadležnog organa, čine predlog za dopunu godišnjeg Plana koncesija za tekuću godinu koji donosi Vlada.

Koncesije za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina definisane su Zakonom o geološkim istraživanjima („Sl.list RCG“, br. 28/93, 27/94, 42/94 i 26/07 i „Sl.list CG“, br. 28/11), Zakonom o rudarstvu („Sl.list CG“, br. 65/08, 74/10, 40/11) i Zakonom o koncesijama („Sl.list“ CG, br. 8/09, 73/19 i 125/23), kojima je uređen način i postupak dobijanja koncesija za korišćenje prirodnog bogatstva – mineralnog resursa.

Koncesiona politika ima za cilj da se prirodni resursi optimalno iskoriste, odnosno da njihova valorizacija bude jedan od preduslova za ekonomski razvoj, kako na nivou države tako i na nivou lokalnih zajednica, na čijoj teritoriji se nalaze perspektivna koncesiona područja. Obezbeđivanje održivog snabdijevanja mineralnim sirovinama i zadovoljavanje potreba za njima predstavlja osnov za dodjelu koncesija, uz pronalazak kompromisnih rješenja između sve veće potrebe za sirovinama i potencijalnih negativnih uticaja eksploatacije i obrade sirovina na prirodnu sredinu i društvo, kao i, između ciljeva i politika u oblasti zaštite životne sredine.

U Državnom planu eksploatacije mineralnih sirovina za period 2019-2028. godine, kao krovnom dokumentu u kojem su postavljeni dugoročni strateški ciljevi i smjernice za racionalno, ekonomsko i ekološki održivo korišćenje mineralnih resursa, navedeno je da, osnovne sirovine za proizvodnju portland cementa su krečnjaci, laporci i gline. Razmatranje mogućnosti primjene cementnih laporaca pljevaljskog basena u proizvodnji portland cementa odnosi se prvenstveno na korišćenje tehnogenih ležišta ove sirovine. Nova tehnološka rješenja u proizvodnji cementa, kvalitetna osnovna mineralna sirovina, energetska goriva i aditivi predstavljaju značajan potencijal za razvoj ove važne industrijske grane za Crnu Goru u cjelini. Pored osnovnih sirovina Crna Gora raspolaže sirovinama koje se koriste za korekciju kvalitativnih karakteristika klinkera (glinica, topionička zgura, elektrofilterski pepeo, gips).

Najveće ležište prirodnih cementnih laporaca u Crnoj Gori je pljevaljski ugljonosni basen gdje cementni laporci predstavljaju neposrednu krovinu ugljenog sloja u ležištu. Od početka 90-tih godina značajne količine laporca sa površinskog kopa „Potrlica“ pljevaljskog ugljonosnog basena odlagane su na spoljašnje odlagalište „Jagnjilo“. Na odlagalištu „Jagnjilo“ ukupno je odloženo preko 80.000.000 t laporca koje danas predstavlja značajno tehnogeno ležište za proizvodnju cementa. Za ilustraciju važnosti cementa u savremenoj industriji, analizirana je globalna proizvodnja cementa u proteklom godinama, što naglašava

ekonomski značaj mineralnih sirovina neophodnih za proizvodnju cementa. Iako podaci za proizvodnju u manjim državama nisu dostupni, perspektiva Crne Gore u pogledu geološkog potencijala za proizvodnju cementa je očigledna. Pored navedenog, uklanjanjem ovog odlagališta, značajan dio prostora u neposrednoj blizini gradskog naselja, se može privesti korisnijoj namjeni, čime se dovodi do rasterećenja pritiska i eliminisanja mogućeg nastanka klizišta, odrona i drugih egzogenih pojava.

Upravo iz tih razloga, identifikovan je potencijal cementnog laporca na odlagalištu "Jagnjilo", što opravdava uključivanje ovog lokaliteta u dopunu Plana za 2024. godinu. Detaljna geološka istraživanja i dokazivanje rezervi i kvaliteta će poslužiti kao osnova za planiranje buduće eksploatacije. Prvi korak u realizaciji ove kapitalne investicije predstavlja dobijanje koncesionog prava na istraživanje i eksploataciju odlagališta cementnog laporca "Jagnjilo", opština Pljevlja, kao mineralne sirovine u industriji cementa.

Takođe, u pomenutom Državnom planu navedeno je da je u Crnoj Gori registrovan znatan broj pojava nemetaličnih mineralnih sirovina, od kojih je, posebno izdvojen tehničko-građevinski kamen, kao jedna od najznačajnijih nemetaličnih mineralnih sirovina.

Potencijalne rezerve ove mineralne sirovine, imajući u vidu geološku građu Crne Gore, su praktično neograničene, tako da predstavlja jednu od najznačajnijih mineralnih sirovina. S obzirom na geološku građu Crne Gore, broj ležišta tehničko-građevinskog kamena bi mogao biti znatno veći, ali s obzirom da se radi o jeftinoj sirovini koja ne trpi preveliki transport u pogledu cijene, ključni faktor koji utiče na rentabilnost eksploatacije predstavlja lokacija potencijalnih ležišta. Prisutan je stalan trend povećanja interesovanja domaćih i stranih investitora za dobijanje koncesije za istraživanje i eksploataciju tehničko-građevinskog kamena

Zahvaljujući ubrzanom razvoju tehnologije, kao i povoljnim ekološkim karakteristikama, nemetalične mineralne sirovine sve više dobijaju na značaju, sa trendom stalnog proširenja primjene i ekonomskog značaja. Iz tog razloga značajno mjesto u ekonomiji Crne Gore mogle bi zauzimati i vulkanske stijene. Potreba za vulkanskim stijenama biće sve veća, jer osim izgradnje novih puteva potrebno je obezbijediti i značajne količine za rekonstrukciju i održavanje postojeće putne infrastrukture. To je jedan od opravdanih razloga što je lokalitet tehničko-građevinskog kamena (vulkanit i krečnjak) "Bistrica", opština Berane uključen u dopunu Plana za 2024. godinu.

U skladu sa članom 7 stav 1 i članom 41 stav 1 Zakona o koncesijama, Ministarstvo rudarstva, nafte i gasa kao nadležni organ, na osnovu prihvatanja podnešenih Inicijativa, od strane zainteresovanih lica, predlaže Vladi Crne Gore da se iste uvrste u dopunu Plana davanja koncesija za 2024. godinu, i to:

1. Ležište nemetalične mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena "Lješevići Gajevi", opština Kotor;
2. Lokalitet nemetalične mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena "Stubički dolovi", opština Nikšić;
3. Ležište nemetalične mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena "Pogled", opština Rožaje;
4. Lokalitet nemetalične mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena "Kličevac", opština Nikšić;
5. Ležište nemetalične mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena "Možura- Orlovo", opština Bar;
6. Lokalitet nemetalične mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena (vulkanit i krečnjak) "Bistrica", opština Berane.
7. Odlagalište cementnog laporca "Jagnjilo", Opština Pljevlja.

Prilikom odabira istražno-eksploatacionih prostora vodilo se računa o prostorno-planskoj dokumentaciji, kako ne bi došlo do konflikta plana eksploatacije i planskih dokumenata, o samoj poziciji prostora (nalaze se u široj okolini navedenih opština), imovinsko-pravnih odnosa, zaštiti kulturnih dobara, kao i o zainteresovanosti određenih investitora za dodjelu koncesija.

Ministarstvo energetike i rudarstva je, u skladu sa članom 7 stav 2 Zakona o koncesijama, objavilo poziv na javnu raspravu o predlogu dopune Plana za davanje koncesija za 2024. godinu, koja je trajala od 28. maja do 18. juna 2024. godine i urađen je Izvještaj sa Javne rasprave. Poziv za javnu raspravu o predlogu dopune Plana davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2024. godinu, objavljen je na sajtu Ministarstva energetike i rudarstva na linku <https://www.gov.me/meir>.

Poslije sprovedene Javne rasprave, dalji postupak je dostavljanje Vladi Crne Gore predloga dopune Plana za davanje koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2024. godinu, sa Izvještajem sa javne rasprave, na razmatranje i donošenje.

Opravidanost javnog interesa za davanje koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina

Koncesije za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina daju se radi obezbjeđenja odgovarajućeg javnog interesa, unaprjeđenja rudarske djelatnosti, obezbjeđenja održivog korišćenja neobnovljivog mineralnog resursa zasnovanog na njegovom dugoročnom korišćenju, veće zaposlenosti, kao i racionalnog, ekonomičnog i efikasnog korišćenja prirodnih bogatstava, tehničko-tehnološkog unaprjeđenja i očuvanja životne sredine.

Dosadašnja iskorišćenost mineralnih sirovina i realna mogućnost njihovog daljeg i optimalnijeg korišćenja nameću potrebu za njihovim daljim istraživanjima, eksploatacijom i korišćenjem u skladu sa savremenim dostignućima nauke, tehnike i tehnologije i racionalnim upravljanjem prema međunarodnim standardima. Planom davanja koncesija se vodi računa da se korišćenje prirodnih resursa odvija na održiv način.

Ekonomski razvoj Crne Gore u posljednjih sedamdeset godina umnogome je bio zasnovan na korišćenju mineralnih sirovina. Tranzicioni period, gubitak tržišta, tehnološko zaostajanje i drugi razlozi uslovili su stagnaciju i smanjivanje rudarske i industrijske proizvodnje u Crnoj Gori posljednjih dvadeset godina. Određeni napredak je prisutan posljednjih godina u pogledu intenziviranja geoloških istraživanja ležišta mineralnih sirovina, ponovnog otvaranja zatvorenih rudnika, otvaranja novih rudnika i investicija u rudarske i kapacitete prerađivačke industrije zasnovane na mineralnim sirovinama.

Ekonomsku opravdanost dodjele koncesija se sagledava kroz više faktora:

- povećanje društvenog bruto proizvoda;
- povećanje nivoa zaposlenosti;
- transfer savremenih tehnologija i znanja;
- povećanje izvoza i pristup novim tržištima;
- stabilizovanje javnog sektora - što se ogleda povećanjem fiskalnih i parafiskalnih prihoda, kao rezultat svakog koncesionog investiranja;
- jačanje konkurencije na domaćem tržištu
- podizanje kreditno-finansijskog ugleda;
- zapošljavanje domaćih proizvodnih kapaciteta,

Ključnu ulogu u korišćenju mineralnih sirovina, kroz koncesiona ulaganja ima, većinom, privatni sektor kao inicijator za pokretanje postupka davanja koncesije.

Prioritet za dodjelu koncesija su oblasti mineralne sirovine čijom realizacijom se obezbeđuje: ostvarivanje odgovarajućeg javnog interesa, veće zaposlenosti, privrednog razvoja primjena novih tehnologija, prihod za koncedenta kroz koncesionu naknadu, razvoj prerađivačkih kapaciteta, razvoj siromašnih i nerazvijenih područja, kao i druge benefite.

Finansijska sredstva koja se izdvajaju kroz koncesionu naknadu, većim dijelom pripadaju budžetu Opština (70% od ukupnog iznosa) na čijoj teritoriji se nalazi perspektivni koncesioni prostori, što predstavljaju značajan potencijal za ulaganje u dalji razvoj lokalnih zajednica.

Prilikom odabira perspektivnih prostora za dodjelu koncesija, koji su uvršteni u dopunu Plana davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2024. godinu, izvršena je analiza osnovnih parametara za ocjenu ekonomske opravdanosti kako bi bili zadovoljeni predhodno navedeni faktori u cilju ostvarenja javnog interesa i ekonomske opravdanosti istih.

Postupak za davanje koncesije

Predmet koncesije, u skladu sa Zakonom o koncesijama, mogu biti: istraživanje ili eksploatacija, ili istraživanje i eksploatacija mineralnih sirovina od strateškog značaja.

Jedan od ciljeva je i uspostavljanje transparentnih uslova za davanje koncesija u cilju ravnopravnosti svih zainteresovanih subjekata, odnosno učesnika u postupku davanja koncesija, kao i stvaranje uslova za rješavanje otvorenih pitanja od značaja za ostvarivanje prava na koncesiju.

Primjenom zakonskih i drugih propisa neophodno je pristupiti sprovođenju procedure za dodjelu koncesija pod jednakim, transparentnim i nediskriminatorским uslovima, uz nadoknadu koja mora biti adekvatna valorizaciji prirodnog bogatstva, kako bi se na optimalan način koristili mineralni resursi. Međutim, mora se voditi računa da se korišćenje prirodnih resursa odvija na održiv način.

Postupak za davanje koncesije pokreće Ministarstvo energetike i rudarstva izradom Koncesionog akta, u skladu sa donešenim godišnjim planom iz člana 7 i dopunom godišnjeg plana iz člana 41 Zakona o koncesijama.

U skladu sa članom 18 stav 3 Zakona o koncesijama, prije upućivanja Koncesionog akta Vladi na usvajanje, Ministarstvo energetike i rudarstva organizuje i sprovodi javnu raspravu u roku od 15 do 30 dana od dana upućivanja javnog poziva za javnu raspravu.

Nadležni organ, nakon usvajanja Koncesionog akta, objavljuje javni oglas: u Službenom listu Crne Gore, najmanje jednom dnevnom štampanom mediju koji se distribuira na teritoriji cijele Crne Gore i na internet stranici nadležnog organa.

Ponuđač dostavlja ponudu na osnovu Javnog oglasa za davanje koncesije. Rok za dostavljanje ponuda ne može biti kraći od 30 dana od dana objavljivanja Javnog oglasa u "Službenom listu Crne Gore".

Rok na koji se daje koncesija određuje se na osnovu predmeta koncesije, vremena potrebnog za povrat investicija i ostvarivanje dobiti po osnovu koncesione djelatnosti i ne može biti duži od trideset (30) godina.

**NACRT DOPUNE GODIŠNJEG PLANA DAVANJA
KONCESIJA ZA DETALJNA GEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA
I EKSPLOATACIJU MINERALNIH SIROVINA ZA
2024. GODINU**

Podgorica, maj 2024.

NACRT DOPUNE GODIŠNJEG PLANA DAVANJA KONCESIJA ZA DETALJNA GEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA I EKSPLOATACIJU MINERALNIH SIROVINA ZA 2024. GODINU

Postupak za davanje koncesija pokreće se u skladu sa godišnjim planom iz člana 7 Zakona o koncesijama. Međutim, zainteresovano lice, u skladu sa članom 41 stav 1 Zakona o koncesijama, može podnijeti inicijativu za dopunu plana iz člana 7 stav 1 istog zakona. Inicijativa se podnosi nadležnom organu i sadrži ocjenu ekonomske opravdanosti investicije, podatke i informacije iz člana 19 stav 1, 2, 3, 5 i 11 Zakona o koncesijama, potrebne za ocjenu prihvatljivosti inicijative, sa dokazima o realnim troškovima izrade ocjene ekonomske opravdanosti investicije. Ukoliko nadležni organ ocijeni inicijativu prihvatljivom, ista čini predlog za dopunu godišnjeg plana koncesija za tekuću godinu koji donosi Vlada.

Postupak za davanje koncesije pokreće Ministarstvo energetike i rudarstva izradom Koncesionog akta, u skladu sa godišnjim planom iz člana 7 i dopunom godišnjeg plana iz člana 41 Zakona o koncesijama.

U skladu sa članom 18 stav 3 Zakona o koncesijama, prije upućivanja Koncesionog akta Vladi na usvajanje, Ministarstvo energetike i rudarstva organizuje i sprovodi javnu raspravu u roku od 15 do 30 dana od dana upućivanja javnog poziva za javnu raspravu.

Nadležni organ, nakon usvajanja koncesionog akta, objavljuje javni oglas: u Službenom listu Crne Gore, najmanje jednom dnevnom štampanom mediju koji se distribuira na teritoriji cijele Crne Gore i na internet stranici nadležnog organa.

Ponuđač dostavlja ponudu na osnovu Javnog oglasa za davanje koncesije. Rok za dostavljanje ponuda ne može biti kraći od 30 dana od dana objavljivanja Javnog oglasa u "Službenom listu Crne Gore".

Rok na koji se daje koncesija određuje se na osnovu predmeta koncesije, vremena potrebnog za povrat investicija i ostvarivanje dobiti po osnovu koncesione djelatnosti i ne može biti duži od trideset (30) godina.

Koncesiona politika ima za cilj da se prirodni resursi optimalno iskoriste, odnosno da njihova valorizacija bude jedan od preduslova za ekonomski razvoj, kako na nivou države tako i na nivou lokalnih zajednica, na čijoj teritoriji se nalaze perspektivna koncesiona područja.

Obezbjedivanje održivog snabdijevanja mineralnim sirovinama i zadovoljavanje potreba za njima predstavlja osnov za dodjelu koncesija, uz pronalazak kompromisnih rješenja između sve veće potrebe za sirovinama i potencijalnih negativnih uticaja eksploatacije i obrade sirovina na prirodnu sredinu i društvo, kao i, između ciljeva i politika u oblasti zaštite životne sredine.

Inicijative zainteresovanih lica koje su dostavljene do kraja marta tekuće godine, a koje su od strane nadležnog organa ocijenjene kao prihvatljive, čine predlog za dopunu godišnjeg plana za 2024. godinu, i to:

1. Ležište nemetalične mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena "Lješevići Gajevi", opština Kotor;
2. Lokalitet nemetalične mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena "Stubički dolovi", opština Nikšić;
3. Ležište nemetalične mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena "Pogled", opština Rožaje;
4. Lokalitet nemetalične mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena "Kličevac", opština Nikšić;
5. Ležište nemetalične mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena "Možura- Orlovo", opština Bar;
6. Lokalitet nemetalične mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena (vulkanit i krečnjak) "Bistrica", opština Berane.
7. Odlagalište cementnog laporca "Jagnjilo", Opština Pljevlja.

1. LEŽIŠTE NEMETALIČNE MINERALNE SIROVINE TEHNIČKO-GRAĐEVINSKOG KAMENA "LJEŠEVIĆI - GAJEVI", OPŠTINA KOTOR

Od strane privrednog društva „Briv Construction“ d.o.o. – Kotor, podnijeta je Inicijativa za pokretanje postupka za dodjelu koncesije za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju nemetalične mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena na ležištu „Lješevići-Gajevi“, Opština Kotor, (br. UP-05-175/1).

Rješavajući po Inicijativi, obrazovana je komisija za ocjenu podnijete Inicijative koja je izvršila analizu dostavljene Inicijative i dostupnih podataka, kao i terenski obilazak ležišta tehničko-građevinskog kamena „Lješevići-Gajevi“, u cilju utvrđivanja stanja i granica na predmetnom prostoru, kao i procjenu uslova za buduće eksploatacione radove. Na osnovu svega navedenog, sačinjen je Izvještaj dana 15.11.2023. godine, u kojem je Komisija predložila da se navedena Inicijativa prihvati.

Rješenjem broj: UP-05-175/3 od 16.11.2024. godine prihvaćena je Inicijativa i, u skladu sa članom 41 stav 3 Zakona o koncesijama, ista je uvrštena u Predlog dopune godišnjeg plana davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2024. godinu.

Ležište tehničko-građevinskog kamena „Lješevići-Gajevi“, Kotor

Opšti podaci o ležištu „Lješevići Gajevi“

Istražno-eksploatacioni prostor „Lješevići-Gajevi“ nalazi se u području Grblja, na oko 6 km jugoistočno od Tivta. Lociran je na sjeveroistočnim padinama brdovitog poluostrva Luštica koje zauzima prostor između otvorenog dijela Jadranskog mora na zapadu i jugozapadu i Tivatskog zaliva i Grbaljskog polja na istoku i sjeveroistoku. Prema teritorijalno-administrativnoj podjeli pripada teritoriji opštine Kotor i nalazi se na topografskoj sekciji „Tivat“, 1:25 000.

U prilogu Inicijative privrednog društva „Briv Construction“ doo – Kotor, dostavljena je topografska karta 1:25 000, na kojoj je prikazan poligon traženog prostora definisan sa 6 konturnih tačaka (A-F).

U tabeli su date koordinate konturnih tačaka istražno-eksploatacionog prostora „Lješevići-Gajevi“.

Tabela 1. Koordinate konturnih tačaka predloženog istražno-eksploatacionog prostora

Konturna Tačka	K o o r d i n a t e		Kota (m.n.m.)
	X	Y	
A	4 693 093,24	6 560 504,58	11,56
B	4 692 959,95	6 560 613,93	17,75
C	4 692 743,40	6 560 848,66	39,50
D	4 692 624,67	6 560 810,54	50,15
E	4 692 475,00	6 560 520,00	103,87
F	4 692 865,00	6 560 215,00	66,66

Napomena: Eventualne izmjene i konačne koordinate prostora biće definisane u toku izrade Koncesionog akta.

Do ležišta postoji pristupni lokalni asfaltni put za naselja Lješevići i Vranovići koji se, kod Radanovića, odvaja od magistralnog puta Budva-Tivat. U geomorfološkom pogledu područje ležišta „Lješevići-Gajevi“ pripada oblasti Crnogorskog primorja. Reljef ovog područja je u direktnoj zavisnosti od litološkog sastava i strukturnog sklopa terena, tako da se jasno izdvaja priobalni pojas izgrađen od flišnih naslaga i zaleđe izgrađeno od karbonatnih stijena krečnjačko-dolomitskog sastava. Visinske razlike, manje ili više, brzo rastu od obale prema zaleđu. Prostor „Lješevići-Gajevi“ (Grbalj) predstavlja u suštini sjeveroistočne padine brdovitog dijela terena uz Jadransku obalu, od koje ga

odvajaju uzvišenja kao što su: Prčja Glava (408 m), Kosmač (294 m) i Velović (232 m), koja se spuštaju sve do Grbaljskog polja.

Južni djelovi istražno-eksploatacionog prostora izgrađeni su od srednjoeocenskih krečnjaka, ali se često zapažaju i komadi crvenih pizolitičnih boksita i hematita, što ukazuje na eroziono-diskordantni odnos sa podinskim gornjekrednim karbonatima. Dok rudnu formaciju izgrađuju slojeviti i bankoviti foraminifersko-numulitski krečnjaci, lutetskog kata, srednjeg eocena. U geološkom stubu ove rudne formacije mogu se, istina bez precizno utvrđenog položaja granice, razlikovati dva tipa krečnjaka.

Prvi varijetet, zastupljen je u donjem dijelu stuba rudne formacije „Sv. Vara“, a predstavljen je smeđesivim do srednjesivim biopelmikritima i biomikritima u naizmjeničnoj smjeni. Osnova im je mikrokristalasta sa loše sortiranim fosilnim ostacima u pelmikritskoj i pelmikrosparitskoj osnovi. Fosilni sadržaj predstavljen je izduženim diskociklinama. Pored diskociklina karakteristično je prisustvo sitnih formi bentoskih foraminifera, rjeđe, planktonskih foraminifera i crvenih algi i odsustvo numulita (ili su prisutne samo sitnije pojedinačne forme). Stijena sadrži i intraklaste koji su nepravilnog oblika, mikrosparitske strukture i slabo sortirani. U podini ovih krečnjaka, duž eroziono-diskordantnog kontakta, gdje može biti manjih naslaga crvenih pizolitičnih boksita, nalaze se sedimenti mastrihtskog kata gornje krede, predstavljeni krečnjacima, dolomitičnim krečnjacima i dolomitima.

Drugi varijetet, razvijen je u središnjem i gornjem dijelu stuba rudne formacije „Sv. Vara“, a izgrađuju ga slojeviti i nešto češće bankoviti svijetlosmeđi do svijetlosivi algalno-foraminiferski biomikriti, algalni biomikriti i algalno-briozojski biomikriti u naizmjeničnoj smjeni. Ovaj varijetet, prema mikroskopskom nalazu iz sedimentološko-biostratigrafskih analiza, od fosilnih ostataka, sadrži krupne numulite, rjeđe diskocikline, a između ovih krupnih fosila javljaju se i drugi sitniji fosili spari-kalcitskog sastava, kao i intraklasti i alge. U stijeni su zastupljeni i bioklasti ehinodermata i lamelibranhijata. Intraklasti su jako sitni, izgrađeni od mikrosparita. Ova biointraklastična osnova čini oko 20% ukupne mase stijene. Vezivo oko ovih bioklasta i intraklasta je spari-kalcit, vrlo rijetko i mikrosparit. U krovini se nalaze flišni sedimenti gornjeg eocena.

Podaci o izvršenim geološkim istraživanjima

Rezerve tehničko-građevinskog kamena

Na osnovu analize raspoložive dokumentacije o ležištu „Lješeviči-Gajevi“, u predhodnom periodu, na ovom prostoru vršena su, u nekoliko navrata, detaljna geološka istraživanja tehničko-građevinskog kamena i dokazane su rezerve i kvalitet.

U toku 2019. godine, izvedena su detaljna geološka istraživanja na predmetnom ležištu i urađen Elaborat o klasifikaciji, kategorizaciji i proračunu rezervi tehničko-građevinskog kamena ležišta „Lješeviči-Gajevi“, Grbalj, sa stanjem rezervi 31.12.2018. godine.

Proračun rezervi tehničkog građevinskog kamena u ležištu „Lješeviči-Gajevi“ izvršen je metodom paralelnih vertikalnih profila i metodom srednjeg aritmetičkog. Struktura rezervi prikazana je u sljedećoj tabeli.

Tabela 2. Struktura rezervi tehničko-građevinskog kamena ležišta „Lješeviči-Gajevi“, stanje 31.12.2018.

Rezerve	Kategorija		Ukupne rezerve tehničko- građevinskog kamena, m ³
	B	C ₁	
Geološke	1.128.610	2.478.940	3.607.550
Vanbilansne	-	1.184.380	1.184.380
Bilansne	1.128.610	1.294.560	2.423.170
Eksploatacione	959.318,50	1.100.376	2.059.695

Za određivanje kvaliteta mineralne sirovine u ležištu tehničko-građevinskog kamena „Lješevići-Gajevi” – Grbalj, korišćeni su rezultati laboratorijskih ispitivanja fizičko-mehaničkih svojstava kamena, koja su vršena u više navrata u Institutu za ispitivanje materijala Srbije - IMS iz Beograda (2009, 2012, 2014, 2015, 2016, 2017 i 2018. godine).

Srednje vrijednosti parametara fizičko-mehaničkih svojstava kamena iz ležišta „Lješevići-Gajevi” date su u tabeli 3.

Tabela 3. Srednje vrijednosti parametara fizičko-mehaničkih svojstava kamena

Fizičko-mehanička svojstva	Jedinica mjere	Broj analiza	Min. sred. vrijednost	Max. sred. vrijednost	Srednja vrijednost
Čvrstoća na pritisak					
· u suvom stanju:	MPa	12	146,00	211,00	178,50
· u vodom zasićenom stanju:	MPa	12	129,00	194,00	161,50
· poslije smrzavanja:	MPa	7	130,00	185,00	157,50
Otpornost prema habanju brušenjem	cm ³ /50 cm ²	12	14,73	18,48	16,61
Zapreminska masa sa porama i šuplinama	g/cm ³	12	2,568	2,693	2,631
Zapreminska masa bez pora i šupljina	g/cm ³	7	2,631	2,711	2,671
Koeficijent zapreminske mase		7	0,976	0,991	0,984
Poroznost	%	7	0,9	2,4	1,65
Upijanje vode	%	12	0,09	0,47	0,28
Postojanost na mrazu		7			Postojan
Postojanost na dejstvo Na ₂ SO ₄		12			Postojan
Otpornost na habanje (Los Angeles) B-komb.	%	1			22,1
Čvrstoća na savijanje	MPa	1			14,06
Sadržaj sulfida, sulfata i hlorida	%	12			0,00

Imajući u vidu utvrđene fizičko-mehaničke karakteristike, mineraloško-petrografski sastav i hemijske osobine sa jedne strane i važeće tehničke propise i standarde u građevinarstvu, a oslanjajući se i na mišljenje o upotrebljivosti ispitanog kamena u Laboratoriji za kamen i agregat Instituta za IMS iz Beograda možemo konstatovati da se kamen iz ležišta „Lješevići-Gajevi” može upotrebljavati u tehničko-građevinske svrhe za:

- proizvodnju agregata za izradu betona (SRPS-u B.B2.009 i SRPS-u B.B2.010),
- proizvodnju agregata za izradu habajućih slojeva od asfaltnih betona po vrućem postupku za puteve sa srednjim, lakim i vrlo lakim saobraćajnim opterećenjem (SRPS -u U.E4.014),
- proizvodnju agregata za klasične i savremene podloge za puteve (SRPS U.E9.020),
- proizvodnju agregata za donje i gornje noseće slojeve od bituminiziranog materijala po vrućem postupku (SRPS U.E9.021 i SRPS U.E9.028),
- proizvodnju tucanika kategorije II za zastor željezničkih pruga (po Uputstvu za prijem i isporuku tucanika za zastor pruga na JŽ), kao i za
- proizvodnju lomljenog kamena i tesanika za gruba zidanja u niskogradnji i hidrogradnji.

u arhitektonsko-građevinske svrhe (SRPS-u B.B3.200) za:

- unutrašnje oblaganje horizontalnih površina sa intenzivnim i umjerenim pješačkim saobraćajem (UH-2 i UH-3),
- unutrašnje oblaganje vertikalnih površina (UV),
- spoljašnje oblaganje horizontalnih površina sa umjerenim pješačkim saobraćajem (SH-3), i
- spoljašnje oblaganje vertikalnih površina objekata visine do 30 m iznad terena (SV-2, SV-3).

Kapacitet godišnje proizvodnje i period trajanja koncesije

Na osnovu analize raspoložive dokumentacije o ležištu "Lješevići Gajevi" možemo zaključiti da su na ovom prostoru, vršena detaljna geološka istraživanja tehničko-građevinskog kamena u toku 2009, 2014 i 2019. godine, na osnovu kojih su dokazane rezerve i kvalitet. U toku 2019. godine, izvedena su detaljna geološka istraživanja na predmetnom ležištu i urađen Elaborat o klasifikaciji, kategorizaciji i proračunu rezervi tehničko-građevinskog kamena ležišta „Lješevići-Gajevi“, Grbalj, sa stanjem rezervi 31.12.2018. godine. Ukupne geološke rezerve, sa stanjem 31.12.2018. godine, iznose 3.607.550 m³, bilansne rezerve B+C₁ kategorije iznose 2.423.170 m³, vanbilansne rezerve 1.184.380 m³, dok su eksploatacione rezerve 2.059.695 m³.

Podnosilac Inicijative planira godišnju proizvodnju od oko 20.000 m³ č.s.m. odnosno oko 30.000 m³ agregata različitih frakcija.

Imajući u vidu ukupne dokazane geološke rezerve tehničko-građevinskog kamena na ovom ležištu i predloženi kapacitet eksploatacije, moguće je predvidjeti rok trajanja koncesije do 30 godina, kao najduži rok trajanja koncesije, propisan Zakonom o koncesijama, član 8.

Dosadašnja koncesiona aktivnost koja se vršila na ovom ležištu, odnosno eksploatacija i geološka istraživanje potvrđuju da se radi o kvalitetnoj mineralnoj sirovini koja se može koristiti za dobijanje široke palete građevinskih proizvoda, a unazad dvije decenije svjedoci smo konstantnog rasta potražnje proizvoda od tehničko-građevinskog kamena.

Da bi se dostigao optimalni stepen poznavanja ležišta, u smislu postojanja rezervi viših kategorija, ispitivanja njihovih kvalitativnih svojstava, ležišnih uslova, i u vezi sa tim mogućnosti primjene i plasmana na tržište, potrebno je izvršiti detaljna geološka istraživanja, na način i sa obimom koji će se definisati Projektom detaljnih geoloških istraživanja.

Posebna pažnja mora biti usmjerena na zaštitu životne sredine, i pored toga što planirana vrsta istraživanja i eksploatacije ove mineralne sirovine traži primjenu modernih tehničkih sredstava i mehanizacije, čiji je nepovoljni uticaj na životnu sredinu relativno mali.

Na osnovu raspoloživih podataka i dosadašnjih geoloških istraživanja koja su izvođenja u predhodnom periodu na ovom prostoru, ležište "Lješevići Gajevi" se nalaze na relativno povoljnom terenu sa aspekta geoloških faktora i zbog svojih prirodnih karakteristika može se smatrati kao teren pogodan za prikupljanje geoloških i inženjersko-geoloških podataka i eksploataciju. Sa aspekta primjene tehničko-tehnoloških rješenja, kao i definisanja prostora za formiranje postrojenja za obradu sirovine, morfološke karakteristike prostora omogućavaju tehnički izvodljiva i racionalna rješenja. Naravno, svi navedeni parametri će biti analizirani i definisani u toku izrade odgovarajuće tehničke dokumentacije.

Podaci o imovinsko pravnim odnosima

Na osnovu podataka Uprave za katastar i državnu imovinu broj 954-106-UPI-2208/09 i Dopunskim rješenjem br. 954-106-UPI-2208/09 istražno-eksploatacioni prostor je lociran na zemljištu koje se nalazi u vlasništvu Države Crne Gore (katastarske parcele 559, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685,

686, 687, 688, 689, 690, 691, 1359, 1360, 1361, 1362, 1363, KO Lješeviči. Prostor ležišta tehničko-građevinskog kamena "Lješeviči Gajevi" administrativno pripada opštini Kotor i zahvata površinu od 20,56 ha.

Podaci iz prostorno planske dokumentacije

Prostornim planom Crne Gore do 2020. godine u potpoglavlju 3.2.2. Mineralne sirovine, u dijelu koji se odnosi na tehničko-građevinski kamen (str. 24) naveden je kao aktivan i kamanolom Lješeviči-Gajevi. Prostorni plan područja posebne namjene za morsko dobro u poglavlju 1.1.3. Mineraloški i energetski potencijali definiše ležište „Lješeviči-Gajevi“ kao majdan koji je u funkciji. Lokacija ležišta definisana je Prostornim planom Opštine Kotor kao ležišta mineralnih sirovina i eksploatacionih polja. Pripada kategoriji izgrađenih površina odnosno ležišta mineralnih sirovina. Uz Inicijativu su dostavljeni i Urbanističko tehnički uslovi, br. 04-2391/1 od 07.06.2010. godine, izdati od strane Ministarstva uređenja prostora i zaštite šivotne sredine.

Za potrebe izrade Predloga dopune plana za 2024. godinu, shodno Uredbi o povjeravanju dijela poslova iz nadležnosti Ministarstva energetike i rudarstva JU Zavod za geološka istraživanja (Sl. list Crne Gore br.17/2022 od 16.2.2022. godine), JU Zavod za geološka istraživanja je uputila Sekretarijatu za urbanizam, stanovanje i uređenje prostora, Opština Kotor, zahtjev, br. 1591/1 od 21.12.2023. za mišljenje o namjeni površina koje se nalaze u obuhvatu ležišta "Lješeviči-Gajevi", a koje je definisano dostavljenim koordinatama.

Postupajući po Zahtjevu, Sekretarijat za urbanizam, stanovanje i uređenje prostora, Opštine Kotor je dostavilo dopis, br. 03-333/23-32718 od 07.02.2024. u kojem navodi da je predmetni prostor prepoznat u Prostorno-urbanističkom planu Opštine Kotor (tekstualni dio, str. 258, „Sl. list CG“- br. 95/20, u isto vrijeme ovaj prostor zauzima različite namjene površina i dijelom se nalazi u širem obuhvatu alternativne brze saobraćajnice.

U dopisu je prikazan isječak iz grafičkog dijela plana – Plan namjene površina, PUP opštine Kotor ("Sl.list CG" – br. 95/20), sa opisom namjene prostora.

1. KONCESIONA PODRUČJA/KP – "Plan omogućava određivanje koncesionog područja u svim namjenama u skladu sa posebnim propisom kojim se definiše koncesija".
2. ŠUME (Š) – "Zabranjena je gradnja stalnih, privremenih i pomoćnih objekata na površinama prikazanim kao šumske površine, odnosno u skladu sa Zakonom o šumama".
3. POVRŠINE ZA OBRADU, SANACIJU I SKLADIŠTENJE OTPADA/TSO – "Površine za obradu, sanaciju i skladištenje otpada (upravljanje otpadom) su površine namijenjene tretiranju i odlaganju otpada. Na ovim površinama mogu se planirati objekti u funkciji upravljanja otpadom, u skladu sa posebnim propisima".
4. POVRŠINE MINERALNIH SIROVINA (MS) – "Na površinama mineralnih sirovina mogu se planirati objekti za potrebe eksploatacije mineralnih sirovina (građevinsko-inženjerski objekti, kancelarije i sl.). Na površinama opredijeljenim za koncesiona područja, planira se rekultivacija i sanacija terena, prema vrsti koncesione djelatnosti, u skladu sa posebnim propisima".
5. OSTALE PRIRODNE POVRŠINE/OP – "Ostale prirodne površine obuhvataju: goleti, sipare, kamenjare, strme stjenovite padine, stjenovite obale, pješčane i šljunčane plaže i sl. U okviru ove namjene unutar uže zaštićene cjeline UNESCO zabranjena je nova izgradnja. U okviru ove namjene van zaštićene cjeline – Bafer zona UNESCO predviđa se izgradnja".

Shodno svemu navedenom, mišljenja su da je potrebno zatražiti mišljenje/tumačenje obrađivača Plana i da oni nisu nadležni za izdavanje UT uslova, već resorno Ministarstvo, pa je sva dalja procedura u nadležnosti Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine.

U skladu sa navodima iz predmetnog dopisa napominjemo da će, u slučaju eventualnih izmjena granica prostora u cilju usklađivanja isti sa namjenom površine, konačne koordinate prostora biti definisane u toku izrade Koncesionog akta.

Mišljenje Uprave za zaštitu kulturnih dobara

Uprava za zaštitu kulturnih dobara, Područna jedinica Kotor je postupajući po Zahtjevu privrednog društvo d.o.o. "YU Briv Kotor (novi naziv „Briv-Construction“), svojim aktom br. UP/I-05-114/2016 od 30.06.2020. godine, u vezi sa ležištem „Lješevići-Gajevi“, a koje se odnosilo na davanje saglasnosti za vršenje detaljnih geoloških istraživanja i eksploataciju pojave nemetalične mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena Lješevići – Gajevi je dala smjernice za dalju eksploataciju i kao jedan od uslova navela istraživanje tri tulumu, uz pridržavanje odredbi Zakona o zaštiti kulturnih dobara i Pravilnika o vrstama, uslovima i sadržaju dokumentacije o istraživanjima i sadržaju Elaborata istraživanja i zaštite kulturnih dobara.

Za potrebe izrade Predloga dopune plana za 2024. godinu, shodno Uredbi o povjeravanju dijela poslova iz nadležnosti Ministarstva energetike i rudarstva JU Zavod za geološka istraživanja (Sl. list Crne Gore br.17/2022 od 16.2.2022. godine), JU Zavod za geološka istraživanja je uputila Upravi za zaštitu kulturnih dobara, Područna jedinica Kotor, zahtjev za mišljenje da li se na ležištu „Lješevići-Gajevi“, koje administrativno pripada opštini Kotor, a koje je definisano navedenim koordinatama, može pristupiti istraživanju i eksploataciji nemetalične mineralne sirovine, tehničko-građevinskog kamena uz poštovanje odredbi Zakona o zaštiti kulturnih dobara (br 01-1593/1 od 21.12.2023).

Postupajući po Zahtjevu, Uprava za zaštitu kulturnih dobara je dostavila dopis br. UP/I-05-1262/2023-4 od 18.3.2024 u kojem navodi sadržaje pojedinačnih zaštićenih nepokretnih kulturnih dobara i tumula koji se nalaze u obuhvatu predmetne površine, kao i mjere koje su predviđene Studijom zaštite kulturnih dobara za predmetnu lokaciju.

U zaključku dopisa se navodi da je neophodno postupiti u skladu sa članom 172., Operativnih smjernica za primjenu Konvencije o svjetskoj baštini, pri izradi osnovnog dokumenta na osnovu kojeg se pokreće postupak davanja koncesije.

Navode da, Komitet za svjetsku baštinu poziva države ugovornice Konvencije da informišu Komitet, preko Sekretarijata, o svojoj namjeri da preduzimaju ili da odobravaju na području zaštićenom po Konvenciji veće restauracije ili novu gradnju koja može uticati na izuzetnu univerzalnu vrijednost dobra. Upućuje se na blagovremenost slanja obavještenja, prije izrade osnovnih dokumenata za konkretne projekte i prije donošenja odluka koje bi bilo teško promijeniti, tako da Komitet može da pomogne u pronalaženju odgovarajućih rješenja kako bi se osiguralo da se u potpunosti očuva izuzetna univerzalna vrijednost dobra.

S tim u vezi, ističu da je neophodno da se ovoj Upravi dostave detaljne informacije (idejno rješenje/prezentaciju), radova koji se planiraju sprovesti u cilju istraživanja i eksploatacije nemetalične mineralne sirovine, tehničko-građevinskog kamena na ležištu „Lješevići-Gajevi“, opština Kotor, kako bi iste bile prosljeđene Centru za svjetsku baštinu.

Shodno prednje navedenom, u daljoj proceduri dodjele koncesije, potrebno je napraviti idejno rješenje, projekat kojim će se predstaviti planirane aktivnosti, zahvat, sirenje i sl...

Što se tice tumula oni ne predstavljaju problem, za njihovo saniranje, konzervaciju i sterilnost postoje jasna pravila, koja ne predstavljaju ograničenja u istraživanju i eksploataciji nemetalične mineralne sirovine, tehničko-građevinskog na predmetnom prostoru.

Svi navedeni parametri biće definisani detaljnije kroz izradu Koncesionog akta, kao osnovnog dokumenta, na osnovu kojeg nadležni organ pokreće postupak za davanje koncesija, shodno članu 17 Zakona o koncesijama.

Ocjena ekonomske opravdanosti investicije

U predhodnom periodu privredno društvo „Briv Construction“ d.o.o. – Kotor je bilo dugogodišnji koncesionar na ležištu tehničko-građevinskog kamena „Lješevići -Gajevi“. Nastavkom eksploatacije, na predmetnom ležištu bi se obezbijedilo dugoročno snabdijevanje kamenim agregatima različitih frakcija za sopstvene potrebe i tržište u cjelini, kao i efikasnije poslovanje kompanije, a što predstavlja osnov za podnošenje Inicijative za dodjelu koncesija od strane privrednog društva „Briv Construction“ d.o.o. – Kotor.

Privredno društvo „Briv-Construction“, d.o.o Kotor je dugogodišnji koncesionar na ležištu tehničko-građevinskog kamena „Lješevići Gajevi“. Aneksom 3 Ugovora, koncesija je produžena na period od pet i po godina i traje do 30.06.2024. godine.

Ocjena ekonomske opravdanosti investicije koja je dostavljena uz Inicijativu, od strane zainteresovanog privrednog društva „Briv Construction“ d.o.o. – Kotor, pokazuje da:

Sumirajući dinamičku i statičku ocjenu projekta mogu se izvući sledeći zaključci u vezi ovog projekta:

- Proračun dinamike i strukture ulaganja, kao i svih prihoda i troškova vezanih za proizvodnju kamena iz ovog projekta pokazuje da se raspodelom prihoda iskazanim u bilansu uspeha pokrivaju svi rashodi i ostvaruje preko toga neto profit.
- U okviru dinamičke ocjene projekta finansijski tok preko neto priliva pokazuje pozitivne vrijednosti u svakoj godini projekta, osim u drugoj relativno mali deficit, što znači da je projekat likvidan.
- Ekonomski tok pokazuje negativnu vrijednost u nultoj godini ulaganja kada nema proizvodnje, ali zato pozitivne vrijednosti u svakoj godini eksploatacije.
- Projekat ima pozitivnu neto sadašnju vrijednost što znači da projekat profitabilan, i da donosi investitoru čistu dobit u sadašnjoj vrijednosti od preko 687 hiljada €.
- Interna stopa rentabilnosti projekta je vrlo visoka jer iznosi 32,1%, što ukazuje na visoku rentabilnost s obzirom da ova stopa znatno iznad diskontnog faktora (8%).
- Vrijeme povraćaja uložених sredstava je u četvoroj godini što se smatra povoljnim uzimajući u obzir da je u prvoj polovini vijeka trajanja projekta.
- Statička ocjena projekta pokazuje relativno visoke i povoljne pokazatelje ekonomičnosti, produktivnosti, rentabilnosti i profitabilnosti.

Efekti koncesije na zapošljavanje i ekonomski razvoj

Budući da je davanje koncesije od strane Vlade Crne Gore jedan od posebno pogodnih oblika investiranja kapitala u domaću ekonomiju, za očekivati je da će se predmetnom koncesijom osigurati sljedeće:

- povećanje društvenog brutoproizvoda (BDP), jer koncesiona ulaganja, po pravilu, podrazumijevaju krupnije investicione zahvate na osnovu kojih dolazi do značajnijeg porasta BDP u državi, odnosno, u lokalnoj zajednici;
- povećanje nivoa zaposlenosti - što se ostvaruje novim investicijama, a čija realizacija podrazumijeva zapošljavanje nove radne snage. Povećani broj zaposlenih, koji predstavlja jednu od dimenzija veličine preduzeća, je vrlo bitan pokazatelj doprinosa preduzeća ukupnoj privredi;
- prihode i dobit preduzeća;
- produktivnost - ukupna novostvorena vrijednost po zaposlenom na godišnjem nivou, kao još jedan pokazatelj uspješnosti poslovanja i doprinosa državi i lokalnoj upravi;
- racionalno korišćenje predmetne mineralne sirovine – nažalost nijesu rijetki slučajevi nelegalne eksploatacije mineralnih sirovina koja dovodi do nelojalne konkurencije, "raubovanja" ležišta mineralne sirovine, izbjegavanje plaćanja poreza, doprinosa i koncesione naknade Budžetu Crne Gore;

- „Briv Construction“ d.o.o. – Kotor, kao dugogodišnji uredan koncesionar, svojom koncesionom aktivnošću i ukupnim angažmanom dugi niz godina doprinosi stabilnom snabdjevanju tržišta frakcionisanim agregatom kamena, betonom (i proizvodima od betona), kao i poboljšanju kvaliteta proizvoda i širenju asortimana proizvoda i usluga na lokalnom tržištu;
- aktiviranjem novih proizvodnih kapaciteta stvorice se preduslovi za dodatno zapošljavanje;

Pored navedenog direktnog uticaja koncesione aktivnosti, postoji i njen uticaj u lancu dodatne vrijednosti i to u vidu nadogradnje kroz različite sektore i ukupni društveno-ekonomski značaj. Posmatrajući koncesionu djelatnost u okviru „input - output analize“, moguće je navesti niz djelatnosti čiji proizvodi služe kao „inputi“ i omogućavaju realizaciju radova na eksploataciji mineralne sirovine (proizvodnja i održavanje opreme i postrojenja, energetika, transport i komunikacije i sl.). Na taj način svi troškovi koncesionara na spomenute „inpute“, direktno postižu navedene privredne sektore, osiguravaju zaposlenost i utiču na njihovu novostvorenu vrijednosti. S druge strane, „output“ eksploatacije mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena „input“ je brojnim drugim industrijama, uglavnom, sektoru građevinarstva koji direktno koristi proizvode od tehničko-građevinskog kamena.

Konačno, budući da u Crnoj Gori veliki dio privrednog rasta dolazi upravo iz oblasti građevinske djelatnosti, te da su razvoj i investicije u sektor građevinarstva preduslov za razvoj mnogih drugih djelatnosti, nije teško zaključiti da važnu ulogu u tom lancu ima i eksploatacija tehničko-građevinskog kamena.

Ključnu ulogu u korišćenju mineralnih sirovina, kroz koncesiona ulaganja ima, većinom, privatni sektor, kao inicijator za pokretanje postupka davanja koncesije. Prioritet za dodjelu koncesija su oblasti i mineralne sirovine čijom realizacijom se obezbeđuje: ostvarivanje odgovarajućeg javnog interesa, razvoj siromašnih i nerazvijenih područja, prihod za koncedenta kroz koncesionu naknadu, kao i druge benefite. Finansijska sredstva koja se izdvajaju kroz koncesionu naknadu, većim dijelom pripadaju budžetu Opština (70% od ukupnog iznosa) na čijoj teritoriji se nalazi koncesioni prostor, što predstavljaju značajan potencijal za ulaganje u dalji razvoj lokalnih zajednica.

Imajući u vidu sopstvene planove u oblasti građevinarstva, kao i zahtjeve tržišta za proizvodima od prirodnog kamena, menadžment kompanije je veoma zainteresovan za nastavak eksploatacije tehničko-građevinskog kamena na površinskom kopu „Lješevici-Gajevi“.

Mjere zaštite životne sredine i unapređenje energetske efikasnosti

Mjere zaštite životne sredine

Detaljna geološka istraživanja, u manjoj mjeri, mogu imati uticaj na životnu sredinu, dok eksploatacija i obrada mineralne sirovine, tehničko-građevinskog kamena, je proces koji sa aspekta ekologije, dovodi do nepovoljnih, odnosno, negativnih uticaja na životnu sredinu.

U prvom redu, nepovoljni uticaji eksploatacije i obrade predmetne mineralne sirovine se odnose na značajniju promjenu reljefa, odnosno, uticaj na pejzaž, povećanu buku i neznatno zagađenje vazduha izduvnim gasovima i kamenom prašinom.

U cilju zaštite svih segmenata životne sredine, Zakonom o rudarstvu je definisana obaveza koncesionara da za dobijanje dozvole za eksploataciju, pored ostale dokumentacije, mora dostaviti i Elaborat o procjeni uticaja na životnu sredinu i Projekat rekultivacije zemljišta koji je urađen u skladu sa donesenim propisima. Nadležni državni organ procjenjuje potrebu izrade Elaborata o procjeni uticaja zahvata na životnu sredinu, koji se radi u skladu sa Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list CG“, br. 75/18). Znači, prije bilo kakvih aktivnosti, po pitanju eksploatacije mineralnih sirovina, na površinski ili podzemni način, neophodno je, shodno odluci nadležnog organa, uraditi Elaborat o procjeni uticaja na životnu sredinu, sa ciljem da se utvrde, opišu i vrednuju, u svakom pojedinačnom slučaju, mogući direktni ili indirektni uticaji eksploatacije na sve faktore životne

sredine, kao i da se opišu mjere i smjernice predviđene u cilju sprečavanja i otklanjanja štetnog uticaja na životnu sredinu.

U zakonskim propisima koji regulišu zaštitu životne sredine naglašeni su osnovni principi njene zaštite, i to: prirodnih vrijednosti zemljišta, vode i vazduha, kao i biodiverziteta (biljni i životinjski svijet).

Shodno naprijed navedenom, Koncesinar je dužan da na istražno-eksploatacionom prostoru "Lješeviči-Gajevi", pri planiranju i sprovođenju investicionog zahvata, sprovode postupak predhodne procjene uticaja na životnu sredinu, u skladu sa zakonom.

Shodno ovome, ekološko-tehnički uslovi treba da obezbijede zaštitu od uticaja buke, vibracija, prašine i dugih štetnih uticaja po okolinu. Ove zahtjeve Koncesionar treba imati u vidu prilikom izbora opreme i mehanizacije, odnosno, da se od proizvođača istih posjeduje garancija za ispunjavanje zakonom propisanih standarda.

S obzirom na značaj očuvanja životne sredine, Koncesionar je dužan da se pridržava svih mjera zaštite u skladu sa zakonskim propisima.

Zakonska regulativa koja uređuje ovu djelatnost je sljedeća:

- Zakon o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list RCG“, br. 75/18, 80/05);
- Zakon o zaštiti prirode („Sl. list CG“, br. 54/16 i 18/19);
- Uredba o projektima za koje se vrši procjena uticaja na životnu sredinu („Sl. list RCG“, br. 20/07 i „Sl. list CG“, br. 47/13, 53/14 i 37/18);
- Uredba o visini naknada, načinu obračuna i plaćanja naknada zbog zagađenja životne sredine („Sl. list RCG“, br. 26/97, 09/00 i 52/00 i „Sl. list CG“, br. 33/08, 05/09, 64/09, 40/11 i 49/11);
- Pravilnik o sadržaju dokumentacije koja se podnosi uz zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene uticaja na životnu sredinu („Sl. list CG“, br. 14/07);
- Pravilnik o sadržaju dokumentacije koja se podnosi uz zahtjev za određivanje obima i sadržaja Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list CG“, br. 14/07, 09/19); i
- Pravilnik o bližoj sadržini Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list CG“, br. 19/19).

Unapređenje energetske efikasnosti

Radi efikasnog korišćenja energije, u skladu sa odredbama Zakona o efikasnom korišćenju energije („Sl. list CG“ br. 57/14, 3/15 i 25/19), Koncesionar je dužan da preduzima mjere za poboljšanje energetske efikasnosti. Koncesionar je dužan da kroz izradu tehničke i projektne dokumentacije predvidi sprovođenje mjera za poboljšanje energetske efikasnosti, odnosno, ostvarivanje uštede energije i njeno racionalno korišćenje primjenom provjerenih savremenih tehnologija, čije je korišćenje ekonomski opravdano.

2. LOKALITET NEMETALIČNE MINERALNE SIROVINE TEHNIČKO-GRAĐEVINSKOG KAMENA "STUBIČKI DOLOVI", OPŠTINA NIKŠIĆ

Od strane privrednog društva "Mrvaljević Co" d.o.o. Nikšić, podnijeta je Inicijativa za pokretanje postupka za dodjelu koncesije za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju nemetalične mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena na lokalitetu "Stubički dolovi", Opština Nikšić, (br. UP-05-181/1).

Rješavajući po Inicijativi, obrazovana je komisija za ocjenu podnijete Inicijative koja je izvršila analizu dostavljene Inicijative, analizu dostupnih podataka kao i terenski obilazak lokaliteta tehničko-građevinskog kamena "Stubički dolovi", Opština Nikšić, u cilju utvrđivanja stanja i granica na predmetnom prostoru kao i procjenu uslova za buduće eksploatacione radove. Na osnovu svega navedenog, sačinjen je Izvještaj dana 09.01.2024. godine, u kojem je Komisija predložila da se navedena Inicijativa prihvati.

Rješenjem broj: br. UP-05-181/3 od 22.01.2024. prihvaćena je Inicijativa, u skladu sa članom 41 stav 3 Zakona o koncesijama, ista je uvrštena u Predlog dopune plana davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2024. godinu.

Lokalitet tehničko-građevinskog kamena "Stubički dolovi", Nikšić

Opšti podaci o lokalitetu „Stubički dolovi“

Lokalitet tehničko-građevinskog kamena "Stubički dolovi", se nalazi južno od Nikšića, na udaljenosti od oko 11 km, na području zvanom Stubički dolovi, s desne strane magistralnog puta Podgorica – Nikšić na udaljenosti od oko 100 m. Pripada listu Nikšić 1:100 000, sekcija Carev most 1:25 000, administrativno pripada opštini Nikšić, KO Stubica i zahvata površinu od 5,7 ha.

Lokalitet se nalazi na karstnom području Stubičkih dolova, na nadmorskoj visini od 550 do 650 m.n.m. Teren u okviru predmetnog lokaliteta je u suštini brdovit i kamenit, karakterističan za kraške predjele. Prostor je izgrađen od slojevitih, rjeđe bankovitih krečnjaka i dolomitisanih krečnjaka kredne starosti.

Može se konstatovati da teren obuhvaćen istražno-eksploatacionim prostorom posjeduje relativno dobre komunikacione veze zbog blizine magistralnog putnog pravaca, Podgorica - Nikšić, a u neposrednoj blizini lokaliteta, nema stalnih naselja.

U prilogu Inicijative privrednog društva "Mrvaljević Co" d.o.o. Nikšić, dostavljena je topografska karta 1:25 000, na kojoj je prikazan poligon traženog prostora definisan sa 58 konturnih tačaka (1-58).

Lokalitet "Stubički dolovi", je ograničeno pravim linijama koje prolaze kroz konturne tačke 1–58, sa sledećim koordinatama:

Tabela 4. Koordinate konturnih tačaka lokaliteta "Stubički dolovi"

konturna tačka	koordinate		konturna tačka	koordinate	
	X	y		X	y
1	4729651.61	6579192.05	33	4729822.17	6579013.15
2	4729630.30	6579225.60	34	4729816.79	6579015.01
3	4729595.15	6579205.33	35	4729789.02	6579024.64
4	4729555.87	6579196.82	36	4729748.07	6579011.09
5	4729525.87	6579141.44	37	4729735.25	6579037.71
6	4729517.52	6579112.31	38	4729728.27	6579052.15
7	4729513.39	6579097.92	39	4729723.28	6579060.54
8	4729492.12	6579076.50	40	4729693.02	6579023.20
9	4729518.26	6579064.09	41	4729678.56	6579023.20
10	4729521.69	6579062.46	42	4729668.46	6579023.20
11	4729539.80	6579053.77	43	4729664.81	6579003.38
12	4729577.53	6579028.61	44	4729641.92	6579003.38
13	4729590.85	6579008.02	45	4729643.71	6579008.51
14	4729602.88	6578998.22	46	4729654.33	6579040.90
15	4729617.01	6578992.05	47	4729655.66	6579094.05
16	4729644.50	6578962.16	48	4729651.77	6579094.05
17	4729673.55	6578921.40	49	4729649.75	6579094.05
18	4729673.55	6578921.40	50	4729650.92	6579103.96
19	6578921.40	6578921.40	51	4729649.99	6579103.96
20	4729677.52	6578916.32	52	4729645.41	6579115.69
21	4729695.15	6578893.77	53	4729645.95	6579123.95
22	4729729.89	6578850.38	54	4729643.44	6579134.44
23	4729794.65	6578859.23	55	4729640.94	6579141.78
24	4729859.83	6578833.87	56	4729645.26	6579168.91
25	4729843.87	6578851.14	57	4729647.19	6579172.60
26	4729844.76	6578866.16	58	4729644.65	6579187.94
27	4729853.71	6578884.10			
28	4729859.71	6578896.10			
29	4729865.55	6578909.12			
30	4729878.98	6578951.25			
31	4729865.89	6578987.00			
32	4729859.52	6579003.34			

Napomena: Eventualne izmjene i konačne koordinate prostora biće definisane u toku izrade Koncesionog akta

Podaci o izvršenim geološkim istraživanjima

Rezerve tehničko-građevinskog kamena

Prostor lokaliteta tehničko-građevinskog kamena "Stubički dolovi" do sada nije istraživao, tako da se može govoriti samo o potencijalnim/procijenjenim geološkim rezervama. S obzirom na konfiguraciju terena i prisustvo raznovrsnih karstnih oblika, među kojima se ističu škrape i vrtače, kao i površinu lokaliteta, geološke rezerve na predmetnom prostoru su procjenjene na oko 400 000 m³. Da bi se dostigao optimalni stepen poznavanja ležišta u smislu rezervi i kvaliteta, ležišnih uslova i u vezi sa tim mogućnosti primjene i plasmana na tržištu, potrebno je izvršiti detaljna geološka istraživanja na način i u obimu koji će se definisati Projektom detaljnih geoloških istraživanja. Izradom Elaborata o klasifikaciji, kategorizaciji i proračunu rezervi tehničko-građevinskog kamena na ležištu „Stubički

dolovi", nakon sprovedenih detaljnih geoloških istraživanja, dobiće se podaci o rezervama i kvalitetu predmetne mineralne sirovine.

Kvalitet tehničko-građevinskog kamena

Na osnovu analize raspoložive dokumentacije o lokalitetu "Stubički dolovi" možemo zaključiti da na ovom prostoru nisu vršena detaljna geološka istraživanja tehničko-građevinskog kamena, tako da nema podataka o kvalitetu. Međutim, na osnovu analogije sa ležištima slične geološke građe, gdje su vršena detaljna geološka istraživanja, a u čijoj geološkoj građi, takođe, učestvuju slični karbonatni sedimenti, možemo, sa velikom vjerovatnoćom, pretpostaviti da će se, nakon izvedenih detaljnih geoloških istraživanja, dokazati dovoljne količine tehničko-građevinskog kamena, sa kvalitetom koji će omogućiti primjenu u tehničko-građevinske svrhe.

Kapacitet godišnje proizvodnje i period trajanja koncesije

Vrijeme eksploatacije nekog ležišta mineralne sirovine (vijek eksploatacije) u direktnoj je zavisnosti od utvrđenih rezervi mineralne sirovine, godišnjeg kapaciteta eksploatacije, kao i konkretnih zahtjeva tržišta.

Imajući u vidu procijenjene geološke rezerve tehničko-građevinskog kamena na ovom lokalitetu i minimalnu godišnju proizvodnju od 20.000 m³ č.s.m, moguće je predvidjeti rok trajanja koncesije do 20 godina. Za planirani godišnji kapacitet od 20.000 m³ č.s.m, u predviđenom periodu eksploatacije od 20 godina, potrebno je 400 000 m³ č.s.m, što daje mogućnost rada na ovom lokalitetu za predviđeni period trajanja koncesije od 20 godina.

U toku izrade koncesionog akta biće definisani konačni parametri vezani za rezerve, godišnju proizvodnju i predviđeni period trajanja koncesije.

Na osnovu raspoloživih podataka, lokalitet Stubički dolovi se nalaze na relativno povoljnom terenu sa aspekta geoloških faktora i zbog svojih prirodnih karakteristika može se smatrati kao teren pogodan za prikupljanje geoloških i inženjersko-geoloških podataka. Sa aspekta primjene tehničko-tehnoloških rješenja otvaranja ležišta i buduće eksploatacije, kao i definisanja prostora za formiranje postrojenja za obradu sirovine, morfološke karakteristike prostora omogućavaju tehnički izvodljiva i racionalna rješenja. Naravno, svi navedeni parametri će biti analizirani i definisani u toku izrade odgovarajuće tehničke dokumentacije.

Podaci o imovinsko pravnim odnosima

Područje lokaliteta tehničko-građevinskog kamena "Stubički dolovi", administrativno pripada opštini Nikšić, a obuhvata katastarske parcele br. 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512/1, 513, 514, 515, 516/1, 516/2, 518/2, koje se nalaze u vlasništvu podnosioca Inicijative, privrednog društva "MRVALJEVIĆ CO" d.o.o. iz Nikšića. Na navedene katastarske parcele ne postoje tereti i ograničenja. Prema katastarskoj podjeli Uprave za katastar i državnu imovinu (područna jedinica Nikšić), navedene katastarske parcele pripadaju katastarskoj opštini Stubica, list nepokretnosti 158 (Dopis br. 103-919-11584/2023 od 06.11.2023. godine).

Skica zone obuhvata i list nepokretnosti 158 je dostavljen u prilogu Inicijative.

Podaci iz prostorno planske dokumentacije

Privredno društvo "MRVALJEVIĆ CO" d.o.o. Nikšić obratilo se Sekretarijatu za uređenje prostora i zaštitu životne sredine Opštine Nikšić (br. 07-350-726 od 21.08.2023) za mišljenje sa aspekta prostorno-planske dokumentacije za lokalitet "Stubički dolovi", odnosno mišljenje da li je u Nacrtu izmjena PUP-a Nikšić, predmetni prostor predviđen za namjenu MS-površine mineralnih sirovina. Predmetni prostor se nalazi u obuhvatu KO Stubica, katastarske parcele br. 505, 506, 508, 509/1, 509/2, 510, 512/1, 512/2, 513, 514, 515, 516/1, 516/2, 518/2, LN 158. U prilogu odgovora na ovaj

dopis ,Sekretarijat za uređenje prostora i zaštitu životne sredine Opštine Nikšić (br. 07-350-726 od 26.9.2023) je dostavilo mišljenje Agencije za projektovanje i planiranje Opštine Nikšić, kao obrađivača pomenutog planskog dokumenta.

Prema dopisu Agencije za projektovanje i planiranje Opštine Nikšić, (br.17-350-726/2 od 18.8.2023) Nacrtom planskog dokumenta – Izmjene i dopune PUP-a Nikšić, parcele 505, 506, 508, 509/1, 509/2, 510, 512/1, 512/2, 513, 514, 515, 516/1, 516/2, 518/2 su u garfičkom dijelu br. 15- Namjena površina definisane kao izdvojeno građevinsko zemljište.

Takođe, u zaključku ovog dokumenta se navodi da "Imajući u vidu navedena rešenja, proizilazi da je eksploatacija mineralnih sirovina, na prostoru katastarskih parcela broj 505, 506, 508, 509/1, 509/2, 510, 512/1, 512/2, 513, 514, 515, 516/1, 516/2, 518/2, koji predstavlja potencijalni prostor sa aspekta valorizacije mineralnih sirovina (tehničko-građevinskog kamena), moguća u mjeri koja je potrebna za optimizaciju uslova korišćenja planiranog izdvojenog građevinskog zemljišta, s obzirom **da je smjernicama Nacrta planskog dokumenta ostavljena mogućnost da se eksploatacija može vršiti i na ostalim prirodnim površinama na kojima, prema podacima geoloških analiza, postoje odgovarajuća ležišta (mineralne sirovine).** Navedeni dopisi su dostavljeni u prilogu Inicijative.

Mišljenje Uprave za zaštitu kulturnih dobara

Aktom Uprave za zaštitu kulturnih dobara, Cetinje, br. 03-521/2023-2 od 30.10.2023. godine dobijeno je Mišljenje da se, sa aspekta zaštite kulturnih dobara, može pristupiti istraživanju i eksploataciji mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena na lokalitetu "Stubički dolovi", opština Nikšić, uz obavezu da se uvažavaju zakonske odredbe konstatovane ovim Mišljenjem.

Ocjena ekonomske opravdanosti investicije

Privredno društvo "MRVALJEVIĆ CO" d.o.o. Nikšić nema iskustva u eksploataciji čvrstih mineralnih sirovina, ali ima veliko iskustvo u radovima koji podrazumijevaju angažovanje mehanizacije na iskopu, utovaru i transportu materijala u građevinske svrhe, kao i proizvodnji drobljenog kamena, što je srodno djelatnosti eksploatacije. Iz svega navedenog proizilazi da ponuđač privredno društvo "MRVALJEVIĆ CO" d.o.o. Nikšić posjeduje dio neophodne opreme i mehanizacije za obavljanje ove djelatnosti.

Na prostoru koji je predmet koncesije se nalaze postrojenja koja su neophodna za proizvodnju različitih frakcija prirodnog kamena i betona, a koja se koriste za prodaju i za izgradnju stambenih objekata u sopstvenoj režiji, kao i mašine koje su neophodne za transport i ugradnju pomenutih proizvoda. Pored ostalog privredno društvo posjedujemo i mašine za zemljane radove: rovokopače, utovarne, buldožere, kamione. Materijalno-tehnički kapacitet kao i predmetni prostor je vlasništvo privrednog društva "MRVALJEVIĆ CO" d.o.o. Nikšić.

Cilj projekta je da preduzeće "MRVALJEVIĆ CO" d.o.o. Nikšić ponudi postojećim i potencijalnim kupcima u građevinskoj industriji širok asortiman različitih vrsta proizvoda i materijala od kamena, a koji će se koristiti u stambenim, nestambenim i infrastrukturnim građevinskim projektima. Pored toga, s obzirom da se privredno društvo "MRVALJEVIĆ CO" d.o.o., bavi i izvođenjem građevinskih radova, cilj je da se unaprijedi konkurentnost preduzeća na tržištu.

Ocjena ekonomske opravdanosti investicije koja je dostavljena uz Inicijativu, od strane zainteresovanog privrednog društva MRVALJEVIĆ CO" d.o.o. Nikšić, pokazuje da:

Sumirajući dinamičku i statičku ocjenu projekta mogu se izvući sledeći zaključci u vezi ovog projekta:

Proračun dinamike i strukture ulaganja, kao i svih prihoda i troškova vezanih za proizvodnju mineralne sirovine iz ovog projekta pokazuje da se raspodelom prihoda koji su iskazani u projektovanom bilansu uspeha pokrivaju svi rashodi i ostvaruje neto dobit.

- U okviru dinamičke ocjene projekta, finansijski tok preko neto priliva pokazuje nultu vrijednost u godini ulaganja, što znači da je investicija pokrivena izvorima u cjelosti. U prve dvije godine projekcija pokazuje negativnu neto vrijednost što znači da je projekat u tom periodu nelikvidan. Međutim, nelikvidnost je relativno mala i neće predstavljati problem za njeno prevazilaženje. U svakoj narednoj godini finansijski projekat je pozitivan i to znači da je likvidan (i to visoko) već u trećoj godini koncesione aktivnosti.
- Ekonomski tok pokazuje negativnu vrijednost u nultoj vrijednosti ulaganja i pozitivne vrijednosti u svakoj godini projekta, što znači da donosi investitoru čistu dobit poslije namirenja uložених sredstava u nultoj godini.
- Projekat donosi čistu dobit investitoru u vrijednosti od 498.300 €, na šta ukazuje proračun neto sadašnje vrijednosti što potvrđuje očekivanu profitabilnost djelatnosti.
- Projekat se odlikuje visokom stopom ekonomičnosti.
- Povraćaja uložених sredstava se ostvaruje u toku treće godine redovne proizvodnje.
- Na površinskom kopu tehničko-građevinskog kamena biće angažovano 14 zaposlenih radnika.

Efekti koncesije na zapošljavanje i ekonomski razvoj

Budući da je davanje koncesije od strane Vlade Crne Gore jedan od posebno pogodnih oblika investiranja kapitala u domaću ekonomiju, za očekivati je da će se predmetnom koncesijom osigurati sljedeće:

- povećanje društvenog brutoproizvoda (BDP), jer koncesiona ulaganja, po pravilu, podrazumijevaju krupnije investicione zahvate na osnovu kojih dolazi do značajnijeg porasta BDP u državi, odnosno u lokalnoj zajednici;
- povećanje nivoa zaposlenosti - što se ostvaruje novim investicijama a čija realizacija podrazumijeva zapošljavanje nove radne snage. Povećani broj zaposlenih, koji prestavlja jednu od dimenzija veličine preduzeća, je vrlo bitan pokazatelj doprinosa preduzeća ukupnoj privredi;
- prihode i dobit preduzeća;
- produktivnost - ukupna novostvorena vrijednost po zaposlenom na godišnjem nivou, kao još jedan pokazatelj uspješnosti poslovanja i doprinosa državi i lokalnoj upravi;
- racionalno korišćenje predmetne mineralne sirovine – nažalost nijesu rijetki slučajevi nelegalne eksploatacije mineralnih sirovina koja dovodi do nelojalne konkurencije, "raubovanja" ležišta mineralne sirovine, izbjegavanje plaćanja poreza, doprinosa i koncesione naknade Budžetu Crne Gore.

Za eksploataciju mineralne sirovine tehničko - građevinskog kamena na budućem ležištu "Stubički dolovi", biće angažovana postojeća, i oprema koja će biti nabavljena u skladu sa Glavnim rudarskim projektom eksploatacije.

Mjere zaštite životne sredine i unapređenje energetske efikasnosti

Mjere zaštite životne sredine

Detaljna geološka istraživanja u manjoj mjeri mogu imati uticaj na životnu sredinu, dok eksploatacija i obrada mineralne sirovine, a time i tehničko-građevinskog kamena, je proces koji se, sa aspekta ekologije, ima veći uticaj na životnu sredinu. U zakonskim propisima koji regulišu zaštitu životne sredine naglašeni su osnovni principi njene zaštite, i to: prirodnih vrijednosti zemljišta, vode i vazduha, kao i biodiverziteta (biljni i životinjski svijet). Shodno naprijed navedenom, Koncesinar je dužan da na istražno-eksploatacionom prostoru "Stubički dolovi", pri planiranju i sprovođenju investicionog zahvata, sprovede postupak prethodne procjene uticaja na životnu sredinu, u skladu sa zakonom. Rudarska aktivnost neminovno dovodi do nepovoljnih, odnosno, negativnih uticaja na životnu sredinu. U prvom redu, nepovoljni uticaji eksploatacije i obrade predmetne mineralne sirovine se odnose na značajniju promjenu reljefa, odnosno, značajniji uticaj na pejzaž, povećanu buku i neznatno zagađenje vazduha izduvnim gasovima i kamenom prašinom. Shodno ovome, ekološko-

tehnički uslovi treba da obezbijede zaštitu od uticaja buke, vibracija, prašine i dugih štetnih uticaja po okolinu. Ove zahtjeve Koncesionar treba imati u vidu prilikom izbora opreme i mehanizacije, odnosno, da se od proizvođača istih posjeduje garancija za ispunjavanje zakonom propisanih standarda.

Detaljan uvid u sve aspekte uticaja buduće eksploatacije i obrade tehničko-građevinskog kamena (površinskog kopa i drobiličnog postrojenja) na lokalnosti "Stubički dolovi" kod Nikšića na životnu sredinu, definisaće se Elaboratom o procjeni uticaja površinske eksploatacije i obrade tehničko-građevinskog kamena iz ležišta "Stubički dolovi" koji će, shodno članu 2 Uredbe o procjeni uticaja zahvata na životnu sredinu (Sl. list RCG br. 020/07), budući koncesionar biti u obavezi da uradi prije otpočinjanja koncesione djelatnosti, a što predstavlja uslov za izdavanje odobrenja za izvođenje radova po Glavnom rudarskom projektu i odobrenja za upotrebu rudarskih objekata, a koja izdaje državni organ uprave nadležan za rudarstvo. U navedenom elaboratu će biti predviđene i precizno definisane konkretne mjere za smanjenje nepovoljnih uticaja svih tehničkih operacija, upotrebljenih mašina, alata i opreme, kako na pejzaž i stanovništvo, tako i na vazduh, podzemne i površinske vode.

Nadležni državni organ procjenjuje potrebu izrade Elaborata o procjeni uticaja zahvata na životnu sredinu, koji se radi u skladu sa Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list CG“, br. 75/18, 80/05). S obzirom na značaj očuvanja životne sredine, Koncesionar je dužan da se pridržava svih mjera zaštite u skladu sa zakonskim propisima.

Zakonska regulativa koja uređuje ovu djelatnost je sljedeća:

- Zakon o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list RCG“, br. 75/18, 80/05);
- Zakon o zaštiti prirode („Sl. list CG“, br. 54/16 i 18/19);
- Uredba o projektima za koje se vrši procjena uticaja na životnu sredinu („Sl. list RCG“, br. 20/07 i „Sl. list CG“, br. 47/13, 53/14 i 37/18);
- Uredba o visini naknada, načinu obračuna i plaćanja naknada zbog zagađenja životne sredine („Sl. list RCG“, br. 26/97, 09/00 i 52/00 i „Sl. list CG“, br. 33/08, 05/09, 64/09, 40/11 i 49/11);
- Pravilnik o sadržaju dokumentacije koja se podnosi uz zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene uticaja na životnu sredinu („Sl. list CG“, br. 14/07);
- Pravilnik o sadržaju dokumentacije koja se podnosi uz zahtjev za određivanje obima i sadržaja Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list CG“, br. 14/07, 09/19); i
- Pravilnik o bližoj sadržini Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list CG“, br. 19/19).

Novi zakonski uslovi za eksploataciju zahtijevaju da se izvrši rekultivacija prostora koji će biti degradiran obavljanjem koncesione djelatnosti, a sve to u cilju poboljšanja ekoloških uslova na samom lokalitetu i neposrednoj okolini.

Unapređenje energetske efikasnosti

Radi efikasnog korišćenja energije, u skladu sa odredbama Zakona o efikasnom korišćenju energije („Sl. list CG“ br. 57/14, 3/15 i 25/19), Koncesionar je dužan da preduzima mjere za poboljšanje energetske efikasnosti. Koncesionar je dužan da kroz izradu tehničke i projektne dokumentacije predvidi sprovođenje mjera za poboljšanje energetske efikasnosti, odnosno, ostvarivanje uštede energije i njeno racionalno korišćenje primjenom provjerenih savremenih tehnologija, čije je korišćenje ekonomski opravdano.

Kako sprovođenje mjera energetske efikasnosti neposredno utiče na kvalitet radne i životne sredine, u vezi sa tim privredno društvo "MRVALJEVIĆ CO" d.o.o. će u slučaju dobijanja koncesije na detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralne sirovine sa lokaliteta "Stubički dolovi" naročito obratiti pažnju na energetske efikasnost i poštovanje ekoloških standarda opreme koju je nabavljao i koju će nabavljati tokom obavljanja koncesione djelatnosti. Strategija kompanije se ogleda u nabavci nove, najsavremenije opreme, koja će se uredno održavati i servisirati originalnim rezervnim dijelovima.

3. LEŽIŠTE NEMETALIČNE MINERALNE SIROVINE TEHNIČKO-GRAĐEVINSKOG KAMENA "POGLED", OPŠTINA ROŽAJE

Od strane privrednog društva „Kvatro-RH“ d.o.o. Rožaje, podnijeta je Inicijativa za pokretanje postupka za dodjelu koncesije za eksploataciju nemetalične mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena na ležištu "Pogled", Opština Rožaje (br. UP-05-183/1).

Rješavajući po Inicijativi, obrazovana je komisija za ocjenu podnijete Inicijative koja je izvršila analizu dostavljene Inicijative i dostupnih podataka, kao i terenski obilazak ležišta tehničko-građevinskog kamena "Pogled", u cilju utvrđivanja stanja i granica na predmetnom prostoru, kao i procjenu uslova za buduće eksploatacione radove. Na osnovu svega navedenog, sačinjen je Izvještaj dana 27.12.2023. godine, u kojem je Komisija predložila da se navedena Inicijativa prihvati.

Rješenjem broj: UP-05-183/3 od 22.01.2024. godine prihvaćena je Inicijativa i, u skladu sa članom 41 stav 3 Zakona o koncesijama, ista je uvrštena u Predlog dopune godišnjeg plana davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2024. godinu.

Ležište tehničko-građevinskog kamena "Pogled", Rožaje

Opšti podaci o ležištu „Pogled“

Lokalitet tehničko-građevinskog kamena „Pogled“ se nalazi na području Opštine Rožaje, na udaljenosti od oko 5 km, vazdušne linije, od Rožaja, u pravcu sjeveroistoka. Sa Rožajem je, predmetni prostor, povezan magistralnim putem Rožaje - Kosovska Mitrovica, dužine od oko 7 km, koji dalje vodi prema graničnom prelazu Dračenovac. Sa ovog magistralnog puta, sa desne strane, se odvaja novi asfaltni put koji vodi do naselja Balotići. Predmetna lokacija se nalazi na oko 900 m od skretanja sa magistralnog puta Rožaje - Kosovska Mitrovica, neposredno uz novi asfaltni put za Balotiće. Istražno-eksploatacioni prostor tehničko-građevinskog kamena „Pogled“ je smješten na južnim i jugozapadnim padinama uzvišenja Vrhovje (1280 m.n.m.), sa desne strane rijeke Ibar i magistralnog puta Rožaje – Kosovska Mitrovica, na nadmorskoj visini od oko 1124 - 1238 m.n.m.

Morfološke osobine svrstavaju ovaj prostor u brdsko-planinski tip reljefa, sa okolnim brdima Selište 1190 m.n.m. i Glavica 1404 m.n.m. Prema teritorijalno-administrativnoj podjeli lokacija „Pogled“ pripada teritoriji opštine Rožaje i nalazi se na listu "Rožaje", 1:100 000, sekcija "Rožaje", 1:25 000. Predmetna lokacija je vrlo povoljna za ovu djelatnost iz razloga što ima velike zalihe kamenog materijala krečnjačkog porijekla, nalazi se u blizini prometne saobraćajnice, nema u neposrednom okruženju naseljenih objekata, nema obradivih zemljišta i izvora pa se tako ne pojavljuje kao potencijalni zagađivač životne sredine.

Istražno-eksploatacioni prostor „Pogled“ ima nepravilan oblik, određen sa 27 tačaka, orjentisan u pravcu sjeverozapad-jugoistok. Dužine je oko 400 m, a širine oko 120 m. U Tabeli 5. su date koordinate konturnih tačaka lokaliteta (1-27), kao i površina koju on zahvata.

Tabela 5. Koordinate graničnih tačaka ležišta „Pogled“

Tačka	Koordinate		Površina (ha)
	x	y	
1	4 746 901,745	7 437 601,906	6 ha
2	4 746 957,730	7 437 595,576	
3	4 747 013,715	7 437 589,247	
4	4 747 030,733	7 437 641,076	
5	4 747 047,751	7 437 692,905	
6	4 747 048,592	7 437 767,408	
7	4 747 038,076	7 437 807,395	
8	4 747 003,764	7 437 859,097	
9	4 746 891,306	7 437 938,025	
10	4 746 778,848	7 438 016,954	
11	4 746 745,905	7 437 964,422	
12	4 746 712,962	7 437 911,891	
13	4 746 735,473	7 437 897,773	
14	4 746 761,867	7 437 874,304	
15	4 746 781,906	7 437 860,707	
16	4 746 822,622	7 437 833,372	
17	4 746 856,446	7 437 811,013	
18	4 746 877,112	7 437 796,270	
19	4 746 902,932	7 437 777,723	
20	4 746 929,705	7 437 753,874	
21	4 746 938,452	7 437 735,906	
22	4 746 937,897	7 437 725,207	
23	4 746 932,681	7 437 713,649	
24	4 746 921,463	7 437 697,192	
25	4 746 911,400	7 437 670,969	
26	4 746 907,425	7 437 643,976	
27	4 746 903,450	7 437 616,983	

Prostor ležišta tehničko-građevinskog kamena „Pogled“ izgrađen je od karbonatnih sedimenta srednjeg trijasa, ladinskog kata (T_2^2).

Podaci o izvršenim geološkim istraživanjima

U toku terenskih aktivnosti, obavljenih u novembru 2019. godine, u cilju prikupljanja geoloških podataka potrebnih za izradu Elaborata o rezervama, stručna ekipa Zavoda za geološka istraživanja je izvela detaljna geološka istraživanja i uradila detaljnu geološku kartu ležišta u razmjeri 1:1 000.

Pomenutim geološkim kartiranjem ovog ležišta konstatovano je da ovaj prostor izgrađuju karbonatni sedimenti, predstavljeni slojevitim, debeloslojevitim (0,30-0,60 m) i bankovitim (0,60-1,50 m) krečnjacima, koji su u velikoj mjeri tektonizirani.

Srednotrijaski (ladinski kat) karbonatni sedimenti, predstavljeni su, većim dijelom, prekristalisalim krečnjacima, tamnosive do sive, ređe smeđe boje, sa mnogobrojnim kalcitskim žicama koje su često okomite na slojne površine.

Rezerve tehničko-građevinskog kamena

Na osnovu rezultata detaljnih geoloških istraživanja na ležištu „Pogled“, urađen je Elaborat o klasifikaciji, kategorizaciji i proračunu rezervi tehničko-građevinskog kamena ležišta „Pogled“, Rožaje, stanje 31.12.2019. godine a isti revidovan i ovjeren od nadležnog državnog organa.

U narednoj tabeli dat je pregled strukture rezervi tehničko-građevinskog kamena u ležištu „Pogled“, stanje 31.12.2019. godine:

Tabela 6. Pregled geoloških i eksploatacionih rezervi t-g kamena, stanje 31.12.2019. godine

Redni broj	Rezerve	Ukupne rezerve t-g kamena (m ³)
		B
1	Geološke	2 455 682
2	Bilansne	2 455 682
3	Eksploatacione	2 087 330

Na bazi prikazanog proračuna rezervi i navedenih parametara možemo zaključiti da ukupne geološke rezerve tehničko-građevinskog kamena B kategorije u ležištu „Pogled“ iznose 2.455.682 m³. Ukupne eksploatacione rezerve u ležištu su 2.087.330 m³.

Kvalitet tehničko-građevinskog kamena

Dosadašnja koncesiona aktivnost koja se vršila na ovom ležištu, odnosno eksploatacija i geološka istraživanje potvrđuju da se radi o kvalitetnoj mineralnoj sirovini koja se može koristiti za dobijanje široke palete građevinskih proizvoda. Ispitivanjem pokazatelja kvaliteta tehničko-građevinskog kamena putem laboratorijskih analiza fizičko-mehaničkih karakteristika, dobijene su sledeće vrijednosti:

Tabela 7. Srednje vrijednosti parametara fizičko-mehaničkih svojstava tehničko-građevinskog kamena ležišta „Pogled“

Red. broj	Vrsta ispitivanja	Jed. mjere	Broj analiza	Min. sred. vrijednost	Max. sred. vrijednost	Srednja vrijednost
1.	Zapreminska masa sa porama i šupljinama	kg/m ³	8	2695	2710	2702.6
2.	Zapreminska masa bez pora i šupljina	kg/m ³	2	2720	2721	2720.5
3.	Koeficijent zapreminske mase	koef.	2	0.995	0,996	0,9955
4.	Poroznost	%	2	1.00	1.00	1.00
5.	Upijanje vode	%	8	0,33	0,55	0,4262
6.	Čvrstoća na pritisak	Mpa	-			
6.1	a) u suvom stanju	Mpa	8	112.4	127.8	120,36
6.2.	b) u vodom zasićenom stanju	Mpa	8	105,7	118.7	111.8
6.3.	c) posle 25 ciklusa smrzavanja	Mpa	2	101.2	106.5	103.85
7.	Čvrstoća na savijanje	MPa	2	11.2	12.5	11.85
8.	Otpornost prema habanju brušenjem	cm ³ /50cm ²	8	17.0	20.3	18.47
9.	Postojanost na dejstvo Na ₂ SO ₄	postojan/ nepostojan	8	-	-	Postojan
10.	Postojanost na dejstvo mraza	postojan/ nepostojan	2	-	-	Postojan
11.	Sadržaj: hlorida Cl ⁻ sulfida S ²⁻ sulfata SO ₄ ²⁻	%	2	0,0003 0,001 0,001	0,0011 0,001 0,001	0,0006 0,001 0,001
12.	Otpornost protiv drobljenja i habanja („LOS Angeles“)	%	2	20.4	21.2	20.8

13.	Otpornost ivica na udar „Treton“	%	2	16.2	17.9	17.05
-----	----------------------------------	---	---	------	------	-------

Na osnovu rezultata laboratorijskih ispitivanja i u saglasnosti sa tehničkim uslovima iz navedenih standarda, može se zaključiti da se ispitivana stijenska masa – krečnjak (uzorci TG kamena) može upotrebiti kao tehnički građevinski kamen za proizvodnju:

Nefrakcione i frakcione kamene sitneži za izradu:

- donjih nosećih mehanički stabilizovanih (tamponskih) slojeva kolovoznih konstrukcija (JUS U.E9.020);
- donjih nosećih slojeva kolovoznih konstrukcija od bituminiziranog materijala po vrućem postupku (JUS U.E9.028);
- gornjih nosećih slojeva kolovoznih konstrukcija od bituminiziranog materijala po vrućem postupku na putevima svih saobraćajnih grupa saobraćajnog opterećenja (JUS U.E9.021);
- donjih slojeva cement-betonskih kolovoznih ploča (JUS U.E3.020);
- cement-betona (masivnog, armiranog i prednapregnutog) koji nisu izloženi habanju i eroziji (JUS B.B2.009);
- proizvodnju agregata za izradu zaštitnog – tamponskog sloja trupa pruge;
- proizvodnju tucanika kategorije II za zastor železničkih pruga;
- lomljenog kamena - neobrađenog, poluobrađenog i obrađenog za sva zidanja u niskogranji (podzide, portali, i kosine) i visokogradnja;
- hidrotehničkog građevinskog kamena - lomljenog, poluobrađenog i obrađenog za izradu obaloutvrda, vodotokova, svih vrsta hidrotehničkih objekata, gabona, fašina i dr.

Na osnovu ovjerenog Elaborata o klasifikaciji, kategorizaciji i proračunu rezervi tehničko-građevinskog kamena urađen je Glavni rudarski projekat eksploatacije na površinskom kopu tehničko-građevinskog kamena "Pogled". Ukoliko privredno društvo „KVATRO-RH“ d.o.o, Rožaje dobije koncesiju, u skladu sa članom 43 Zakona o rudarstvu („Sl. list CG“, br. 65/08), uradit će Dopunski rudarski projekat za period trajanja koncesije.

Kapacitet godišnje proizvodnje i period trajanja koncesije

Imajući u vidu sopstvene planove u oblasti građevinarstva, kao i zahtjeve tržišta za proizvodima od prirodnog kamena, menadžment kompanije je veoma zainteresovan za nastavak eksploatacije tehničko-građevinskog kamena na površinskom kopu "Pogled".

Podnosilac Inicijative planira godišnju proizvodnju od oko 20.000 m³ č.s.m. odnosno oko 30.000 m³ agregata različitih frakcija.

Imajući u vidu ukupne dokazane geološke rezerve tehničko-građevinskog kamena na ovom ležištu i predloženi kapacitet eksploatacije, moguće je predvidjeti rok trajanja koncesije do 30 godina.

Na osnovu dokazanih rezervi od 2.455.682 m³, temelji se opravdanost nastavka eksploatacije tehničko-građevinskog kamena na predmetnom ležištu na period od 30 godina.

Podaci o imovinsko pravnim odnosima

Zemljište na kojem se nalazi istražno-eksploatacioni prostor "Pogled" je u državnom vlasništvu. Nalazi se na dijelu katastarske parcele br. 3/14/1, KO Balotiće, Posjedovni list br. 143. Dobijanjem koncesija (Ugovor br. 970-412/2019-2, od 22.10.2019. godine) d.o.o. „KVATRO-RH“ iz Rožaja je dobilo saglasnost za korišćenje zemljišta u svojini koncedenta, shodno članu 44 Zakona o koncesijama i shodno članu 45 Zakona o koncesijama na nepokretnosti koja je predmet koncesije

upisana je zabilježba tereta na osnovu zaključenog ugovora o koncesiji (5 godina do 25.10.2024. godine), u skladu sa zakonom kojim je uređen upis prava na nepokretnosti.

Podaci iz prostorno planske dokumentacije

Sekretarijat za planiranje, uređenje prostora i zaštitu životne sredine Opštine Rožaje izdalo je Urbanističko-tehničke uslove, br. 0402-26/1/18, od 14.02.2018. godine, u skladu sa sa opštim urbanističkim parametrima definisanim Lokalnom studijom lokacije „Pogled“ koju je donijela Skupština opštine Rožaje, na sjednici održanoj dana 23.01.2018. godine („Sl.list CG“ – opštinski propisi, br. 6/18). Shodno članu 4 Odluke o donošenju Lokalne studije lokacije „Pogled“, plan se donosi za period od 5 (pet) godina. Sekretarijat za planiranje, uređenje prostora i zaštitu životne sredine Opštine Rožaje je izdao Urbanističko-tehničke uslove br. UPI-06-332/21-341/1 od 16.11.2021. za predmetnu lokaciju u skladu sa opštim urbanističkim parametrima koji su definisani Lokalnom studijom o lokaciji „Pogled“ (Sl. list CG”opšti propisi” br.6/18). Urbanističko-tehnički uslovi su dostavljeni u prilogu Inicijative.

Ocjena ekonomske opravdanosti investicije

Privredno društvo „KVATRO-RH“ d.o.o, Rožaje je od 2019. godine koncesionar na ležištu tehničko-građevinskog kamena “Pogled”. Privredno društvo d.o.o. „KVATRO-RH“ iz Rožaja i Vlada Crne Gore su zaključili Ugovor o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju pojave mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena “Pogled”, Opština Rožaje (br. 970-412/2019-2, od 22.10.2019. godine), sa rokom trajanja na pet godina od dana zaključivanja Ugovora.

S obzirom da je privredno društvo „KVATRO-RH“ d.o.o od 2019. godine koncesionar na ležištu tehničko-građevinskog kamena “Pogled”, Rožaje, a da koncesija ističe 25.10.2024. godine, podnošenje Inicijative za dodjelu koncesije za eksploataciju tehničko-građevinskog kamena, na ležištu „Pogled” predstavlja osnov za nastavak eksploatacije na predmetnom ležištu i obezbeđivanje dugoročnog snadbijevanja kamenim agregatima različitih frakcija za sopstvene potrebe i za tržište u cjelini, a samim tim i efikasnije poslovanje kompanije. Bazirajući politiku poslovanja na kvalitetu, pouzdanosti i dugoročnoj održivosti, aktivnosti kompanije su vremenom proširene na eksploataciju tehničko-građevinskog kamena, proizvodnju i ugradnju asfalta i investiranje u razvoj nekretnina. Trenutno privredno društvo „KVATRO-RH“ d.o.o. Rožaje zapošljava 37 radnika na neodređeno vrijeme i raspolaže savremenom mahanizacijom za potrebe eksploatacije kamena, proizvodnje i isporuke betona i asfalta.

S obzirom na velika finansijaka ulaganja i povrat investicije, koja počinje tek u sedmoj godini od dana zaključenja Ugovora (Poslovni plan, 2019), kao i okolnosti da je koncesija data na period od pet godina, nastavak eksploatacije na predmetnom ležištu predstavlja jedini način za povrat značajnih finansijskih sredstava koje je koncesionar uložio za potrebe realizacije koncesione aktivnosti, u periodu od pet godina.

Ocjena ekonomske opravdanosti investicije koja je dostavljena uz Inicijativu, od strane zainteresovanog privrednog društva „KVATRO-RH“ d.o.o. – Rožaje, pokazuje da:

Sumirajući dinamičku i statičku ocjenu projekta mogu se izvući sledeći zaključci u vezi ovog projekta:

- Proračun dinamike i strukture ulaganja, kao i svih prihoda i troškova vezanih za proizvodnju kamena iz ovog projekta pokazuje da se raspodjelom prihoda iskazani u bilansu uspjeha pokrivaju svi rashodi i ostvaruje preko toga neto profit.
- U okviru dinamičke ocjene projekta finansijski tok preko neto priliva pokazuje pozitivne vrijednosti u svakoj godini projekta, osim u drugoj relativno mali deficit, što znači da je projekat likvidan.
- Ekonomski tok pokazuje negativnu vrijednost u nultoj godini ulaganja kada nema proizvodnje, ali zato pozitivne vrijednosti u svakoj godini eksploatacije.

- Projekat ima pozitivnu neto sadašnju vrijednost što znači da projekat profitabilan, i donosi investitoru čistu dobit u sadašnjoj vrijednosti od preko 687 hiljada €.
- Interna stopa rentabilnosti projekta je vrlo visoka jer iznosi 32,1%, što ukazuje na visoku
- Vrijeme povraćaja uložених sredstava je u četvoroj godini što se smatra povoljnim uzimajući u obzir da je u prvoj polovini vijeka trajanja projekta.
- Statička ocjena projekta pokazuje relativno visoke i povoljne pokazatelje ekonomičnosti, produktivnosti, rentabilnosti i profitabilnosti.

Budući da je davanje koncesije od strane Vlade Crne Gore jedan od posebno pogodnih oblika investiranja kapitala u domaću ekonomiju, za očekivati je da će se predmetnom koncesijom osigurati sljedeće:

- povećanje društvenog brutoproizvoda (BDP), jer koncesiona ulaganja, po pravilu, podrazumijevaju krupnije investicione zahvate na osnovu kojih dolazi do značajnijeg porasta BDP u državi, odnosno, u lokalnoj zajednici;
- povećanje nivoa zaposlenosti - što se ostvaruje novim investicijama a čija realizacija podrazumijeva zapošljavanje nove radne snage. Povećani broj zaposlenih, koji predstavlja jednu od dimenzija veličine preduzeća, je vrlo bitan pokazatelj doprinosa preduzeća ukupnoj privredi;
- prihode i dobit preduzeća;
- produktivnost - ukupna novostvorena vrijednost po zaposlenom na godišnjem nivou, kao još jedan pokazatelj uspješnosti poslovanja i doprinosa državi i lokalnoj upravi;
- racionalno korišćenje predmetne mineralne sirovine – nažalost nijesu rijetki slučajevi nelegalne eksploatacije mineralnih sirovina koja dovodi do nelojalne konkurencije, "raubovanja" ležišta mineralne sirovine, izbjegavanje plaćanja poreza, doprinosa i koncesione naknade Budžetu Crne Gore;
- privredno društvo "KVATRO-RH" d.o.o., kao uredan koncesionar od 2019. godine, svojom koncesionom aktivnošću i ukupnim angažmanom doprinosi stabilnom snabdjevanju tržišta frakcionisanim agregatom kamena, betonom (i proizvodima od betona), kao i poboljšanju kvaliteta proizvoda i širenju asortimana proizvoda i usluga na lokalnom tržištu;
- aktiviranjem novih proizvodnih kapaciteta stvoriće se preduslovi za dodatno zapošljavanje.

Indirektne koristi od koncesije moguće je posmatrati kroz privrednu aktivnost stvorenu kao posljedicu nabavke našeg preduzeća od ostalih privrednih subjekata u Crnoj Gori, te kroz povećanu privrednu aktivnost kao posljedicu lične potrošnje većeg broja zaposlenih.

Mjere zaštite životne sredine i unapređenje energetske efikasnosti

Mjere zaštite životne sredine

Detaljna geološka istraživanja, u manjoj mjeri, mogu imati uticaj na životnu sredinu, dok eksploatacija i obrada mineralne sirovine, tehničko-građevinskog kamena, je proces koji, sa aspekta ekologije, dovodi do nepovoljnih, odnosno, negativnih uticaja na životnu sredinu.

U prvom redu, nepovoljni uticaji eksploatacije i obrade predmetne mineralne sirovine se odnose na značajniju promjenu reljefa, odnosno, uticaj na pejzaž, povećanu buku i neznatno zagađenje vazduha izduvnim gasovima i kamenom prašinom.

U cilju zaštite svih segmenata životne sredine, Zakonom o rudarstvu je definisana obaveza koncesionara da za dobijanje dozvole za eksploataciju, pored ostale dokumentacije, mora dostaviti i Elaborat o procjeni uticaja na životnu sredinu i Projekat rekultivacije zemljišta koji je urađen u skladu sa donesenim propisima. Nadležni državni organ procjenjuje potrebu izrade Elaborata o procjeni uticaja zahvata na životnu sredinu, koji se radi u skladu sa Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list CG“, br. 75/18, 80/05). Znači, prije bilo kakvih aktivnosti, po pitanju eksploatacije mineralnih sirovina, na površinski ili podzemni način, neophodno je, shodno odluci nadležnog organa, uraditi Elaborat o procjeni uticaja na životnu sredinu, sa ciljem da se utvrde, opišu i vrednuju,

u svakom pojedinačnom slučaju, mogući direktni ili indirektni uticaji eksploatacije na sve faktore životne sredine, kao i da se opišu mjere i smjernice predviđene u cilju sprečavanja i otklanjanja štetnog uticaja na životnu sredinu.

U zakonskim propisima koji regulišu zaštitu životne sredine naglašeni su osnovni principi njene zaštite, i to: prirodnih vrijednosti zemljišta, vode i vazduha, kao i biodiverziteta (biljni i životinjski svijet).

Shodno naprijed navedenom, Koncesinar je dužan da na istražno-eksploatacionom prostoru "Pogled", pri planiranju i sprovođenju investicionog zahvata, sprovode postupak predhodne procjene uticaja na životnu sredinu, u skladu sa zakonom.

Shodno ovome, ekološko-tehnički uslovi treba da obezbijede zaštitu od uticaja buke, vibracija, prašine i dugih štetnih uticaja po okolinu. Ove zahtjeve Koncesionar treba imati u vidu prilikom izbora opreme i mehanizacije, odnosno, da se od proizvođača istih posjeduje garancija za ispunjavanje zakonom propisanih standarda.

S obzirom na značaj očuvanja životne sredine, Koncesionar je dužan da se pridržava svih mjera zaštite u skladu sa zakonskim propisima.

Zakonska regulativa koja uređuje ovu djelatnost je sljedeća:

- Zakon o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list RCG“, br. 75/18, 80/05);
- Zakon o zaštiti prirode („Sl. list CG“, br. 54/16 i 18/19);
- Uredba o projektima za koje se vrši procjena uticaja na životnu sredinu („Sl. list RCG“, br. 20/07 i „Sl. list CG“, br. 47/13, 53/14 i 37/18);
- Uredba o visini naknada, načinu obračuna i plaćanja naknada zbog zagađenja životne sredine („Sl. list RCG“, br. 26/97, 09/00 i 52/00 i „Sl. list CG“, br. 33/08, 05/09, 64/09, 40/11 i 49/11);
- Pravilnik o sadržaju dokumentacije koja se podnosi uz zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene uticaja na životnu sredinu („Sl. list CG“, br. 14/07);
- Pravilnik o sadržaju dokumentacije koja se podnosi uz zahtjev za određivanje obima i sadržaja Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list CG“, br. 14/07, 09/19); i
- Pravilnik o bližoj sadržini Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list CG“, br. 19/19).

Unapređenje energetske efikasnosti

Radi efikasnog korišćenja energije, u skladu sa odredbama Zakona o efikasnom korišćenju energije („Sl. list CG“ br. 57/14, 3/15 i 25/19), Koncesionar je dužan da preduzima mjere za poboljšanje energetske efikasnosti. Koncesionar je dužan da kroz izradu tehničke i projektne dokumentacije predvidi sprovođenje mjera za poboljšanje energetske efikasnosti, odnosno, ostvarivanje uštede energije i njeno racionalno korišćenje primjenom provjerenih savremenih tehnologija, čije je korišćenje ekonomski opravdano.

4. LOKALITET NEMETALIČNE MINERALNE SIROVINE TEHNIČKO-GRAĐEVINSKOG KAMENA "KLIČEVAC", OPŠTINA NIKŠIĆ

Od strane privrednog društva „Briv Construction“ d.o.o. – Kotor, podnijeta je Inicijativa za pokretanje postupka za dodjelu koncesije za istraživanje i eksploataciju nemetalične mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena na lokalitetu "Kličevac", opština Nikšić (br. UP-05-19/1).

Rješavajući po Inicijativi, obrazovana je komisija za ocjenu podnijete Inicijative koja je izvršila analizu dostavljene Inicijative i dostupnih podataka, kao i terenski obilazak ležišta tehničko-građevinskog kamena "Kličevac", u cilju utvrđivanja stanja i granica na predmetnom prostoru, kao i procjenu uslova za buduće eksploatacione radove. Na osnovu svega navedenog, sačinjen je Izvještaj dana 29.02.2024. godine, u kojem je Komisija predložila da se navedena Inicijativa prihvati.

Rješenjem broj: UP-05-19/3 od 04.3.2024. godine prihvaćena je Inicijativa, u skladu sa članom 41 stav 3 Zakona o koncesijama, ista je uvrštena u Predlog dopune godišnjeg plana davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2024. godinu.

Lokalitet tehničko-građevinskog kamena "Kličevac", Nikšić

Opšti podaci o lokalitetu „Kličevac“

Lokalitet tehničko-građevinskog kamena "Kličevac", se nalazi na području opštine Nikšić, na karstnom području istoimenog mjesta, na oko 2 km vazdušne linije jugoistočno od Grahova. Lociran je na padinama brda Veliki Kličevac (990 m.n.m), neposredno uz stari regionalni put, koji od Grahova vodi prema Cetinju. Perspektivni prostor pripada listu "Nikšić", 1:100 000, odnosno sekciji „Grahovo“, 1:25 000.

Saobraćajne veze u užem i širem području predmetnog prostora su relativno dobre, kada se radi o drumskom saobraćaju. Kao što je već navedeno, u neposrednoj blizini prolazi regionalni asfaltni put koji od Grahova vodi prema Cetinju. U mjestu Grahovo navedeni regionalni put se veže na novi magistralni put Nikšić – Risan koji ovo područje povezuje sa primorskim dijelom. Teren u okviru predmetnog lokaliteta je brdovit i kamenit od (800-990 m.n.m), karakterističan za kraške predjele. Prostor je izgrađen od slojevitih, debelo slojevitih, bankovitih i masivnih krečnjaka, koji su mjestimično prekrystalisali i slabo dolomitisani, donjojurske starosti.

Podnosilac Inicijative je u okviru inicijativne dokumentacije dostavio granice i koordinate predloženog prostora za dodjelu koncesije sa površinom od oko 80 ha.

Nakon provjere podataka, uvida u dostavljenu Inicijativu i obilaska predmetnog lokaliteta sa predstavnicima podnosioca Inicijative Komisija za ocjenu inicijative je predložila da se granice prostora sa površinom od oko 80 ha, koji je predviđen za geološka istraživanja i eksploataciju tehničko-građevinskog kamena na lokalitetu "Kličevac", redefiniše, kako bi zahvatao manju površinu.

Shodno navedenom, predloženo je da prostor koji će biti predmet koncesije, odnosno, koji je namijenjen za geološka istraživanja i eksploataciju tehničko-građevinskog kamena na lokalitetu "Kličevac", zahvata površinu od oko 25 ha u koordinatama konturnih tačaka koje se nalaze u sledećoj tabeli:

Tabela 8: Koordinate graničnih tačaka ležišta „Kličevac“

Redefinisane koordinate graničnih tačaka istražno-eksploatacionog prostora „Kličevac“		
Konturne tačke	Koordinate	
	X	Y
1	4722490.85	6558040.58
2	4722537.06	6558028.47
3	4722546.43	6558026.02
4	4722600.95	6558006.58
5	4722611.54	6558002.80
6	4722635.17	6557994.82
7	4722668.58	6557983.53
8	4722698.61	6557979.59
9	4722750.02	6557985.96
10	4722759.20	6557963.94
11	4722850.22	6557885.93
12	4722920.44	6557857.38
13	4722944.43	6557835.99
14	4722963.02	6557830.53
15	4722924.71	6557803.05
16	4722893.65	6557797.65
17	4722828.14	6557791.81
18	4722820.13	6557767.41
19	4722805.65	6557738.04
20	4722796.40	6557701.66
21	4722808.47	6557697.54
22	4722663.91	6557239.12
23	4722663.23	6557234.13
24	4722263.19	6557238.66
25	4722490.85	6558040.58

Napomena: Eventualne izmjene ili konačne koordinate prostora biće definisane u toku izrade Koncesionog akta.

Podaci o izvršenim geološkim istraživanjima

Rezerve tehničko-građevinskog kamena

Prostor lokaliteta tehničko-građevinskog kamena „Kličevac“ do sada nije istraživao, tako da se može govoriti samo o potencijalnim/procijenjenim geološkim rezervama. Na bazi izvršene procjene na predmetnom lokalitetu, uzimajući u obzir površinu prostora i morfološke karakteristike, potencijalne geološke rezerve tehničko-građevinskog kamena procijenjuju se na više od 10.000.000 m³ č.s.m.. Da bi se dostigao optimalni stepen poznavanja ležišta u smislu rezervi i kvaliteta, ležišnih uslova i u vezi sa tim, mogućnosti primjene i plasmana na tržištu, potrebno je izvršiti detaljna geološka istraživanja na način i u obimu koji će se definisati Projektom detaljnih geoloških istraživanja. Izradom Elaborata o klasifikaciji, kategorizaciji i proračunu rezervi tehničko-građevinskog kamena na ležištu „Kličevac“, nakon sprovedenih detaljnih geoloških istraživanja, dobiće se podaci o rezervama i kvalitetu predmetne mineralne sirovine.

Kvalitet tehničko-građevinskog kamena

Na osnovu analize raspoložive dokumentacije o lokalitetu „Kličevac“ možemo zaključiti da na ovom prostoru nisu vršena detaljna geološka istraživanja tehničko-građevinskog kamena, tako da nema podataka o rezervama i kvalitetu. Međutim, na osnovu analogije sa ležištima slične geološke građe, gdje su vršena detaljna geološka istraživanja, a u čijoj geološkoj građi, takođe, učestvuju slični karbonatni sedimenti, možemo, sa velikom vjerovatnoćom, pretpostaviti da će se, nakon izvedenih

detaljnih geoloških istraživanja, dokazati dovoljne količine tehničko-građevinskog kamena, sa kvalitetom koji će omogućiti primjenu u tehničko-građevinske svrhe.

Kapacitet godišnje proizvodnje i period trajanja koncesije

Planirana godišnja proizvodnja na predmetnom lokalitetu je 20.000 m³ č.s.m. odnosno 30.000 m³ agregata različitih frakcija.

Vrijeme eksploatacije nekog ležišta mineralne sirovine (vijek eksploatacije) u direktnoj je zavisnosti od utvrđenih rezervi mineralne sirovine, godišnjeg kapaciteta eksploatacije, kao i konkretnih zahtjeva tržišta.

Na bazi izvršene procjene na lokalitetu tehničko-građevinskog kamena "Kličevac", uzimajući u obzir površinu prostora i morfološke karakteristike, potencijalne geološke rezerve tehničko-građevinskog kamena procijenjuju se na više od 10.000.000 m³ č.s.m. Za planirani godišnji kapacitet površinskog kopa od 20.000 m³ č.s.m., u predviđenom periodu trajanja koncesije od 30 godina, potrebno je 600 000 m³ č.s.m, što daje mogućnost rada na ovom lokalitetu ne samo za predviđeni period trajanja koncesije nego i mnogo duže.

S obzirom na utvrđene rezerve, konfiguraciju terena, mogući razvoj kopa i druge povoljnosti, godišnji kapacitet se može povećati u odnosu na početni - minimalni godišnji kapacitet. To predstavlja značajnu povoljnost za ponuđače.

Na osnovu raspoloživih podataka, lokalitet Kličevac se nalaze na relativno povoljnom terenu sa aspekta geoloških faktora i zbog svojih prirodnih karakteristika može se smatrati kao teren pogodan za prikupljanje geoloških i inženjersko-geoloških podataka. Sa aspekta primjene tehničko-tehnoloških rješenja otvaranja ležišta i buduće eksploatacije, kao i definisanja prostora za formiranje postrojenja za obradu sirovine, morfološke karakteristike prostora omogućavaju tehnički izvodljiva i racionalna rješenja. Naravno, svi navedeni parametri će biti analizirani i definisani u toku izrade odgovarajuće tehničke dokumentacije.

Podaci o imovinsko pravnim odnosima

Područje lokaliteta tehničko-građevinskog kamena "Kličevac", administrativno pripada opštini Nikšić, a obuhvata dio katastarske parcele br. 924/1. Predmetna katastarska parcela se nalaze u vlasništvu Vlade Crne Gore. Prema katastarskoj podjeli Uprave za katastar i državnu imovinu (područna jedinica Nikšić), navedena katastarska parcela pripada katastarskoj opštini Grahovo. Skica zone obuhvata na katastarskoj podlozi, dostavljena je u prilogu Inicijative.

Podaci iz prostorno planske dokumentacije

U odgovoru Sekretarijata za uređenje prostora i zaštitu životne sredine, Opštine Nikšić (br.UP/Io br. 07-350-110 od 14.02.2024. godine) sa aspekta prostorno-planske dokumentacije za lokalitet "Kličevac", odnosno mišljenje da li je u Nacrtu izmjena PUP-a Nikšić, predmetni prostor predviđen za namjenu MS-površine mineralnih sirovina konstatovano je da, uvidom u plansku dokumentaciju Prostorno urbanističkog plana opštine Nikšić predmetna katastarska parcela 924/1, koja se nalazi u obuhvatu predmetnog lokaliteta, nalazi u okviru navedenog plana, u V (petoj) zoni građevinskoj zoni, za koje ne postoji planski dokument sa detaljnom razradom. Takođe je konstatovano da po važećem planu predviđena namjena površina za predmetnu katastarsku parcelu su šumske površine i ostale prirodne površine - garing, krš, kamenjar. Predmetni prostor "Kličevac", odnosno predmetna katastarska parcela 924/1 KO Grahovo važećim planom nije predviđena kao površina za posebne namjene i specijalne režime korišćenja-ležišta mineralnih sirovina i površina eksploatacionih polja, kao ni potencijalna područja. U prilogu odgovora, Sekretarijat za uređenje prostora i zaštitu životne sredine Opštine Nikšić je dostavilo i mišljenje Agencije za projektovanje i planiranje Opštine Nikšić, kao obrađivača Izmjena i dopuna PUP opštine Nikšić

U dopisu Agencije za projektovanje i planiranje Opštine Nikšić, (br. 17-350-110/2) dostavljen je odgovor u kojem obavještavaju sledeće: Predlogom planskog dokumenta, na koji je opština Nikšić dala pozitivno mišljenje u pogledu usaglašenosti sa razvojnim planovima opštine, katastarska parcela broj 924, koju obuhvata lokalitet "Kličevac", u grafičkom dijelu prilog 15. – Namjena površina definisane kao ležišta mineralnih sirovina i površine eksploatacionih polja. Imajući u vidu navedeno rešenje, proizlazi da će se usvajanjem Izmjena i dopuna PUP opštine Nikšić steći uslovi za eksploataciju mineralnih sirovina na prostoru lokaliteta "Kličevac", u blizini Grahova, koji predstavlja potencijal u prostoru, sa aspekta valorizacije mineralnih sirovina (tehničko-građevinski kamen), uz poštovanje navedenih uslova.

Mišljenje Uprave za zaštitu kulturnih dobara

Aktom Uprave za zaštitu kulturnih dobara, Cetinje, dobijeno je Mišljenje da se, sa aspekta zaštite kulturnih dobara, može pristupiti istraživanju i eksploataciji mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena na lokalitetu "Kličevac", opština Nikšić, uz obavezu da se uvažavaju zakonske odredbe konstatovane ovim Mišljenjem.

Ocjena ekonomske opravdanosti investicije

Privredno društvo "Briv Construction" d.o.o iz Kotora se duži niz godina uspješno bavi poslovima u oblasti građevinarstva. Već skoro dvadeset godina kompanija ulaže u istraživanje i eksploataciju tehničko-građevinskog kamena, njegovu obradu i plasman.

Prognoza budućeg razvoja se temelji na koncesionoj aktivnosti i razvoju kompanije, kao i viziji menadžmenta da održi kontinuitet dosadašnjeg poslovanja, uz konstantan razvoj privrednog društva kroz osavremenjavanje procesa proizvodnje, povećanje obima aktuelnog proizvodnog programa, kao i širenju palete proizvoda i rast broja zaposlenih.

Privredno društvo "Briv Construction" d.o.o - Kotor posjeduje veći dio neophodne opreme i mehanizacije za obavljanje ove djelatnosti, a dobijanje prava na koncesiju, u mnogome bi unaprijedilo poslovnost privrednog društva.

Eksploatacioni radovi na predmetnom lokalitetu obavljaće se prema Glavnom rudarskom projektu eksploatacije a dalja prerada tehničko-građevinskog kamena vrši će se procesom usitnjavanja na drobilničnom postrojenju, gdje se kasnije vrši i klasiranje. Proizvode na površinskom kopu i separaciji predstavljaju kamene frakcije (agregati), koji će se dijelom plasirati na tržištu a dijelom koristiti za vlastite potrebe i proizvodnju betona.

Ocjena ekonomske opravdanosti investicije koja je dostavljena uz Inicijativu, od strane zainteresovanog privrednog društva "Briv Construction" d.o.o. iz Kotora, pokazuje da:

Sumirajući dinamičku i statičku ocjenu projekta mogu se izvući sledeći zaključci u vezi ovog projekta:

- Proračun dinamike i strukture ulaganja, kao i svih prihoda i troškova vezanih za proizvodnju mineralne sirovine iz ovog projekta pokazuje da se raspodelom prihoda koji su iskazani u projektovanom bilansu uspeha pokrivaju svi rashodi i ostvaruje neto dobit.
- U okviru dinamičke ocjene projekta, finansijski tok preko neto priliva pokazuje nultu vrijednost u godini ulaganja, što znači da je investicija pokrivena izvorima u cjelosti. U prve dvije godine projekcije pokazuju negativnu neto vrijednost što znači da je projekat u tom periodu nelikvidan. Međutim, nelikvidnost je relativno mala i neće predstavljati problem za njeno prevazilaženje. U svakoj narednoj godini finansijski projekat je pozitivan i to znači da je likvidan (i to visoko) već u trećoj godini koncesione aktivnosti.

- Ekonomski tok pokazuje negativnu vrijednost u nultoj vrijednosti ulaganja i pozitivne vrijednosti u svakoj godini projekta, što znači da donosi investitoru čistu dobit poslije namirenja uložених sredstava u nultoj godini.
- Projekat donosi čistu dobit investitoru u vrijednosti od 498.300 €, na šta ukazuje proračun neto sadašnje vrijednosti što potvrđuje očekivanu profitabilnost djelatnosti.
- Projekat se odlikuje visokom stopom ekonomičnosti.
- Povraćaja uložених sredstava se ostvaruje u toku treće godine redovne proizvodnje.
- Na površinskom kopu tehničko-građevinskog kamena biće angažovano 14 zaposlenih radnika.

Efekti koncesije na zapošljavanje i ekonomski razvoj

Budući da je davanje koncesije od strane Vlade Crne Gore jedan od posebno pogodnih oblika investiranja kapitala u domaću ekonomiju, za očekivati je da će se predmetnom koncesijom osigurati sljedeće:

- povećanje društvenog brutoproizvoda (BDP), jer koncesiona ulaganja, po pravilu, podrazumijevaju krupnije investicione zahvate na osnovu kojih dolazi do značajnijeg porasta BDP u državi, odnosno u lokalnoj zajednici;
- povećanje nivoa zaposlenosti - što se ostvaruje novim investicijama a čija realizacija podrazumijeva zapošljavanje nove radne snage. Povećani broj zaposlenih, koji predstavlja jednu od dimenzija veličine preduzeća, je vrlo bitan pokazatelj doprinosa preduzeća ukupnoj privredi;
- prihode i dobit preduzeća;
- produktivnost - ukupna novostvorena vrijednost po zaposlenom na godišnjem nivou, kao još jedan pokazatelj uspješnosti poslovanja i doprinosa državi i lokalnoj upravi;
- racionalno korišćenje predmetne mineralne sirovine – nažalost nijesu rijetki slučajevi nelegalne eksploatacije mineralnih sirovina koja dovodi do nelojalne konkurencije, "raubovanja" ležišta mineralne sirovine, izbjegavanje plaćanja poreza, doprinosa i koncesione naknade Budžetu Crne Gore.

Konačno, budući da u Crnoj Gori veliki dio privrednog rasta dolazi upravo iz oblasti građevinske djelatnosti, te da su razvoj i investicije u sektoru građevinarstva preduslov za razvoj mnogih drugih djelatnosti, nije teško zaključiti da važnu ulogu u tom lancu ima i eksploatacija tehničko-građevinskog kamena.

Procjena javnog interesa

Javni interes davanja predmetne koncesije od strane Vlade Crne Gore ogleda se kroz:

- Povoljan geografski položaj, dobro razvijenu putnu infrastrukturu;
- Realizacija predmetne koncesije bi vodila ka proširenju aktivnosti kompanije otvaranju novih radnih mjesta, odnosno smanjenju broja nezaposlenih na lokalnom i državnom nivou, kroz dodatno zapošljavanje stručnog osoblja, različitih specijalnosti (prvenstveno rudarske, građevinske, mašinske i elektro profilacije).
- Finansijska sredstva koja će se izdvajati kroz koncesionu naknadu većim dijelom pripadaju budžetu Opštine Nikšić (70% od ukupnog iznosa) predstavljaju značajan potencijal za ulaganje u dalji razvoj.

Mjere zaštite životne sredine i unapređenje energetske efikasnosti

Mjere zaštite životne sredine

Detaljna geološka istraživanja u manjoj mjeri mogu imati uticaj na životnu sredinu, dok eksploatacija i obrada mineralne sirovine, a time i tehničko-građevinskog kamena, je proces koji, sa aspekta

ekologije, zahtjeva kompleksnija ispitivanja i monitoring u pogledu procjene uticaja na životnu sredinu.

U zakonskim propisima koji regulišu zaštitu životne sredine naglašeni su osnovni principi njene zaštite, i to: prirodnih vrijednosti zemljišta, vode i vazduha, kao i biodiverziteta (biljni i životinjski svijet). Shodno naprijed navedenom, Koncesionar je dužan da na istražno-eksploatacionom prostoru "Kličevac", pri planiranju i sprovođenju investicionog zahvata, sprovode postupak prethodne procjene uticaja na životnu sredinu, u skladu sa zakonom. Rudarska aktivnost neminovno dovodi do nepovoljnih, odnosno, negativnih uticaja na životnu sredinu. U prvom redu, nepovoljni uticaji eksploatacije i obrade predmetne mineralne sirovine se odnose na značajniju promjenu reljefa, odnosno, značajniji uticaj na pejzaž, povećanu buku i neznatno zagađenje vazduha izduvnim gasovima i kamenom prašinom. Shodno ovome, ekološko-tehnički uslovi treba da obezbijede zaštitu od uticaja buke, vibracija, prašine i dugih štetnih uticaja po okolinu. Ove zahtjeve Koncesionar treba imati u vidu prilikom izbora opreme i mehanizacije, odnosno, da se od proizvođača istih posjeduje garancija za ispunjavanje zakonom propisanih standarda. Detaljan uvid u sve aspekte uticaja buduće eksploatacije i eventualno, obrade tehničko-građevinskog kamena na lokalnosti "Kličevac" kod Nikšića na životnu sredinu, definisaće se Elaboratom o procjeni uticaja površinske eksploatacije i obrade tehničko-građevinskog kamena iz ležišta "Kličevac" koji će, shodno članu 2 Uredbe o procjeni uticaja zahvata na životnu sredinu (Sl. list RCG br. 020/07), budući koncesionar biti u obavezi da uradi prije otpočinjanja koncesione djelatnosti, a što predstavlja uslov za izdavanje odobrenja za izvođenje radova po glavnom rudarskom projektu i odobrenja za upotrebu rudarskih objekata, a koja izdaje republički organ uprave nadležan za rudarstvo. U navedenom elaboratu će biti predviđene i precizno definisane konkretne mjere za smanjenje nepovoljnih uticaja svih tehničkih operacija, upotrebljenih mašina, alata i opreme, kako na pejzaž i stanovništvo, tako i na vazduh, podzemne i površinske vode. Nadležni državni organ procjenjuje potrebu izrade Elaborata o procjeni uticaja zahvata na životnu sredinu, koji se radi u skladu sa Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list CG“, br. 75/18). S obzirom na značaj očuvanja životne sredine, Koncesionar je dužan da se pridržava svih mjera zaštite u skladu sa zakonskim propisima.

Zakonska regulativa koja uređuje ovu djelatnost je sljedeća:

- Zakon o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list RCG“, br. 75/18);
- Zakon o zaštiti prirode („Sl. list CG“, br. 54/16 i 18/19);
- Uredba o projektima za koje se vrši procjena uticaja na životnu sredinu („Sl. list RCG“, br. 20/07 i „Sl. list CG“, br. 47/13, 53/14 i 37/18);
- Uredba o visini naknada, načinu obračuna i plaćanja naknada zbog zagađenja životne sredine („Sl. list RCG“, br. 26/97, 09/00 i 52/00 i „Sl. list CG“, br. 33/08, 05/09, 64/09, 40/11 i 49/11);
- Pravilnik o sadržaju dokumentacije koja se podnosi uz zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene uticaja na životnu sredinu („Sl. list CG“, br. 14/07);
- Pravilnik o sadržaju dokumentacije koja se podnosi uz zahtjev za određivanje obima i sadržaja Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list CG“, br. 14/07); i
- Pravilnik o bližoj sadržini Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list CG“, br. 19/19).

Novi zakonski uslovi za eksploataciju zahtijevaju da se izvrši rekultivacija prostora koji će biti degradiran obavljanjem koncesione djelatnosti, a sve to u cilju poboljšanja ekoloških uslova na samom lokalitetu i neposrednoj okolini.

Unapređenje energetske efikasnosti

Radi efikasnog korišćenja energije, u skladu sa odredbama Zakona o efikasnom korišćenju energije („Sl. list CG“ br. 57/14, 3/15 i 25/19), Koncesionar je dužan da preduzima mjere za poboljšanje energetske efikasnosti. Koncesionar je dužan da kroz izradu tehničke i projektne dokumentacije predvidi sprovođenje mjera za poboljšanje energetske efikasnosti, odnosno, ostvarivanje uštede energije i njeno racionalno korišćenje primjenom provjerenih savremenih tehnologija, čije je korišćenje ekonomski opravdano. Kako sprovođenje mjera energetske efikasnosti neposredno utiče na kvalitet radne i životne sredine, u vezi sa tim privredno društvo "Briv Construction" d.o.o- Kotor, će

u slučaju dobijanja koncesije na detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralne sirovine sa lokaliteta "Kličevac" naročito obratiti pažnju na energetske efikasnost i poštovanje ekoloških standarda opreme koju je nabavljao i koju će nabavljati tokom obavljanja koncesione djelatnosti. Strategija kompanije se ogleda u nabavci nove, najsavremenije opreme, koja će se uredno održavati i servisirati originalnim rezervnim dijelovima.

5. LEŽIŠTE NEMETALIČNE MINERALNE SIROVINE TEHNIČKO-GRAĐEVINSKOG KAMENA "MOŽURA-ORLOVO", OPŠTINA BAR

Od strane privrednog društva "Bemax" d.o.o., Podgorica, podnijeta je Inicijativa za pokretanje postupka za dodjelu koncesije za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju nemetalične mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena na ležištu "Možura - Orlovo", opština Bar, (br.UP-05-28/1).

Rješavajući po Inicijativi, obrazovana je komisija za ocjenu podnijete Inicijative koja je izvršila analizu dostavljene Inicijative i dostupnih podataka, kao i terenski obilazak ležišta tehničko-građevinskog kamena "Možura - Orlovo", u cilju utvrđivanja stanja i granica na predmetnom prostoru, kao i procjenu uslova za buduće eksploatacione radove. Na osnovu svega navedenog, sačinjen je Izvještaj dana 25.03.2024. godine, u kojem je Komisija predložila da se navedena Inicijativa prihvati.

Rješenjem broj: UP-05-28/3 od 27.3.2024. godine prihvaćena je Inicijativa i, u skladu sa članom 41 stav 3 Zakona o koncesijama, ista je uvrštena u Predlog dopune godišnjeg plana davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2024. godinu.

Ležište tehničko-građevinskog kamena "Možura-Orlovo", Bar

Opšti podaci o ležištu "Možura-Orlovo"

Ležište tehničkog-građevinskog kamena "Možura-Orlovo" nalazi se na sjevernim i sjeveroistočnim padinama zapadnog dijela masiva Možura na jugoistočnoj granici Barske opštine. Udaljeno je oko 10 km (vazdušne linije) od Bara.

Prema teritorijalno-administrativnoj podjeli ležište „Možura-Orlovo“, pripada teritoriji Opštine Bar i nalazi se na topografskoj sekciji „Ulcinj“, 1:25 000.

Saobraćajne veze Bara sa ostalim mjestima u Crnoj Gori i šire su dobre, u pogledu svih vrsta saobraćaja (drumski, željeznički i pomorski). Područje između Bara i Ulcinja ima povoljne drumske saobraćajne veze, sa solidno razvijenom mrežom asfaltnih puteva (Jadranska magistrala, lokalni putevi Bar-Pečurice-Krute-Vladimir-Sukobin i Krute-Ulcinj). Do ležišta i istražnog prostora „Možura-Orlovo“, postoji pristupni asfaltni put izgrađen za potrebe Sanitarne deponije Možura, koji se odvaja sa magistralnog puta Bar – Ulcinj i koji prolazi neposredno pored ležišta.

U granicama istražnog prostora nema naselja ni urbanističkih objekata, a zemljište, koje je najvećim dijelom društveno vlasništvo (Opština Bar), obraslo je gustom makijom - tipičnim mediteranskim rastinjem, zbog čega je teško prohodno. Prema katastarskim klasifikacijama zemljište obuhvaćeno istražno-eksploatacionim prostorom pripada nižoj klasi poljoprivrednog zemljišta (pašnjaci, livade, njive - 4, 5, 6 i 7 klase), nižoj klasi šume (4, 5 i 6 klasa) i kategoriji krša (kamenjari).

Većina stalno nastanjenog stanovništva na ovom području nastanjena je u gradskim centrima i prigradskim pojasevima Bara i Ulcinja. Južno i jugozapadno od istražnog prostora, na oko 0,5 do 1 km, nalazi se selo Kruče, a sa sjeverne i sjeverozapadne strane, na 1 do 2 km, zaseoci Karastanovići, Kaplanovići, Duškići i Mala Gorana. Osnovna djelatnost stanovnika ovog područja je poljoprivreda i turizam.

Područje ležišta sa istražno-eksploatacionim prostorom „Možura-Orlovo“, i širom okolinom je, uglavnom, brdovito i karakteristično za kraške terene Jadranske obale. Dominantan je masiv Možure sa istaknutijim vrhovima Orlovo (445 m.n.m.) i Kurtov vrh (546 m.n.m.), koji su u granicama istražno-eksploatacionog prostora, zatim Kobilica (622 m.n.m.) i Štrbina (589 m.n.m.).

Na sjeveroistočnim padinama Možure česti su kraški oblici reljefa tipa manjih polja i vrtača, škrapa, jama i pećina. Flišni tereni južno i sjeverno od masiva Možure obiluju jarugama, vododerinama i povremenim tokovima. Na ovom dijelu terena nema stalnih riječnih tokova, a od povremenih tokova u širem području nalazi se Goranski potok, Međurečka rijeka, Brdela, Mulina i Bratički potok. Na sjeveroistočnim i jugozapadnim padinama Možure, duž kontakta karbonatnih sedimenata gornje krede i srednjeg eocena sa gornjoeocenskim flišem, prisutno je nekoliko, najčešće kaptiranih, izvora (Kovačevića česma, Gazivoda, Balađan, i dr.).

U klimatskom pogledu, područje pripada mediteranskom tipu sa bogatstvom padavina, velikom vlažnosti, temperaturama sa malim dnevnim i godišnjim kolebanjima, dok vjetrovi duvaju pretežno iz pravca sjevera, kad su hladni i suvi, a iz pravca juga topli i praćeni obilnim padavinama. Obilježja područja sa mediteranskom klimom su dugi, topli i sušni ljetnji, a blagi i kišni zimski periodi.

Korisnu mineralnu sirovinu (tehničko-građevinski kamen) u ležištu predstavljaju karbonatni sedimenti gornje krede (santon-kampan, mastriht), koji se pojavljuju u vidu slojevitih i bankovitih krečnjaka, dolomitičnih krečnjaka i, rijetko, dolomita.

Mineralna sirovina – krečnjaci i dolomitisani krečnjaci, u značajnom obimu izlaze iz granica istražno-eksploatacionog prostora i po pružanju i po debljini, bez nagle i neočekivane promjenljivosti kvaliteta - sastava i razbijenosti na manja rudna tijela. U smislu navedenog i već pominjanog, oblik ležišta utvrđen je geološkim istražnim radovima - detaljnim geološkim kartiranjem i uz uvažavanje limita kao što su: granice istražno-eksploatacionog prostora, zahvat po dubini, položaj infrastrukturnih objekata (saobraćajnica i dalekovoda) i spoljnih - morfoloških uslova.

Geološko-strukturna građa je jednostavna, u ležištu su zastupljeni slojevi i banci debljine od 0,2 do 1,0 m. Sedimenti generalno padaju prema jugozapadu (u južnom dijelu ležišta), pod uglom od 15 do 55° i prema sjeveroistoku, u sjevernom dijelu, pod uglom od 15 do 40°. Rudno tijelo je kontinuirane debljine po pružanju i padu.

Kada je u pitanju kvalitet krečnjaci i dolomitični krečnjaci u ležištu, prema svojim fizičko-mehaničkim svojstvima i hemijskom sastavu u pogledu mogućnosti primjene u tehničko-građevinske svrhe u potpunosti zadovoljavaju zahtjeve propisane važećim domaćim standardima i propisima.

Prisutan je manji broj rasjeda i uglavnom dva pukotinska sistema koji omogućavaju karstifikaciju, cirkulaciju površinskih voda i pojavu raspadanja i stvaranja humusa, crvenice i skrama oksida gvožđa.

Analizirajući uticaj geoloških faktora ocjene, može se zaključiti da su oni u cjelini posmatrano povoljni za ležište tehničko-građevinskog kamena „Možura-Orlovo“, kod Bara. U odnosu na tip ležišta, mineraloško-petrografski sastav stijenske mase u ležištu, kao i morfologiju rudnog tijela tehničko-građevinskog kamena u ležištu „Možura-Orlovo“, kod Bara, možemo konstatovati da ovo ležište pripada ekonomskom tipu ležišta tehničko-građevinskog kamena.

Komisija za ocjenu Inicijative je utvrdila da istražno-eksploatacioni prostor „Možura-Orlovo“, na kojem su izvedena detaljna geološka doistraživanja, za potrebe Elaborata o klasifikaciji, kategorizaciji i proračunu rezervi tehničko-građevinskog kamena ležišta „Možura-Orlovo“, (2012, 2017, 2022), se nalazi u okviru granica prostora datim u Inicijativi, i zauzima površinu od 24 ha.

S obzirom da je na području Možure izgrađena Sanitarna deponija, Elaborat o klasifikaciji, kategorizaciji i proračunu rezervi tehničko-građevinskog kamena ležišta „Možura-Orlovo“, stanje 31.12.2012. godine, kao i Dopunski rudarski projekat eksploatacije obuhvatili su znatno umanjenu površinu terena, u odnosu na ugovorenu površinu, na kojem će se izvoditi rudarski radovi, zbog potreba izgradnje sanitarne deponije. Detaljnim geološkim doistraživanjima (koja su izvedena tokom 2013, 2018 i 2023) za potrebe Elaborata o klasifikaciji, kategorizaciji i proračunu rezervi tehničko-građevinskog kamena ležišta „Možura-Orlovo“, zahvaćen je jugozapadni dio ležišta, odnosno

istražno-eksploatacionog prostora, na površini od oko 24 ha. U Inicijativi se navodi da, članom 33 Ugovora propisano je da se Koncesionar obavezuje da, na zahtjev Ministarstva zaštite životne sredine i uređenja prostora, poslovi odlaganja otpada na, eventualnoj, lokaciji regionalne ili opštinske sanitarne deponije imaju prioritet u odnosu na eksploataciju mineralne sirovine koja je predmet ovog Ugovora, odnosno, da lokacija na kojoj je ležište tehničko-građevinskog kamena, potrebna infrastruktura i drugi uslovi za funkcionisanje procesa eksploatacije ne mogu biti prepreka za nesmetani rad deponije.

Koordinate graničnih tačaka istražno-eksploatacionog prostora, date su unarednoj tabeli:

Tabela 9: Koordinate graničnih tačaka istražno-eksploatacionog prostora

Konturna tačka	Koordinate		kota m.n.v.
	X	Y	
A	4 650 450	6 596 600	155
Ao1	4 650 459	6 597 010	236
Ao2	4 650 463	6 597 200	271
P	4 650 274	6 597 211	242
Go1	4 650 265	6 597 212	240
Go2	4 650 260	6 597 235	241
G1	4 650 075	6 597 225	304
L	4 649 949	6 597 192	346
M	4 650 046	6 596 887	318
N	4 650 025	6 596 775	311
Površina istražno-eksploatacionog polja = 24 ha			

U Inicijativi podnosilac predlaže da, na osnovu dosada izvedenih detaljnih geoloških istraživanja i urađenog Elaborata o klasifikaciji, kategorizaciji i proračunu rezervi tehničko-građevinskog kamena ležišta „Možura-Orlovo“, stanje 31.12.2022. godine, budući istražno eksploatacioni prostor ležišta „Možura-Orlovo“, kod Bara u kojem je utvrđena pojava predmetne mineralne sirovine, treba da obuhvati površinu od 33,895 ha, sa konturnim tačkama koje su date tabelarno (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, i 15), kao i koordinate ovih tačaka. U prilogu Inicijative, dostavljena je karta na kojoj je prikazan poligon predloženog istražno-eksploatacionog prostora definisan sa 15 konturnih tačaka (1-15).

Takođe, podnosilac Inicijative navodu da, dio ležišta koji je obuhvaćen predloženim koordinatnim tačkama, a koji je van površine od 24 ha, za koju su urađena detaljna geološka istraživanja i Elaborat o klasifikaciji, kategorizaciji i proračunu rezervi tehničko-građevinskog kamena ležišta „Možura-Orlovo“, stanje 31.12.2022. godine, bi se koristio za lagerovanje i preradu tehničko-građevinskog kamena, kao i za smještaj proizvodnih pogona: betonske i asfaltne baze, i drugih objekata u funkciji površinskog kopa.

Komisija, nakon provjere podataka i obilaska predmetnog ležišta, predlaže, da se prihvati predlog podnosioca Inicijative da, prostor namijenjen za geološka istraživanja i eksploataciju tehničko-građevinskog kamena na lokalitetu „Možura-Orlovo“, zahvata površinu od 33,895 ha, u koordinatama konturnih tačaka:

Tabela 10: Koordinate graničnih tačaka predloženog istražno-eksploatacionog prostora

Tačka	Koordinate		Površina (m ²)
	Y	X	
1	6 596 237	4 650 533	338 950
2	6 596 392	4 650 578	
3	6 596 443	4 650 564	

4	6 596 593	4 650 393
5	6 596 657	4 650 393
6	6 596 679	4 650 402
7	6 596 710	4 650 547
8	6 596 762	4 650 595
9	6 596 984	4 650 510
10	6 597 034	4 650 304
11	6 597 390	4 650 225
12	6 597 370	4 650 135
13	6 596 690	4 650 067
14	6 596 535	4 650 128
15	6 596 259	4 650 353

Napomena: Eventualne izmjene ili konačne koordinate prostora biće definisane u toku izrade Koncesionog akta.

Podaci o izvršenim geološkim istraživanjima

Do 2007. godine na ovom ležištu nisu vršena detaljna geološka istraživanja koja bi dokazala količinu i kvalitet stijenske mase za tehničko-građevinski kamen i njegovu primjenu u građevinarstvu. Od 2007. godine na predmetno ležištu, za potrebe izrade Elaborata..., izvedena su detaljna geološka istraživanja u više navrata (2007, 2012, 2018, 2023).

Rezerve tehničko-građevinskog kamena

Na osnovu analize raspoložive dokumentacije o ležištu „Možura-Orlovo“, u toku 2023. godine, izvedena su detaljna geološka istraživanja na predmetnom ležištu i urađen Elaborat o klasifikaciji, kategorizaciji i proračunu rezervi tehničko-građevinskog kamena ležišta „Možura-Orlovo“, sa stanjem rezervi 31.12.2022. godine. Proračun rezervi u ležištu tehničko-građevinskog kamena „Možura-Orlovo“, sa stanjem 31.12.2022. godine, zasnovan je na podacima prikupljenim kroz ranija detaljna geološka istraživanja i istraživanja izvedena u toku 2023. godine, primjenom različitih metoda istraživanja, i podacima dobijenim kroz laboratorijska ispitivanja kvaliteta sirovine.

Ukupne eksploatacione rezerve u ležištu tehničko-građevinskog kamena ležišta „Možura-Orlovo“, sa stanjem 31.12.2022. godine, iznose 5.598.050,00 m³.

U narednoj tabeli dat je pregled strukture rezervi tehničko-građevinskog kamena u ležištu „Možura-Orlovo“:

Tabela 11. Pregled geoloških i eksploatacionih rezervi t-g kamena, stanje 31.12.2022. godine

Rezerve	Kategorija		Ukupne rezerve t-g kamena, m ³
	B	C ₁	
Geološke	5.275.195,00	1.722.368,00	6.997.563,00
Bilansne	5.275.195,00	1.722.368,00	6.997.563,00
Eksploatacione	4.220.156,00	1.377.894,00	5.598.050,00

Vanbilasne rezerve B i C₁ kategorije su izdvojene u okviru unutrašnje konture ležišta sjeverozapadnog dijela predviđenog za regionalnu sanitarnu deponiju.

U narednoj tabeli dat je pregled vanbilansnih rezervi tehničko-građevinskog kamena u ležištu „Možura-Orlovo“, kod Bara:

Tabela 12. Pregled vanbilansnih rezervi t-g kamena, stanje 31.12.2022. godine

Vanbilasne rezerve	Kategorija		Ukupne vanbilasne rezerve t-g kamena, m ³
	B vanbilasne	C ₁ vanbilasne	
UKUPNO	263.082,00	360.415,00	623.497,00

Kvalitet tehničko-građevinskog kamena

Za određivanje kvaliteta mineralne sirovine u ležištu tehničko-građevinskog kamena „Možura-Orlovo“, korišćeni su rezultati laboratorijskih ispitivanja fizičko-mehaničkih svojstava kamena, koja su vršena u toku 2007 i 2018. godine.

Srednje vrijednosti parametara fizičko-mehaničkih svojstava kamena date su u narednoj tabeli:

Tabela 13. Srednje vrijednosti parametara fizičko-mehaničkih svojstava tehničko-građevinskog kamena ležišta „Možura-Orlovo“

Red. broj	Svojstva kamena	Jed. mjere	Broj analiza	Min. srednje vrijednosti	Max. srednje vrijednosti	Srednje vrijednosti
1.	Zapreminska masa sa porama i šupljinama	kg/m ³	10	2590	2710	2676,3
2.	Zapreminska masa bez pora i šupljina	kg/m ³	5	2710	2712	2710,4
3.	Koef. zaprem. mase	koef.	5	0,997	0,998	0,998
4.	Poroznost	m/m%	5	0,14	0,39	0,30
5.	Upijanje vode	m/m%	10	0,16	0,31	0,24
6.	Čvrstoća na pritisak	MPa				
	- u suvom stanju	MPa	10	77,24	128,2	89,82
	- u vodom zasićenom stanju	MPa	10	63,17	119,1	77,08
	- posle 25 ciklusa smrzavanja	MPa	5	45,27	110,2	72,01
7.	Čvrstoća na savijanje	MPa	5	5,32	11,3	7,99
8.	Otpornost ivica na udar „Treton“	m/m%	2	14,3	13,9	14,1
9.	Otpornost prema habanju brušenjem	cm ³ /50cm ²	10	20,5	33,76	26,41
10.	Otpornost protiv drobljenja i habanja „Los Angeles“	m/m%	5	21,6	34,62	28,13
11.	Brzina prostiranja talasa	vp vs Km/s	3	4,49 2,41	4,70 2,45	4,61 2,43
12.	Poasonov broj	-	3			
13.	Modul deformacije	-	3	40305,00	42032,00	41326,00
14.	Kohezija	MPa	3			
15.	Postojanost na dejstvo Na ₂ SO ₄	postoj./nepost.	2	postojan	postojan	postojan
16.	Postojanost na dejstvo mraza	postoj./nepost.	10	postojan	postojan	postojan
17.	Sadržaj hlorida, sulfata i sulfida	m/m%	2	Cl- = 0,0015 S2- < 0,001 SO < 0,001	Cl- = 0,0014 S2- < 0,001 SO < 0,001	Cl- = 0,00145 S2- < 0,001 SO < 0,001

Na osnovu prikazanih rezultata laboratorijskih ispitivanja i u saglasnosti sa tehničkim uslovima iz navedenih standarda, može se zaključiti da se ispitivana stijenska masa može upotrebiti kao tehničko-građevinski kamen za proizvodnju:

- donjih nosećih mehanički stabilizovanih (tamponskih) slojeva kolovoznih konstrukcija (JUS U.E9.020);
- donjih nosećih slojeva kolovoznih konstrukcija od bituminiziranog materijala po vrućem postupku (JUS U.E9.028);
- gornjih nosećih slojeva kolovoznih konstrukcija od bituminiziranog materijala po vrućem postupku na putevima svih saobraćajnih grupa saobraćajnog opterećenja (JUS U.E9.021);
- donjih slojeva cement-betonskih kolovoznih ploča (JUS U.E3.020);

- cement-betona (masivnog, armiranog i prednapregnutog) koji nijesu izloženi habanju i eroziji (JUS B.B2.009);
- lomljenog kamena - neobrađenog, poluobrađenog i obrađenog za sva zidanja u niskogranji (podzide, portali, i kosine) i visokogradnja;
- hidrotehničkog građevinskog kamena - lomljenog, poluobrađenog i obrađenog za izradu obaloutvrda, vodotokova, svih vrsta hidrotehničkih objekata, gabona, fašina i dr.

Kapacitet godišnje proizvodnje i period trajanja koncesije

Na osnovu analize raspoložive dokumentacije o ležištu "Možura-Orlovo" možemo zaključiti da su na ovom prostoru, u ranijem periodu, vršena detaljna geološka istraživanja tehničko-građevinskog kamena u više navrata i dokazane rezerve i kvalitet. U toku 2023. godine, izvedena su detaljna geološka istraživanja na predmetnom ležištu i urađen Elaborat o klasifikaciji, kategorizaciji i proračunu rezervi tehničko-građevinskog kamena ležišta "Možura-Orlovo", sa stanjem rezervi 31.12.2022. godine. Ukupne geološke rezerve, sa stanjem 31.12.2022. godine, iznose 6.997.563 m³, bilansne rezerve B+C₁ kategorije iznose 6.997.563 m³, vanbilansne rezerve B+C₁ kategorije iznose 623.497 m³, dok su eksploatacione rezerve 5.598.050 m³.

Podnosilac Inicijative planira godišnju proizvodnju od oko 30.000 m³ č.s.m. odnosno oko 45.000 m³ agregata različitih frakcija.

S obzirom na utvrđene rezerve, konfiguraciju terena, mogući razvoj kopa i druge povoljnosti, godišnji kapacitet se može povećati u odnosu na početni - minimalni godišnji kapacitet. To predstavlja značajnu povoljnost za ponuđače.

Imajući u vidu ukupne dokazane geološke rezerve tehničko-građevinskog kamena na ležištu, sa stanjem 31.12.2022. godine (6.997.563 m³), kao i predloženi procijenjeni kapacitet eksploatacije (30 000 m³ č.s.m.), moguće je predvidjeti, Zakonom propisani, maksimalni rok trajanja koncesije od 30 godina.

Dosadašnja koncesiona aktivnost koja se vršila na ovom ležištu, odnosno eksploatacija i geološka istraživanje potvrđuju da se radi o kvalitetnoj mineralnoj sirovini koja se može koristiti za dobijanje široke palete građevinskih proizvoda.

Da bi se dostigao optimalni stepen poznavanja ležišta, u smislu postojanja rezervi viših kategorija, ispitivanja njihovih kvalitativnih svojstava, ležišnih uslova, i u vezi sa tim mogućnosti primjene i plasmana na tržište, potrebno je izvršiti detaljna geološka istraživanja, na način i sa obimom koji će se definisati Projektom detaljnih geoloških istraživanja.

Posebna pažnja mora biti usmjerena na zaštitu životne sredine, i pored toga što planirana vrsta istraživanja i eksploatacije ove mineralne sirovine traži primjenu modernih tehničkih sredstava i mehanizacije, čiji je nepovoljni uticaj na životnu sredinu relativno mali.

Na osnovu raspoloživih podataka i dosadašnjih geoloških istraživanja koja su izvođenja u predhodnom periodu na ovom prostoru, ležište "Možura-Orlovo" se nalaze na relativno povoljnom terenu sa aspekta geoloških faktora i zbog svojih prirodnih karakteristika može se smatrati kao teren pogodan za prikupljanje geoloških i inženjersko-geoloških podataka i eksploataciju. Sa aspekta primjene tehničko-tehnoloških rješenja, kao i definisanja prostora za formiranje postrojenja za obradu sirovine, morfološke karakteristike prostora omogućavaju tehnički izvodljiva i racionalna rješenja. Naravno, svi navedeni parametri će biti analizirani i definisani u toku izrade odgovarajuće tehničke dokumentacije.

Na osnovu podataka Uprave za katastar i državnu imovinu broj 954-106-UIP-2208/09, prostor koji zauzima predmetno ležište, odnosno predloženi prostor za dodjelu koncesije, se nalazi na području katastarske opštine Kunje i obuhvata dio KP 2416/1, upisane u List nepokretnosti 2256 KO Kunje, a koja se nalazi u vlasništvu države Crne Gore. (List nepokretnosti br. 2256 je priložen je uz Inicijativu)

Podaci iz prostorno planske dokumentacije

Prostorno-urbanističkim planom opštine Bar 2020 - Knjiga I, u poglavlju 3. PLAN NAMJENE POVRŠINA na strani 161, Stanje i perspektive u pogledu koncesija za istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina je sledeće: "Možura-Orlovo" (tehničko-građevinski kamen na sjevernim i sjeveroistočnim padinama zapadnih djelova masiva Možura na jugoistočnoj granici barske opštine udaljeno vazdušnom linijom od Bara 10 km). KONCESIJA DODELJENA. Za ovo ležište nisu dobijeni tačni podaci o položaju, te na grafičkim prikazima ovog PUP-a nije prikazano, već je istaknuto u tekstu ovog Plana; i u poglavlju 4. PROSTORNI RAZVOJ I RAZMEŠTAJ PRIVREDNIH DELATNOSTI, na strani 164, 4.3. Eksploatacija mineralnih sirovina i korišćenje energetskog potencijala, se između ostalih navodi „Možura-Orlovo“ (tehničko-građevinski kamen, na sjevernim i sjeveroistočnim padinama zapadnih djelova masiva Možura na jugoistočnoj granici barske opštine udaljeno vazdušnom linijom od Bara 10 km). U dijelu grafičkih priloga PUP Bar - PP Rješenje E 31.12.18 - NAMJENA PROSTORA - PLAN, je označeno ležište tehničko-građevinskog kamena „Možura-Orlovo“, sa oznak

Ocjena ekonomske opravdanosti investicije

Podnosilac Inicijative, privredno društvo „Bemax“ d.o.o., Podgorica, je jedno od prvih privatnih građevinskih kompanija u Crnoj Gori, koja je postala regionalno prepoznatljiv brend u građevinskoj industriji i izgradila reputaciju u svim građevinskim izvođačkim poslovima. Zahvaljujući profesionalnom pristupu realizaciji projekata, u svim segmentima građevinske industrije, kompanija „Bemax“ zauzima lidersku poziciju na tržištu. Naš pristup podrazumijeva primjenu profesionalnih i etičkih standarda, angažovanje visokokvalifikovanih kadrova, upotrebu najsavremenije opreme i mehanizacije, kao i primjenu inovacija u tehničkim i estetskim aspektima građevinarstva.

Kompanija je organizaciono, kadrovski i tehnički osposobljena da izvede najsloženije građevinske projekte u oblasti izgradnje: putne infrastrukture, infrastrukturnih objekata, energetske infrastrukture, rezidencijalnih objekata i objekata visokogradnje. Privredno društvo „Bemax“ d.o.o., Podgorica je dugogodišnji koncesionar na ležištu tehničko-građevinskog kamena „Možura-Orlovo“. Vlada Crne Gore – Ministarstvo kapitalnih investicija (sadašnje Ministarstvo energetike i rudarstva) i privredno društvo „Bemax“ d.o.o., Podgorica potpisali su Ugovor o koncesiji 04-304/21-8226/4 (aneks 3) od 13.8.2021. koji ističe 30.6.2024.

Ocjena ekonomske opravdanosti investicije pokazuje da, proračun dinamike i strukture ulaganja, kao i svih prihoda i troškova vezanih za proizvodnju kamena iz ovog projekta pokazuje da se raspodjelom prihoda iskazani u bilansu uspjeha pokrivaju svi rashodi i ostvaruje preko toga neto profit.

Obračunata uslovna vrijednost ležišta, sa stanjem rezervi na dan 31.12.2022. godine, ukazuje na mogućnost rentabilne eksploatacije i obrade kamena, uz uslove i načine koji su prezentirani u tehničko-ekonomskoj ocjeni ležišta i ostvarivanje dobiti od 2,89 €/m³ frakcionisanog kamenog agregata.

Tehničko-ekonomska ocjena pokazuje da rezerve u ležištu tehničko-građevinskog kamena „Možura-Orlovo“, pripadaju klasi bilansnih rezervi.

Na osnovu svih dosadašnjih razmatranja, smatramo da ležište tehničko-građevinskog kamena ima visoku tehničko-ekonomsku vrijednost, s obzirom na veoma povoljne geološke faktore, kao i mogućnost racionalne eksploatacije i plasmana gotovih proizvoda. Pošto su vrijednosni pokazatelji

promjenljiva kategorija, to bi pod izborom optimalnijeg kapaciteta i racionalnije eksploatacije i prerade mineralne sirovine sa ovog površinskog kopa, mogao znatno poboljšati proizvodnju i tako dati značajnije ekonomske efekte.

Dakle, ovo ležište sa stanovišta geološko-ekonomske ocjene za sada ima značajnu vrijednost, koja bi se pri daljoj eksploataciji mineralne sirovine mogla još bitno povećati.

Efekti koncesije na zapošljavanje i ekonomski razvoj

Budući da je davanje koncesije od strane Vlade Crne Gore jedan od posebno pogodnih oblika investiranja kapitala u domaću ekonomiju, za očekivati je da će se predmetnom koncesijom osigurati sljedeće:

- povećanje društvenog brutoproizvoda (BDP), jer koncesiona ulaganja, po pravilu, podrazumijevaju krupnije investicione zahvate na osnovu kojih dolazi do značajnijeg porasta BDP u državi, odnosno, u lokalnoj zajednici;
- povećanje nivoa zaposlenosti - što se ostvaruje novim investicijama, a čija realizacija podrazumijeva zapošljavanje nove radne snage. Povećani broj zaposlenih, koji predstavlja jednu od dimenzija veličine preduzeća, je vrlo bitan pokazatelj doprinosa preduzeća ukupnoj privredi;
- prihode i dobit preduzeća;
- produktivnost - ukupna novostvorena vrijednost po zaposlenom na godišnjem nivou, kao još jedan pokazatelj uspješnosti poslovanja i doprinosa državi i lokalnoj upravi;
- racionalno korišćenje predmetne mineralne sirovine – nažalost nijesu rijetki slučajevi nelegalne eksploatacije mineralnih sirovina koja dovodi do nelojalne konkurencije, "raubovanja" ležišta mineralne sirovine, izbjegavanje plaćanja poreza, doprinosa i koncesione naknade Budžetu Crne Gore;
- „Bemax“ d.o.o., Podgorica, kao dugogodišnji uredan koncesionar, svojom koncesionom aktivnošću i ukupnim angažmanom dugi niz godina doprinosi stabilnom snabdjevanju tržišta frakcionisanim agregatom kamena, betonom (i proizvodima od betona), kao i poboljšanju kvaliteta proizvoda i širenju asortimana proizvoda i usluga na lokalnom tržištu;
- aktiviranjem novih proizvodnih kapaciteta stvorice se preduslovi za dodatno zapošljavanje;

Mjere zaštite životne sredine i unapređenje energetske efikasnosti

Mjere zaštite životne sredine

Detaljna geološka istraživanja mogu imati uticaj na životnu sredinu, dok eksploatacija i obrada mineralne sirovine, a time i tehničko-građevinskog kamena je proces, koji se sa aspekta ekologije, zahtjeva kompleksnija ispitivanja i monitoring u pogledu procjene uticaja na životnu sredinu.

U zakonskim propisima koji regulišu zaštitu životne sredine naglašeni su osnovni principi njene zaštite, i to: prirodnih vrijednosti zemljišta, vode i vazduha, kao i biodiverziteta (biljni i životinjski svijet).

Na području Možura-Orlovo nema stalnih riječnih tokova kao ni izvora. Shodno naprijed navedenom, ekološko-tehnički uslovi treba da obezbjede zaštitu od uticaja buke, vibracija, prašine i drugih štetnih uticaja na okolinu. Koncesionar je dužan da na istražno-eksploatacionom prostoru „Možura-Orlovo“, pri planiranju i sprovođenju investicionog zahvata, sprovede postupak prethodne procjene uticaja na životnu sredinu, u skladu sa zakonom.

Rudarska aktivnost neminovno dovodi do nepovoljnih, odnosno, negativnih uticaja na životnu sredinu. U prvom redu, nepovoljni uticaji eksploatacije i obrade predmetne mineralne sirovine se odnose na značajniju promjenu reljefa, odnosno, značajniji uticaj na pejzaž, povećanu buku i neznatno zagađenje vazduha izduvnim gasovima i kamenom prašinom.

Shodno ovome, ekološko-tehnički uslovi treba da obezbijede zaštitu od uticaja buke, vibracija, prašine i dugih štetnih uticaja po okolinu. Ove zahtjeve Koncesionar treba imati u vidu prilikom izbora opreme i mehanizacije, odnosno, da se od proizvođača istih posjeduje garancija za ispunjavanje zakonom propisanih standarda.

Nadležni državni organ procjenjuje potrebu izrade Elaborata o procjeni uticaja zahvata na životnu sredinu, koji se radi u skladu sa Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list CG“, br. 75/18, 80/05).

S obzirom na značaj očuvanja životne sredine, Koncesionar je dužan da se pridržava svih mjera zaštite u skladu sa zakonskim propisima.

Zakonska regulativa koja uređuje ovu djelatnost je sljedeća:

- Zakon o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list RCG“, br. 75/18, 80/05);
- Zakon o zaštiti prirode („Sl. list CG“, br. 54/16 i 18/19);
- Uredba o projektima za koje se vrši procjena uticaja na životnu sredinu („Sl. list RCG“, br. 20/07 i „Sl. list CG“, br. 47/13, 53/14 i 37/18);
- Uredba o visini naknada, načinu obračuna i plaćanja naknada zbog zagađenja životne sredine („Sl. list RCG“, br. 26/97, 09/00 i 52/00 i „Sl. list CG“, br. 33/08, 05/09, 64/09, 40/11 i 49/11);
- Pravilnik o sadržaju dokumentacije koja se podnosi uz zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene uticaja na životnu sredinu („Sl. list CG“, br. 14/07);
- Pravilnik o sadržaju dokumentacije koja se podnosi uz zahtjev za određivanje obima i sadržaja Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list CG“, br. 14/07, 09/19); i
- Pravilnik o bližoj sadržini Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list CG“, br. 19/19).

Eksploatacija tehničko-građevinskog kamena se obavlja prostim tehnološkim postupcima, upotrebom bušačko-minerskih radova i teških građevinskih mašina (buldožer, bager, utovarna lopata i sl.). Obrada tehničko-građevinskog kamena predstavlja jednostavan tehnološki process koji se sastoji od drobljenja i mljevenja kamenog materijala, a zatim se vrši klasiranje odnosno prosijavanje (separacija) kamenog agregata. Najčešće se vrši proizvodnja četiri standardne frakcije: 0-4, 4-8, 8-16 i 16-31,5 mm. Sa aspekta izvođenja rudarskih radova konfiguracija terena je povoljna za kvalitetno i bezbjedno izvođenje rudarskih radova na eksploataciji mineralne sirovine površinskim kopom, sa mogućnošću priključenja na postojeći saobraćajnu infrastrukturu.

Unapređenje energetske efikasnosti

Radi efikasnog korišćenja energije, u skladu sa odredbama Zakona o efikasnom korišćenju energije („Sl. list CG“ br. 057/14, 03/15 i 025/19), Koncesionar je dužan da preduzima mjere za poboljšanje energetske efikasnosti.

Koncesionar je dužan da kroz izradu tehničke i projektne dokumentacije predvidi sprovođenje mjera za poboljšanje energetske efikasnosti, odnosno, ostvarivanje uštede energije i njeno racionalno korišćenje primjenom provjerenih savremenih tehnologija, čije je korišćenje ekonomski opravdano.

Osnovni cilj rekultivacije je da se prostoru, na kojem će biti vršena eksploatacija, da prirodna vrijednost slična ili bolja od prvobitne, što je, prema procijenjenim sadašnjim uslovima na ovom lokalitetu, sasvim moguće.

Crna Gora ima zakonske propise usaglašene sa standardima Evropske unije koji tretiraju rudarsku djelatnost, a u sklopu toga i obaveze Koncesionara za pridržavanje mjera zaštite životne i radne sredine i rekultivacije degradiranog prostora (Zakon o koncesijama, Zakon o rudarstvu i propisi iz oblasti zaštite životne sredine).

Zbog velike važnosti ove faze rada, zakonskim propisima utvrđena je obaveza izrade projektnih rješenja rekultivacije, izradom Glavnog rudarskog projekta (Pravilnik o sadržaju rudarskih projekata) ili izradom posebnog tehničkog projekta rekultivacije, koji je sastavni dio Glavnog rudarskog projekta.

Projektima se daju rješenja rudarsko-tehničke i biološke rekultivacije površina degradiranih izvođenjem rudarskih radova, uz uvažavanje uslova koji su utvrđeni Elaboratom o procjeni uticaja na životnu sredinu, vodnih uslova i sl.

Projekat se mora realizovati u fazama, odnosno radovi na rekultivaciji izvoditi sukcesivno, paralelno sa razvojem kopa. To znači da je sa radovima na rekultivaciji potrebno početi odmah po završetku svake etaže.

6. LOKALITET NEMETALIČNE MINERALNE SIROVINE TEHNIČKO-GRAĐEVINSKOG KAMENA (VULKANIT) "BISTRICA", OPŠTINA BERANE

Od strane privrednog društva "Građevinarstvo i savjetovanje" d.o.o., GIS – Podgorica, podnijeta je Inicijativa za pokretanje postupka za dodjelu koncesije za istraživanje i eksploataciju nemetalične mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena na lokalitetu "Bistrica", opština Berane, (br. UP-05-34/1).

Rješavajući po Inicijativi, obrazovana je komisija za ocjenu podnijete Inicijative koja je izvršila analizu dostavljene Inicijative i dostupnih podataka, kao i terenski obilazak ležišta tehničko-građevinskog kamena "Bistrica", u cilju utvrđivanja stanja i granica na predmetnom prostoru, kao i procjenu uslova za buduće eksploatacione radove. Na osnovu svega navedenog, sačinjen je Izvještaj dana 02.04.2024. godine, u kojem je Komisija predložila da se navedena Inicijativa prihvati.

Rješenjem broj: UP-05-34/3 od 03.4.2024. godine prihvaćena je Inicijativa i, u skladu sa članom 41 stav 3 Zakona o koncesijama, ista je uvrštena u Predlog dopune godišnjeg plana davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2024. godinu.

Lokalitet tehničko-građevinskog kamena "Bistrica", Berane

Opšti podaci o lokalitetu „Bistrica“

Lokacija Bistrica se nalazi na udaljenosti oko 4 km, vazdušne linije, od Berana, duž regionalnog asfaltnog puta Berane – Lubnice – Kolašin, neposredno uz rijeku Bistricu, na sjevernim, sjeveroistočnim padinama brda Straža, nadmorske visine od 1313 m. Od regionalnog puta Berane-Andrijevića, odnosno od mjesta Buče gdje se odvaja put za Lubnicu, lokalitet je udaljen oko 6 km. Lokalitet "Bistrica" pripada topografskom listu "Ivangrad - zapad", 1:25 000.

Duž ovog puta, na osnovu predhodnih istraživanja, predmetni lokalitet izgrađuju vulkanske stijene, prevashodno keratofiri i kvarcerkeratofiri zelene do tamno zelene boje, podređeno andeziti uz ređu pojavu uskriljenih tufova i tufita.

Koordinate konturnih tačaka sa površinom prostora prikazane unarednoj tabeli.

Tabela 14: Koordinate graničnih tačaka ležišta „Bistrica“

Konturna tačka	K o o r d i n a t e		Površina (ha)
	X	Y	
A	4 745 000	7 402 700	51
B	4 744 550	7 402 980	
C	4 744 450	7 403 290	
D	4 744 200	7 403 470	
E	4 743 860	7 403 220	
F	4 744 520	7 402 370	

Napomena: Eventualne izmjene ili konačne koordinate prostora biće definisane u toku izrade Koncesionog akta.

Lokacija je ocijenjena kao perspektivna jer se nalazi na povoljnom terenu imajući u vidu prirodne, u prvom redu geološke karakteristike. Takođe, saobraćajni uslovi su povoljni zbog blizine magistralne saobraćajnice Berane - Andrijevića.

U blizini predmetne lokacije nema naseljenih mjesta, a prve kuće su u mjestu Pračevac, oko 1,5 km od lokacije. Napajanje električnom energijom se vrši preko visokonaponske mreže.

Na području Berana zastupljena je umjereno-kontinentalna, subplaninska i planinska klima. Klima ima veoma izraženu razvojnu ulogu u domenu poljoprivrede i turizma. Najtopliji mjeseci su jul i

avgust sa srednjom temperaturom od 25,6 C⁰, najhladniji su decembar i januar sa srednjom temperaturom od -2 C⁰.

Na području opštine Berane hidrografsku mrežu čine brojni vodotoci, jezera, izvori vrela. Osnovnu riječnu mrežu formira rijeka Lim sa svojim pritokama. Lijeve pritoke Lima su Ševarinska rijeka, Bistrica i Sušica, a desne su Šekularska rijeka, Kaldurska rijeka, Lješnica i Budimska rijeka.

Koncesiona politika ima za cilj da se prirodni resursi optimalno iskoriste, odnosno da njihova valorizacija bude jedan od preduslova za ekonomski razvoj, kako na nivou države tako i na nivou lokalnih zajednica, na čijoj teritoriji se nalaze perspektivna koncesiona područja. Obezbeđivanje održivog snabdijevanja agregatima i zadovoljavanje potreba za njima predstavlja osnov za dodjelu koncesije, ujedno je potrebno pronaći kompromisna rješenja između sve veće potrebe za sirovinama i potencijalnih negativnih uticaja eksploatacije i obrade sirovina na prirodnu sredinu i društvo, kao i, između ciljeva i politika u oblasti zaštite životne sredine.

Geološke karakteristike

Šire područje lokaliteta, izgrađuju vulkanske stijene, prevashodno keratofiri i kvarckeratofiri zelene do tamno zelene boje, podređeno andeziti uz ređu pojavu uškrljenih tufova i tufita. Kvarc je u keratofirima najviše zastupljen mineral. To su stijene masivne teksture, a ponekad su i ljubičaste i mrkocrvene boje. Porfirska struktura je jasno vidljiva, tako da se makroskopski mogu razlikovati fenokristali feldspata i bojenih minerala i osnovna masa. Vulkaniti su samo mjestimično slabije uškrljeni, silifikovani i nešto izmijenjeni.

U usjeku predmetnog puta u naizmjeničnoj smjeni sa vulkanskim stijenama koje obično prate, javljaju se i tufovi i tufiti, ali njihovo rasprostranjenje je malo. To su trošne izrazito uškrljene i hlortisane stijene sive, tamnosive i sivozelene boje.

Prikaz geološke građe šireg područja predmetnog lokaliteta dat je na osnovu podataka Osnovne geološke karte Crne Gore, 1:100 000, list "Ivangrad" i tumača za predmetni list. Prikaz geološke građe je dat kroz prikaz stratigrafskih jedinica, tektonske građe terena i otkrivenih pojava mineralnih sirovina.

Podaci o izvršenim geološkim istraživanjima

Rezerve tehničko-građevinskog kamena

Prostor lokaliteta tehničko-građevinskog kamena "Bistrica" do sada nije istraživao, tako da se može govoriti samo o potencijalnim/procijenjenim geološkim rezervama. Na bazi izvršene procjene na predmetnom lokalitetu, uzimajući u obzir površinu prostora i morfološke karakteristike, potencijalne geološke rezerve tehničko-građevinskog kamena procijenjuju se na više od miliona m³ č.s.m.. Da bi se dostigao optimalni stepen poznavanja ležišta u smislu rezervi i kvaliteta, ležišnih uslova i u vezi sa tim mogućnosti primjene i plasmana na tržištu, potrebno je izvršiti detaljna geološka istraživanja na način i u obimu koji će se definisati Projektom detaljnih geoloških istraživanja. Izradom Elaborata o klasifikaciji, kategorizaciji i proračunu rezervi tehničko-građevinskog kamena na ležištu "Bistrica", nakon sprovedenih detaljnih geoloških istraživanja, dobiće se podaci o rezervama i kvalitetu predmetne mineralne sirovine.

Kvalitet tehničko-građevinskog kamena

Na osnovu analize raspoložive dokumentacije o lokalitetu "Bistrica" možemo zaključiti da na ovom prostoru nisu vršena detaljna geološka istraživanja tehničko-građevinskog kamena, tako da nema podataka o rezervama i kvalitetu. Međutim, na osnovu analogije sa ležištima slične geološke građe, gdje su vršena detaljna geološka istraživanja, a u čijoj geološkoj građi, učestvuju stijene sličnog sastava i porijekla, možemo, sa velikom vjerovatnoćom, pretpostaviti da će se, nakon izvedenih

detaljnih geoloških istraživanja, dokazati dovoljne količine tehničko-građevinskog kamena, sa kvalitetom koji će omogućiti primjenu u tehničko-građevinske svrhe

Na osnovu preliminarne rezultata mineraloško-petrografskih, hemijskih i fizičko-mehaničkih ispitivanja, mineralna sirovina lokaliteta „Bistrica“ može se koristiti kao tehničko-građevinski kamen (vulkanit) i to za izradu habajućih slojeva kolovoznih konstrukcija od asfalt betona po vrućem postupku na putevima svih saobraćajnih opterećenja i autoputevima.

Kapacitet godišnje proizvodnje i period trajanja koncesije

Planirana godišnja proizvodnja na predmetnom lokalitetu je 20.000 m³ č.s.m. odnosno 30.000 m³ agregata različitih frakcija.

Vrijeme eksploatacije nekog ležišta mineralne sirovine (vijek eksploatacije) u direktnoj je zavisnosti od utvrđenih rezervi mineralne sirovine, godišnjeg kapaciteta eksploatacije, kao i konkretnih zahtjeva tržišta.

Na bazi izvršene procjene na lokalitetu tehničko-građevinskog kamena „Bistrica“, uzimajući u obzir površinu prostora i morfološke karakteristike, potencijalne geološke rezerve tehničko-građevinskog kamena procjenjuju se na više miliona m³ č.s.m.

Na osnovu procijenjenih rezervi i planirane godišnje proizvodnje moguće je predvidjeti, Zakonom propisani, maksimalni rok trajanja koncesije od 30 godina.

S obzirom na utvrđene rezerve, konfiguraciju terena, mogući razvoj kopa i druge povoljnosti, godišnji kapacitet se može povećati u odnosu na početni - minimalni godišnji kapacitet. To predstavlja značajnu povoljnost za ponuđače.

Na osnovu raspoloživih podataka, lokalitet „Bistrica“ se nalaze na relativno povoljnom terenu sa aspekta geoloških faktora i zbog svojih prirodnih karakteristika može se smatrati kao teren pogodan za prikupljanje geoloških i inženjersko-geoloških podataka. Sa aspekta primjene tehničko-tehnoloških rješenja otvaranja ležišta i buduće eksploatacije, kao i definisanja prostora za formiranje postrojenja za obradu sirovine, morfološke karakteristike prostora zahtjevaju veoma kompleksna i racionalna rješenja.

Naravno, svi navedeni parametri će biti analizirani i definisani u toku izrade odgovarajuće tehničke dokumentacije.

Podaci o imovinsko pravnim odnosima

Lokalitet „Bistrica“ administrativno pripada opštini Berane. Prema katastarskoj podjeli pripada KO Buče II, katastarska parcela: blok 15, broj 26, podbroj RB 1 (Posjedovni list 199, KO Buče II, od Uprave za nekretnine - Područna jedinica Berane, br. 111-956-5153/2015 od 05.10.2015. godine, u kojem je navedeno da je zemljište na kojem se nalazi istražno-eksploatacioni prostor „Bistrica“ u društvenoj svojini (D.S. sopstvenik - posjednik D.S. Dobro sela, Buče, obim prava 1/1).

Podaci iz prostorno planske dokumentacije

Na osnovu akta Sekretarijata za planiranje i uređenje prostora Opštine Berane, koji je dostavljen podnosiocu Inicijative, br. 07-351-463/1 od 06.10.2015. godine, predmetna lokacija se nalazi u zahvatu Prostorno-urbanističkog plana Opštine Berane, a prostorna razrada je sa namjenom šumske i poljoprivredne površine. Smjernicama za sprovođenje ovog Plana van generalne urbanističke razrade, mineralni resursi su prepoznati potencijali tehničko-građevinskog i arhitektonsko-građevinskog kamena u kanjonu rijeke Bistrice koji se mogu koristiti pod odgovarajućim uslovima.

Akt Ministarstva održivog razvoja i turizma, br. 1055-1373/4 od 31.07.2017. godine, kojim se konstatuje da je u Prostorno-urbanističkom planu Opštine Berane ("Sl.list CG" – opštinski propisi, br. 35/14) predviđena mogućnost dobijanja koncesije za eksploataciju građevinskog kamena, a nakon toga i mogućnost dobijanja urbanističko- tehničkih uslova kod ovog ministarstva.

Mišljenje Uprave za zaštitu kulturnih dobara

Aktom Uprave za zaštitu kulturnih dobara, Cetinje 03-407/2019/2 od 04.10.2019. godine, dobijeno je Mišljenje da se, sa aspekta zaštite kulturnih dobara, može pristupiti istraživanju i eksploataciji mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena na lokalitetu "Bistrica", opština Andrijeвица, uz obavezu da se uvažavaju zakonske odredbe konstatovane ovim Mišljenjem.

Ocjena ekonomske opravdanosti investicije

Dosadašnji poslovni rezultati, potraživanja na tržištu, kao i raspoloživa oprema i stručni kadar uticali su na opredjeljenje za dobijanje predmetne koncesije. Imajući u vidu sopstvene planove u oblasti građevinarstva, menadžment kompanije je zainteresovan za otvaranje površinskog kopa.

Plan je u funkcionalnom smislu podijeljen na period vršenja geoloških istraživanja i izrade projektne dokumentacije i na period eksploatacije. Pretpostavka je da će detaljna geološka istraživanja dati približno iste rezerve kao što su procijenjene i da će kvalitet sirovine biti na zadovoljavajućem nivou.

Osnovni razlozi za pokretanje postupka dodjele koncesije je potreba za značajnim količinama mineralne sirovine zbog velikog obima ugovorenih poslova i očekivanja da će se takav trend nastaviti.

Očekivani efekti su smanjenje troškova koje smo imali zbog kupovine mineralne sirovine za proizvodnju agregata potrebnih za beton i asfalt, kao i prihod od korišćenja sopstvene sirovine.

Obezbijeđena su finansijska sredstva za investiranje u predmetnu koncesiju kao i potrebna oprema, mehanizacija i stručni kadar za bavljenje djelatnošću eksploatacije mineralne sirovine.

Za rad na eksploataciji mineralne sirovine planiramo da zaposlimo 12 radnika.

Kako je podnosilac Inicijative registrovano sa osnovnom djelatnošću izgradnja stambenih i nestambenih zgrada posjeduje skoro svu opremu potrebnu za obavljanje eksploatacije tehničko – građevinskog kamena kao i stručan kadar. Dobijanje koncesije finansijski je opravdano jer bi sirovinu za proizvodnju agregata morali kupovati na tržištu po višim cijenama u odnosu na one iz sopstvene proizvodnje.

Budući da je davanje koncesije od strane Vlade Crne Gore jedan od posebno pogodnih oblika investiranja kapitala u domaću ekonomiju, za očekivati je da će se predmetnom koncesijom osigurati sljedeće:

- povećanje društvenog brutoproizvoda (BDP), jer koncesiona ulaganja, po pravilu, podrazumijevaju krupnije investicione zahvate na osnovu kojih dolazi do značajnijeg porasta BDP u državi, odnosno u lokalnoj zajednici;
- povećanje nivoa zaposlenosti - što se ostvaruje novim investicijama a čija realizacija podrazumijeva zapošljavanje nove radne snage. Povećani broj zaposlenih, koji predstavlja jednu od dimenzija veličine preduzeća, je vrlo bitan pokazatelj doprinosa preduzeća ukupnoj privredi;
- prihode i dobit preduzeća;
- produktivnost - ukupna novostvorena vrijednost po zaposlenom na godišnjem nivou, kao još jedan pokazatelj uspješnosti poslovanja i doprinosa državi i lokalnoj upravi;
- racionalno korišćenje predmetne mineralne sirovine – nažalost nijesu rijetki slučajevi
- nelegalne eksploatacije mineralnih sirovina koja dovodi do nelojalne konkurencije,

"raubovanja" ležišta mineralne sirovine, izbjegavanje plaćanja poreza, doprinosa i koncesione naknade Budžetu Crne Gore.

Za eksploataciju mineralne sirovine tehničko–građevinskog kamena na budućem ležištu "Bistrica", angažovaćemo postojeću i opremu koju ćemo nabaviti u skladu sa Glavnim rudarskim projektom eksploatacije.

Konačno, budući da u Crnoj Gori veliki dio privrednog rasta dolazi upravo iz oblasti građevinske djelatnosti, te da su razvoj i investicije u sektoru građevinarstva preduslov za razvoj mnogih drugih djelatnosti, nije teško zaključiti da važnu ulogu u tom lancu ima i eksploatacija tehničko–građevinskog kamena.

Procjena javnog interesa

Javni interes davanja predmetne koncesije od strane Vlade Crne Gore ogleda se kroz:

- Povoljan geografski položaj, dobro razvijenu putnu infrastrukturu;
- Realizacija predmetne koncesije bi vodila ka proširenju aktivnosti kompanije otvaranju novih radnih mjesta, odnosno smanjenju broja nezaposlenih na lokalnom i državnom nivou, kroz dodatno zapošljavanje stručnog osoblja, različitih specijalnosti (prvenstveno rudarske, građevinske, mašinske i elektro profilacije).
- Finansijska sredstva koja će se izdvajati kroz koncesionu naknadu većim dijelom pripadaju budžetu Opštine Berane (70% od ukupnog iznosa) predstavljaju značajan potencijal za ulaganje u dalji razvoj.

Mjere zaštite životne sredine i unapređenje energetske efikasnosti

Mjere zaštite životne sredine

Detaljna geološka istraživanja u manjoj mjeri mogu imati uticaj na životnu sredinu, dok eksploatacija i obrada mineralne sirovine, a time i tehničko–građevinskog kamena, je proces koji, sa aspekta ekologije, zahtjeva kompleksnija ispitivanja i monitoring u pogledu procjene uticaja na životnu sredinu.

U zakonskim propisima koji regulišu zaštitu životne sredine naglašeni su osnovni principi njene zaštite, i to: prirodnih vrijednosti zemljišta, vode i vazduha, kao i biodiverziteta (biljni i životinjski svijet). Shodno naprijed navedenom, Koncesinar je dužan da na istražno–eksploatacionom prostoru "Bistrica", pri planiranju i sprovođenju investicionog zahvata, sprovede postupak prethodne procjene uticaja na životnu sredinu, u skladu sa zakonom.

Rudarska aktivnost neminovno dovodi do nepovoljnih, odnosno, negativnih uticaja na životnu sredinu. U prvom redu, nepovoljni uticaji eksploatacije i obrade predmetne mineralne sirovine se odnose na značajniju promjenu reljefa, odnosno, značajniji uticaj na pejzaž, povećanu buku i neznatno zagađenje vazduha izduvnim gasovima i kamenom prašinom. Shodno ovome, ekološko–tehnički uslovi treba da obezbijede zaštitu od uticaja buke, vibracija, prašine i dugih štetnih uticaja po okolinu. Ove zahtjeve Koncesionar treba imati u vidu prilikom izbora opreme i mehanizacije, odnosno, da se od proizvođača istih posjeduje garancija za ispunjavanje zakonom propisanih standarda. Detaljan uvid u sve aspekte uticaja buduće eksploatacije i eventualno, obrade tehničko–građevinskog kamena na lokalnosti "Bistrica" kod Berana na životnu sredinu, definiše se Elaboratom o procjeni uticaja površinske eksploatacije i obrade tehničko–građevinskog kamena iz ležišta "Bistrica" koji će, shodno članu 2 Uredbe o procjeni uticaja zahvata na životnu sredinu (Sl. list RCG br. 020/07), budući koncesionar biti u obavezi da uradi prije otpočinjanja koncesione djelatnosti, a što predstavlja uslov za izdavanje odobrenja za izvođenje radova po glavnom rudarskom projektu i odobrenja za upotrebu rudarskih objekata, a koja izdaje republički organ uprave nadležan za rudarstvo. U navedenom elaboratu će biti predviđene i precizno definisane konkretne mjere za smanjenje nepovoljnih uticaja svih tehničkih operacija, upotrebljenih mašina, alata i opreme, kako na

pejzaž i stanovništvo, tako i na vazduh, podzemne i površinske vode. Nadležni državni organ procjenjuje potrebu izrade Elaborata o procjeni uticaja zahvata na životnu sredinu, koji se radi u skladu sa Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list CG“, br. 75/18, 80/05). S obzirom na značaj očuvanja životne sredine, Koncesionar je dužan da se pridržava svih mjera zaštite u skladu sa zakonskim propisima.

Zakonska regulativa koja uređuje ovu djelatnost je sljedeća:

- Zakon o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list RCG“, br. 75/18, 80/05);
- Zakon o zaštiti prirode („Sl. list CG“, br. 54/16 i 18/19);
- Uredba o projektima za koje se vrši procjena uticaja na životnu sredinu („Sl. list RCG“, br. 20/07 i „Sl. list CG“, br. 47/13, 53/14 i 37/18);
- Uredba o visini naknada, načinu obračuna i plaćanja naknada zbog zagađenja životne sredine („Sl. list RCG“, br. 26/97, 09/00 i 52/00 i „Sl. list CG“, br. 33/08, 05/09, 64/09, 40/11 i 49/11);
- Pravilnik o sadržaju dokumentacije koja se podnosi uz zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene uticaja na životnu sredinu („Sl. list CG“, br. 14/07);
- Pravilnik o sadržaju dokumentacije koja se podnosi uz zahtjev za određivanje obima i sadržaja Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list CG“, br. 14/07, 09/19); i
- Pravilnik o bližoj sadržini Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list CG“, br. 19/19).

Novi zakonski uslovi za eksploataciju zahtijevaju da se izvrši rekultivacija prostora koji će biti degradiran obavljanjem koncesione djelatnosti, a sve to u cilju poboljšanja ekoloških uslova na samom lokalitetu i neposrednoj okolini.

Unapređenje energetske efikasnosti

Radi efikasnog korišćenja energije, u skladu sa odredbama Zakona o efikasnom korišćenju energije („Sl. list CG“ br. 57/14, 3/15 i 25/19), Koncesionar je dužan da preduzima mjere za poboljšanje energetske efikasnosti. Koncesionar je dužan da kroz izradu tehničke i projektne dokumentacije predvidi sprovođenje mjera za poboljšanje energetske efikasnosti, odnosno, ostvarivanje uštede energije i njeno racionalno korišćenje primjenom provjerenih savremenih tehnologija, čije je korišćenje ekonomski opravdano. Kako sprovođenje mjera energetske efikasnosti neposredno utiče na kvalitet radne i životne sredine, u vezi sa tim privredno društvo "Građevinarstvo i savjetovanje" d.o.o., GIS – Podgorica, će u slučaju dobijanja koncesije na detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralne sirovine sa lokaliteta "Bistrica" naročito obratiti pažnju na energetske efikasnost i poštovanje ekoloških standarda opreme koju je nabavljao i koju će nabavljati tokom obavljanja koncesione djelatnosti. Strategija kompanije se ogleda u nabavci nove, najsavremenije opreme, koja će se uredno održavati i servisirati originalnim rezervnim dijelovima.

7. ODLAGALIŠTE CEMENTNOG LAPORCA „JAGNJILO“, OPŠTINA PLJEVLJA

Razmatrajući javni interes i ekonomsku izvodljivost koncesije za istraživanje i eksploataciju cementnog laporca sa odlagališta "Jagnjilo", ova lokacija je uvrštena u Dopunu plana davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2024. godinu.

U Državnom planu eksploatacije mineralnih sirovina za period 2019-2028. godine, navedeno je da, osnovne sirovine za proizvodnju portland cementa su krečnjaci, laporci i gline. Razmatranje mogućnosti primjene cementnih laporaca pljevaljskog basena u proizvodnji portland cementa odnosi se prvenstveno na korišćenje tehnogenih ležišta ove sirovine. Nova tehnološka rješenja u proizvodnji cementa, kvalitetna osnovna mineralna sirovina, energetsko gorivo i aditivi predstavljaju značajan potencijal za razvoj ove važne industrijske grane za Crnu Goru u cjelini. Pored osnovnih sirovina Crna Gora raspolaže sirovinama koje se koriste za korekciju kvalitativnih karakteristika klinkera (glinica, topionička zgura, elektrofilterski pepeo, gips).

Za ilustraciju važnosti cementa u savremenoj industriji, analizirana je globalna proizvodnja cementa u proteklih godinama, što naglašava ekonomski značaj mineralnih sirovina neophodnih za proizvodnju cementa. Iako podaci za proizvodnju u manjim državama nisu dostupni, perspektiva Crne Gore u pogledu geološkog potencijala za proizvodnju cementa je očigledna.

Upravo iz tih razloga, identifikovan je potencijal cementnog laporca na odlagalištu "Jagnjilo", što opravdava uključivanje ovog lokaliteta u Dopunu plana za 2024. godinu. Detaljna geološka istraživanja i dokazivanje rezervi i kvaliteta će poslužiti kao osnova za planiranje buduće eksploatacije. Prvi korak u realizaciji ove kapitalne investicije predstavlja dobijanje koncesionog prava na istraživanje i eksploataciju odlagališta cementnog laporca "Jagnjilo", opština Pljevlja, kao mineralne sirovine u industriji cementa.

Odlagalište cementnog laporca "Jagnjilo", Pljevlja

Opšti podaci o odlagalištu „Jagnjilo“

Područje lokaliteta "Jagnjilo", se nalazi u jugoistočnom i južnom dijelu padina Rajčevo brdo (1121 mn.m). Odlagalište "Jagnjilo" se nalazi sjeveroistočno od aktivnog površinskog kopa ležišta uglja "Potrica". Iz ovog kopa se u redovnoj proizvodnji, u periodu od 1990 do 2017 godine, laporac i laporoviti krečnjak iz krovinskog dijela glavnog ugljenog sloja, usitnjavanjem i sistemom trakastog transporta (DTO sistema), dopremao na odlagalište prema ustaljenoj tehnologiji. Odlagalište "Jagnjilo" je formirano po etažnom sistemu gdje se poštuju uslovi shodno fizičko-mehaničkim osobinama materijala koji je dopreman i morfologiji samog terena. Prostor odlagališta predstavlja izduženo prizmatično tijelo sa pružanjem jugoistok-sjeverozapad. Njegove dimenzije su oko 1400 m po pružanju i oko 400 - 500 m po širini. Hipsometrijski se nalazi između 980 i 1070 m.n.m. Pripada topografskoj sekciji "Otilovići", 1:25 000.

Odlagalište "Jagnjilo" pripada topografskoj sekciji "Otilovići", 1:25 000 i ograničeno je tačkama A; B, C, D i E. Zahvata površinu od oko 90 ha.

Tabela 15: Koordinate graničnih tačaka ležišta „Jagnjilo“

Tačka	X	Y
A	4 801 600	6 612 350
B	4 801 000	6 613 000
C	4 801 000	6 613 625
D	4 801 575	6 613 875
E	4 802 000	6 612 350

Odlagalište "Jagnjilo" je od centra grada, vazdušnom linijom, udaljeno je oko 2,5 km. U neposrednoj blizini prolazi magistralni put Pljevlja - Prijepolje, kao i raskrsnica kod Slijepac mosta za regionalni put Pljevlja - Jadransko more. Pristup predmetnom lokalitetu obezbijeđen je sa magistralnog puta Pljevlja - Prijepolje. Sa sjeveroistočne strane, od magistralnog puta do ležišta, postoji lokalni asfaltni put za selo Crljenice i istim je moguće vršiti transport svim vozilima koja se koriste u javnom saobraćaju. Sa zapadne, sjeveroistočne i jugoistočne strane predmetnog lokaliteta postoje seoska domaćinstva na oko 0,5 do 1 km. Nema stalnih vodenih tokova ni izvora. U njegovoj blizini postoji niskonaponska električna mreža, za potrebe snadbijevanja seoskih domaćinstava i nekih privrednih objekata.

Investicija za izgradnju fabrike cementa od vitalnog značaja za stanovništvo opštine Pljevlja, kako sa aspekta novih radnih mjesta tako i sa aspekta ekonomskog razvoja.

Okolni teren je kamenit, karstifikovan i obrastao listopadnom i četinarskom šumom. Sa hidrogeološkog aspekta, odlike područja u kome se nalazi predmetni lokalitet su relativno jednostavne.

S obzirom na geografski položaj i morfološke karakteristike terena šire područje Pljevalja ima kontinentalno-planinsku klimu.

Dnevne temperature vazduha u zavisnosti od godišnjeg doba imaju veoma širok dijapazon. U temperaturnom pogledu se jasno izdvajaju godišnja doba, naročito ljeto i zima. Najtopliji mjesec je jul, a najhladniji januar. U Pljevljima je srednja januarska temperatura $-2,7^{\circ}\text{C}$. U ovom području zime su duge i oštre uglavnom, zbog povećane nadmorske visine i slabog uticaja Jadranskog mora. Mraz je česta pojava, naročito zimi za vrijeme vedrog anticiklonskog vremena, po kotlinama i dolinama formiraju se temperaturne inverzije sa vrlo niskim temperaturama u prizemnom sloju. Prosječno u Pljevljima ima 124 dana sa mrazom, a jun, jul i avgust su jedini mjeseci u kojima se mraz ne pojavljuje. U Pljevljima prosječno godišnje ima 26 ledenih dana sa maksimalno iskazanim temperaturskim minimumom čak i do ispod -29°C . Apsolutno kolebanje temperature vazduha u Pljevljima je veliko. Apsolutni maksimum je $38,6^{\circ}\text{C}$, a apsolutni minimum $-29,2^{\circ}\text{C}$. Srednja godišnja temperatura iznosi 8°C .

Dosadašnja geološka istraživanja, rezerve i kvalitet mineralne sirovine

Odlagalište "Jagnjilo", nije bilo predmet geoloških istraživanja sa ciljem utvrđivanja kvaliteta, količina i bilansnosti rezervi laporca (kao sirovine za dobijanje cementa) koji je, više od dvadeset godina, iz krovine uglja ležišta "Potrlica" deponovan na ovu lokalnost.

Uže područje odlagališta bilo je predmet istraživanja kroz izradu Osnovne i detaljnih geoloških karata 1:100 000; 1:25 000, 1:10 000, u cilju sagledavanja opšte geološke građe i strukturnih odnosa šireg područja Pljevalja i upoznavanja geoloških, hidrogeoloških i geotehničkih svojstava terena Pljevaljskog ugljonosnog basena i samog ležišta uglja "Potrlica".

Najpotpuniji podaci o litostratigrafskim i tektonskim odnosima oboda Pljevaljske kotline mogu se naći na Karti i Tumaču za detaljnu geološku kartu, 1:10 000 Pljevaljskog ugljonosnog basena M. Mirković (1981).

S obzirom da su laporci odlagališta "Jagnjilo" samo predeponovani dijelovi iz autohtonog ležišta "Potrlica", potrebno je istaći značaj rezultata dobijenih kroz istraživanja uglja u ovom ležištu. Prva ispitivanja hemijskog sastava krovinskih laporaca izvršena su početkom pedesetih godina XX vijeka, u okviru istraživanja uglja.

Kasnije, u periodu 1970-1972. godine izvršena su obimnija istraživanja na osnovu kojih rezultata je kasnije izgrađena fabrika portland cementa, koja je bila u radu od 1976. do 1987. godine.

U 1981. godini izvršena su najobimnija istraživanja ležišta "Potrlica" koja su rezultirala definisanjem krovinskih laporaca kao kvalitetne mineralne sirovine za proizvodnju portland cementa i izradom Elaborata o klasifikaciji, kategorizaciji i proračunu rezervi cementnog laporca Pljevaljskog basena sa stanjem 20.03.1982. god., (R. Milojević, Geoinžinjer, Sarajevo).

Za proizvodnju portland cementa u Elaboratu su ocijenjivani, kao korisna sirovina, tri gornja stratigrafska članau ležištu (6M_2 , 7M_2 , 8M_2).

Najveći dio istraženog dijela ležišta je otkopan pri dosadašnjoj eksploataciji uglja i odložen na odlagališta (unutrašnja: "Potrlica" i "Kutlovača", i spoljašnja: "Jagnjilo" i "Grevo") manji dio je prerađen u bivšoj Fabrici cementa koja je radila u periodu od 1976 do 1987 god. Nije poznato da je, nakon pomenutog perioda, bilo geoloških istraživanja namijenjenih valorizaciji cementnih laporaca u pljevaljskom miocenskom basenu.

Kasnih devedesetih i u periodu 2001-2007. godine bilo je nekoliko radova, kompleksnih studija i izvještaja koji su, koristeći podatke iz prethodnih istraživanja cementnih laporaca u ležištu "Potrlica", i kroz potvrdu njihovog kvaliteta u proizvodnji portland cementa u toku rada fabrike, ukazivali na visoku potencijalnost krovinskih laporaca u ležištu "Potrlica" i spoljašnjeg odlagališta "Jagnjilo" kao mineralne sirovine u industriji cementa.

Geološka građa podloge odlagališta "Jagnjilo"

Na osnovu analize raspoloživih podataka o prethodnim geološkim istraživanjima šireg područja i užeg prostora "Jagnjilo", na kome je deponovan laporac iz krovine ležišta uglja "Potrlica", može se zaključiti da je uže područje bilo zahvaćeno samo osnovnim geološkim istraživanjima vršenim u cilju sagledavanja geološke građe, geotektonskih osobina stijena i strukturnih odnosa u sklopu ocjene potencijalnosti šireg područja za dokazivanje ekonomskih rezervi uglja.

U geološkoj građi istražno-eksploatacionog prostora "Jagnjilo", na kome su deponovani laporci iz krovine uglja, učestvuju *karbonatne sedimentne stijene gornjeg trijasa (T_3)* i pripadaju karbonatnom kompleksu Rajčevog brda, Golubinje i Tvrdasa

To su slojeviti i bankoviti sivi i žućkasti detritični mikrokristalasti biomikriti i biospariti. Prisustvo ostataka megalodona, gastropoda i druge sprudne faune ukazuje na njihovu gornjotrijasku starost. Ovi sedimenti su izrazito karstifikovani i u znatnoj mjeri tektonizirani. Njihova debljina iznosi oko 400m.

Geološki sastav odlagališta "Jagnjilo"

Geološka istraživanja deponovanog laporca, u cilju utvrđivanja kvaliteta i količina rezervi na "Jagnjilu", do sada nijesu vršena. Za preliminarnu ocjenu njihove potencijalnosti mogu se za korišćenje, sa značajnim stepenom pouzdanosti, preporučiti podaci dobijeni kroz ranije izvršena istraživanja na geogenom ležištu "Potrlica" i kroz evidenciju otkopanih i transportovanih masa krovinskih laporaca u procesu otkrivanja glavnog ugljenog sloja istoimenog ležišta uglja.

Kad je u pitanju geološka građa ovog tehnogenog ležišta, može se konstatovati da u njegovom sastavu učestvuju *cementni laporci i laporoviti krečnjaci srednjemiocenske starosti, (M_2)* predeponovani iz krovinskog dijela ležišta uglja "Potrlica".

U cilju boljeg sagledavanja litološko-geološkog sastava odlagališta "Jagnjilo" daju se bitne karakteristike paketa krovinskih sedimenata ležišta uglja "Potrlica" dobijene kroz prethodna geološka istraživanja.

Kroz ta istraživanja, uglavnom na osnovu sadržaja $CaCO_3$ komponente, litoloških i mineraloško-hemijskih osobina, u sklopu krovinskog paketa sedimenata, determinisana su 4 litostratigrafska člana:

- donji laporoviti krečnjaci -⁵M₂
- donji prirodni cementni laporci -⁶M₂
- gornji laporoviti krečnjaci (visoko procentni krečnjački laporci) -⁷M₂
- gornji prirodni cementni laporci -⁸M₂

Donji laporoviti krečnjaci (⁵M₂), koji se nalaze direktno na ugljenom sloju, su zapravo više krečnjački laporci sa prelazom u laporovite krečnjake. Prema sadržaju CaCO₃ od 84,83%, (što je za oko 10% više od sadržaja koji se zahtijeva u proizvodnji cementa), tretirani su kao jalovina i nijesu uključivani u sirovinu za dobijanje cementa pri radu Cementare, Pljevlja. Ovi laporoviti krečnjaci su kompaktni, svjetlosive do žutosive boje, homogenog sastava. Struktura im je alevrolitska. Izgrađeni su od mikro kristalastog i sitno kristalastog kalcita, kome je primjesa fino dispergovana glinovita materija. Prosječna debljina ovog paketa je 26 m.

Donji prirodni cementni laporci (⁶M₂) naliježu konkordantno preko prethodnog člana. Laporci su kompaktni, sive boje, homogenog sastava, neravnog preloma i ostavljaju bijeli trag. Izgrađeni su od mikro kristalastog i sitno kristalastog kalcita, sa primjesama fino dispergovanog glinovitog materijala. Prema rezultatima hemijskih analiza, (CaCO₃ od 74,35%), ovi laporci odgovaraju prirodnim cementnim laporcima pogodnim za proizvodnju cementa. Prosječna debljina im je 45 m i dosta je ujednačena.

Gornji laporoviti krečnjaci- visoko procentni krečnjački laporci (⁷M₂). Konkordantno preko prethodnog prirodnog cementnog laporca (⁶M₂) leži jedan tanji paket 'visokoprocentnih' krečnjačkih laporaca, koji ima prosječan sadržaj CaCO₃ 81,86%, što znači da se radi o laporovitim krečnjacima na prelazu ka krečnjačkim laporcima.

Svetlosive su boje, homogenog sastava, kompaktni, školjkastog preloma i ostavljaju bijeli trag. Njegova prosječna debljina u okviru detaljno istraživanog područja iznosi 12,8 m. Pošto, zbog povišenog sadržaja CaCO₃, nije samostalno podesan za proizvodnju portland cementa, bilansiran je kao korektivna komponenta u sirovinskoj smjesi.

Gornji prirodni cementni laporci (⁸M₂) Završni član cjelokupnog miocenskog kompleksa izgrađen je od prirodnih cementnih laporaca koji su veoma slični laporcima iz prethodnih litoloških članova. Izgrađeni su od smjese karbonatne i glinovite komponente. Karbonatna je predstavljena mikrokristalastim kalcitom, dok je glinovita fino dispergovana i ravnomjerno raspoređena. Prema sadržaju CaCO₃ (75,95%) predstavljaju tipske prirodne cementne laporce. Sačuvani dio ovog paketa na istraživanom prostoru ima prosječnu debljinu 16,6 m.

Prosječna ukupna debljina krovinskih laporovitih sedimenata u ležištu uglja "Potrlica" iznosi oko 100 m, sa odnosom učešća pojedinih paketa ⁵M₂: ⁶M₂: ⁷M₂: ⁸M₂=26:45:13:16, pri čemu je odnos kvalitetne sirovine (prirodni cementni laporci i 'visokoprocentni' laporci) prema nekvalitetnoj (laporoviti krečnjaci) 74:26. Koristeći se obračunskim profilima pomoću kojih su proračunate rezerve laporca 1982. godine, a upoređujući stanje otkopa iz 1990. godine (kada je počelo odlaganje krovine na "Jagnjilo" i manji dio na "Grevo") sa stanjem kopa iz 2007. godine, dobijeni su orijentacioni podaci o otkopanoj stijenskoj masi po pojedinačnim litološkim članovima- 'paketima' i njihovom učešću u 'građi' odlagališta.

Tabela 16 : Rekapitulacija proračunatih otkopanih i odloženih količina laporca u skladu sa grafičkom dokumentacijom iz 1982.g. a prema stanju otkopa 1990-2007.g

Litostrat.član-paket	Q (m ³ čsm)	Q (t)	% učešća
⁵ M ₂	8 526 915	15 860 000	26,4
⁶ M ₂	18 703 400	34 780 000	57,9
⁷ M ₂	3 020 920	5 620 000	9,3
⁸ M ₂	2 071 600	3 850 000	6,4
Ukupno:	32 322 835	60 110 000	100,0

Izvor: Izvještaj radne grupe o mogućnosti korišćenja cementnog laporca iz otkrivke spolj. odlagališta....., 2007.

Rezerve mineralne sirovine

Uzimajući 1982. godinu kao bazu, kada su proračunate rezerve laporca (sa naprijed navedenim pokazateljima količina i kvaliteta), podaci iz proizvodnje (o otkopanim i odloženim količinama otkrivke-uglavnom laporca) iz ovog ležišta počev od 1982. do septembra 2007.godine, ukazuju da je u navedenom periodu iskopano i predeponovano oko 86 400 000 m³ čm otkrivke odnosno oko 155 500 000 t, u kojoj oko 90% ili oko 140 000 000 t učestvuju laporci i laporoviti krečnjaci iz krovinskog sedimentnog kompleksa. Očigledno je da su dokazane bilansne rezerve laporca iz geogenog ležišta "Potrlica", najvećim dijelom premještene na jalovinske deponije-unutrašnja i spoljašnja odlagališta.

Do 1990. godine, najveći dio otkrivke deponovan je na unutrašnja odlagališta "Potrlica", "Kutlovača" i spoljašnje odlagalište "Grevo". Od 1990. godine, odlaganje otkrivke uglja nastavljeno je, djelimično i na unutrašnja odlagališta, ali je izgradnjom transportnog sistema, intenzivirano odlaganje na spoljašnje odlagalište "Jagnjilo" i manji dio na spoljašnje odlagalište "Grevo". Prema podacima iz procesa proizvodnje Rudnika uglja po godinama, pri eksploataciji uglja iz ležišta P.K "Potrlica", u periodu rada DTO sistema (od 1990. do 06.08.2017.god.) ukupno odložena količina otkivke na spoljašnje odlagalište „Jagnjilo“ iznosi oko 46 000 000 m³ č.m (zaokruženo), odnosno oko 87 400 000 t č.m.

Podaci ukupno odloženih količina, po godinama, dati su u narednoj tabeli.

Tabela 17: Pregled odloženih masa na spoljašnja odlagališta "Jagnjilo" po godinama za period 1990.-20017. g.

Godina	Spoljašne odlagalište "Jagnjilo"		
1990.	560 000	2004.	2 205 548
1991.	1 556 432	2005.	1 929 449
1992.	2 073 055	2006.	2 327 338
1993.	1 753 055	2007.	2 046 509
1994.	1 554 241	2008.	1. 588 686
1995.	1 284 495	2009.	2 122 448
1996.	969 542	2010.	2 437 505
1997.	906 342	2011.	2 515 666
1998.	537 771	2012.	2 099 868
1999.	1 017 907	2013.	1 961 013
2000.	1 567 311	2014.	1 637 507
2001.	1 727 445	2015.	1 594 479
2002.	2 275 745	2016.	1 049 600
2003.	2 494 325	06.8.2017.	419 327
		Ukupno:	46 212 596
		Ukupno:1990-2017	46 000 000

Izvor: Podaci Rudnika uglja AD, Pljevlja..., 2021.

Ukupno odložene količine otkrivke na spoljašnje odlagalište "Jagnjilo" iz površinskog kopa Potrlica za period 1990 - 01.09.2017. godine iznose 46 000 000 m³, odnosno, 87 400 000 t č.m.

Danas se može govoriti o navedenih **46 000 000 m³ č.m, odnosno 87 400 000 t č.m rezervi laporaca i laporovitih krečnjaka**, nedefinisanog rasporeda kvalitetnih i manje kvalitetnih masa u ovom odlagalištu, koje se, na osnovu Projekta detaljnih geoloških istraživanja, trebaju doistražiti.

Kvalitet mineralne sirovine

Do sada nisu vršena istraživanja u cilju utvrđivanja kvaliteta laporaca na lokalitetu "Jagnjilo". Podaci o kvalitetu odloženih laporaca na deponiji „Jagnjilo“ izvedeni su iz podataka okvalitetu pojedinačnih litoloških članova u geogenom ležištu „Potrlica“ ponderisanjem sa njihovim učešćem u odlagalištu (Podaci Rudnika uglja AD Pljevlja).

Tabela 18: Pregled sračunatih prosječnih vrijednosti pokazatelja kvaliteta cementnih laporaca u ležištu "Potrlica".

Sadržaj (%)	član ⁸ M ₂	član ⁷ M ₂	član ⁶ M ₂	član ⁵ M ₂	prosjeck u odlagalištima
CaCO ₃	75,95	81,86	74,35	84,83	77,92
SiO ₂	12,48	11,72	13,84	7,27	11,82
Al ₂ O ₃	3,02	2,79	3,17	2,24	2,88
Fe ₂ O ₃	1,93	1,88	2,10	1,53	1,92
CaO	42,87	43,95	41,62	45,76	43,01
GŽ	37,60	37,60	37,35	41,16	38,39
MgO	0,84	0,72	0,67	0,73	0,70
SO ₃	0,23	0,22	0,18	0,37	0,24
Na ₂ O	0,35	0,30	0,33	0,31	0,32
K ₂ O	0,53	0,52	0,57	0,41	0,52
MnO	0,25	0,21	0,25	0,21	0,24
P ₂ O ₃	0,06	0,08	0,08	0,10	0,08
SZ	105,51	116,14	92,62	182,70	119,41
HM	2,50	2,70	2,20	4,14	2,78
SiM	2,63	2,67	2,75	1,93	2,52
AlM	1,59	1,52	1,50	1,46	1,50

Pored tri paketa laporaca koji su ranijim istraživanjima ocijenjeni pogodnim za korišćenje i korišćeni za proizvodnju cementa, pri eksploataciji uglja, otkopavan je i odlagan paket (⁵M₂) laporovitih krečnjaka, što je izazvalo prosječno povećanje sadržaja CaCO₃ na 77.92% a samim tim i SZ na 119.41% i hidrauličnog modula na 2.78%, dok je sadržaj silikatnog modula došao u optimalne granice.

Rezultati prosječnog sadržaja ukazuju da se odložena otkrivka može potpuniije koristiti za proizvodnju cementa ako se koriguje laporcima iz dijelova sa nižim sadržajem CaCO₃ iz postojećeg kopa "Potrlica".

Selektivnim otkopavanjem i transportom krovinskih laporaca odgovarajućeg kvaliteta u postojećem površinskom kopu, postoji i mogućnost korekcije kvaliteta rezervi na „Jagnjilo“ i njihovog potpunijeg korišćenja, odnosno korišćenja u cjelosti.

S obzirom da ja na odlagalište „Jagnjilo“ deponovan po kvalitetu različiti laporac, neophodno je istražnim radovima i laboratorijskim ispitivanjima utvrditi kvalitet u ovom tehnogenom ležištu.

Imovinsko-pravni odnosi

Na osnovu dopisa Uprave za katastar i državnu imovinu, Područna jedinica Pljevlja, broj 107-215/2-2021 od 07.05.2021, lokalitet Jagnjilo, Opština Pljevlja, pripada KO Otilovići: list nepokretnosti 22, u vlasništvu Rudnika uglja AD Pljevlja, listovi nepokretnosti 27, 29 i 224, u vlasništvu države Crne

Gore, kao i KO Crljenice: listovi nepokretnosti 292, 75 i 76, u vlasništvu države Crne Gore i list nepokretnosti 272, u vlasništvu Rudnika uglja AD Pljevlja.

Prostorno-urbanistička dokumentacija

Na osnovu dopisa Sekretarijata za uređenje prostora, Opština Pljevlja, broj 05-332/21-106/2 od 30.03.2021.godine, predmetni lokalitet "Jagnjilo", se nalazi u zahvatu Izmjena i dopuna PUP-a opštine Pljevlja, pripada dijelu Lokacije 1- Pljevaljski ugljonosni basen, koje ima status tehnogenog ležišta mineralne sirovine za proizvodnju cementa. Na osnovu svega navedenog ne postoje prepreke predmetnih Urbanističko-tehničkih uslova

Mišljenje Uprave za zaštitu kulturnih dobara

Mišljenjem Uprave za zaštitu kulturnih dobara, br. 01-128/2021-5/3, od 21.06.2021. godine, konstatovano je da u predmetnom zahvatu lokaliteta "Jagnjilo", nema zakonom zaštićenih kulturnih dobara, a u vezi sa članom 92 Zakona o zaštiti kulturnih dobara. Međutim, neposredno okruženje obiluje većim brojem potencijalnih arheoloških lokaliteta, što je zaključeno na osnovu dokumentacije arheološkog rekognosciranja opštine Pljevlja, sprovedenog od strane JU Centar za konzervaciju i arheologiju Crne Gore.

U aktu Uprave za zaštitu kulturnih dobara, takođe se navodi da je, u toku izrade Koncesionog akta i realizacije predmetne koncesije, odnosno prilikom širenja eksploatacionog polja potrebno je posebnu pažnju posvetiti mogućim arheološkim nalazima, te poštovati odredbe čl. 87 i 88 Zakona o zaštiti kulturnih dobara („Sl.list CG“, br. 49/10, 40/11, 44/17 i 18/19), kojima su definisane obaveze pronalazača i investitora u slučaju pronalaska nalaza od arheološkog značaja.

Navedeni akt Uprave za zaštitu kulturnih dobara, navodi, da se sa aspekta zaštite kulturnih dobara može pristupiti istraživanju i eksploataciji tehnogenog ležišta cementnog laporca na lokaciji „Jagnjilo“ Opština Pljevlja, uz obavezu da se uvažavaju preporuke i zakonske odredbe, konstatovane ovim Mišljenjem.

Mišljenja nadležnih institucija biće inovirana u toku izrade Koncesionog akta, kao osnovnog dokumenta, na osnovu kojeg nadležni organ pokreće postupak za davanje koncesija, shodno članu 17 Zakona o koncesijama.

Ocjena ekonomske opravdanosti investicije

U Državnom planu eksploatacije mineralnih sirovina za period 2019-2028. godine, navedeno je da, osnovne sirovine za proizvodnju portland cementa su krečnjaci, laporci i gline. Razmatranje mogućnosti primjene cementnih laporaca pljevaljskog basena u proizvodnji portland cementa odnosi se prvenstveno na korišćenje tehnogenih ležišta ove sirovine. Nova tehnološka rješenja u proizvodnji cementa, kvalitetna osnovna mineralna sirovina, energetske gorivo i aditivi predstavljaju značajan potencijal za razvoj ove važne industrijske grane za Crnu Goru u cjelini. Pored osnovnih sirovina Crna Gora raspolaže sirovinama koje se koriste za korekciju kvalitativnih karakteristika klinkera (glinica, topionička zgura, elektrofilterski pepeo, gips).

Za ilustraciju važnosti cementa u savremenoj industriji, analizirana je globalna proizvodnja cementa u proteklom godinama, što naglašava ekonomski značaj mineralnih sirovina neophodnih za proizvodnju cementa. Iako podaci za proizvodnju u manjim državama nisu dostupni, perspektiva Crne Gore u pogledu geološkog potencijala za proizvodnju cementa je očigledna.

Upravo iz tih razloga, identifikovan je potencijal cementnog laporca na odlagalištu "Jagnjilo", što opravdava uključivanje ovog lokaliteta u Dopunu plana za 2024. godinu. Detaljna geološka istraživanja i dokazivanje rezervi i kvaliteta će poslužiti kao osnova za planiranje buduće eksploatacije.

Mjere zaštite životne sredine i unapređenje energetske efikasnosti

Mjere zaštite životne sredine

Detaljna geološka istraživanja u manjoj mjeri mogu imati uticaj na životnu sredinu, a eksploatacija odlagališta cementnih laporaca sa Jagnjila, u suštini ima i povoljnih i nepovoljnih uticaja na životnu sredinu.

Uklanjanjem ove deponije, značajan dio prostora u neposrednoj blizini gradskog naselja, se može privesti korisnijoj namjeni, dovešće do rasterećenja pritiska i eliminisanja mogućeg nastanka klizišta, odrona i drugih egzogenih pojava.

Nepovoljni uticaji su direktno vezani za sam čin otkopavanja, utovara i transporta sirovine i svim posljedicama koje nastaju upotrebom mašina i opreme koja se koristi za te operacije.

U zakonskim propisima koji regulišu zaštitu životne sredine naglašeni su osnovni principi njene zaštite, i to: prirodnih vrijednosti zemljišta, vode i vazduha, kao i biodiverziteta (biljni i životinjski svijet).

Shodno naprijed navedenom, Koncesinar je dužan da na istražno-eksploatacionom prostoru "Jagnjilo", pri planiranju i sprovođenju investicionog zahvata, sprovede postupak prethodne procjene uticaja na životnu sredinu, u skladu sa zakonom.

Rudarska aktivnost neminovno dovodi do nepovoljnih, odnosno, negativnih uticaja na životnu sredinu. U prvom redu, nepovoljni uticaji eksploatacije i obrade predmetne mineralne sirovine se odnose na značajniju promjenu reljefa, odnosno, značajniji uticaj na pejzaž, povećanu buku i neznatno zagađenje vazduha izduvnim gasovima i kamenom prašinom.

Shodno ovome, ekološko-tehnički uslovi treba da obezbijede zaštitu od uticaja buke, vibracija, prašine i dugih štetnih uticaja po okolinu. Ove zahtjeve Koncesionar treba imati u vidu prilikom izbora opreme i mehanizacije, odnosno, da se od proizvođača istih posjeduje garancija za ispunjavanje zakonom propisanih standarda.

Mogući povoljni i nepovoljni uticaj buduće eksploatacije laporca iz odlagališta 'Jagnjilo' kod Pljevalja, opština Pljevalja na životnu sredinu, definisaće se Elaboratom o procjeni uticaja površinske eksploatacije, transporta sirovine i tehnologija njene prerade u finalni proizvod, koji će, shodno članu 2. Uredbe o procjeni uticaja zahvata na životnu sredinu (Sl. list RCG br. 14/97), budući koncesionar biti u obavezi da uradi prije otpočinjanja koncesione djelatnosti. Ovaj dokument predstavlja jedan od bitnih uslova za izdavanje odobrenja za izvođenje radova i odobrenja za upotrebu rudarskih i drugih objekata, a koja izdaje republički organ uprave nadležan za rudarstvo. Elaboratom moraju biti predviđene i precizno definisane konkretne mjere za smanjenje nepovoljnih uticaja svih tehničkih operacija, upotrijebljenih mašina, alata i opreme, kako na pejzaž i stanovništvo, tako i na vazduh, podzemne i površinske vode.

Kao i svaka druga rudarska aktivnost, tako i eksploatacija ovog odlagališta, (i pored toga što će biti najvećim dijelom uklonjeno), dovodi do nepovoljnih, odnosno negativnih uticaja na životnu sredinu. U prvom redu nepovoljni uticaji eksploatacije odnose se na povećanu buku i zagađenje vazduha izduvnim gasovima i prašinom.

Zakonska regulativa koja uređuje ovu djelatnost je sljedeća:

- Zakon o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list RCG“, br. 75/18,80/05);
- Zakon o zaštiti prirode („Sl. list CG“, br. 54/16 i 18/19);
- Uredba o projektima za koje se vrši procjena uticaja na životnu sredinu („Sl. list RCG“, br. 20/07 i „Sl. list CG“, br. 47/13, 53/14 i 37/18);

- Uredba o visini naknada, načinu obračuna i plaćanja naknada zbog zagađenja životne sredine („Sl. list RCG“, br. 26/97, 09/00 i 52/00 i „Sl. list CG“, br. 33/08, 05/09, 64/09, 40/11 i 49/11);
- Pravilnik o sadržaju dokumentacije koja se podnosi uz zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene uticaja na životnu sredinu („Sl. list CG“, br. 14/07);
- Pravilnik o sadržaju dokumentacije koja se podnosi uz zahtjev za određivanje obima i sadržaja Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list CG“, br. 14/07); i
- Pravilnik o bližoj sadržini Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list CG“, br. 19/19).

Rekultivacija istražno-eksploatacionog prostora "Jagnjilo"

Negativni uticaji budućih rudarskih aktivnosti na odlagalištu "Jagnjilo" sa kvalitativnom procjenom mogućih nepovoljnih uticaja na radnu i životnu sredinu, obrađeni su u poglavlju br. 4 Mjere za zaštitu životne sredine.

U ovom poglavlju se obrađuje faza rekultivacije istražno-eksploatacionog prostora.

Novi zakonski uslovi za eksploataciju zahtijevaju da se izvrši rekultivacija prostora koji će biti degradiran obavljanjem koncesione djelatnosti, a sve to u cilju poboljšanja ekoloških uslova na samom lokalitetu i neposrednoj okolini.

Ako bi se degradirane površine ostavile, nakon izvođenja radova na eksploataciji, u istom stanju, mogu se očekivati neki od sljedećih negativnih uticaja:

- produžavanje nepovoljnog uticaja pejzažnog izgleda terena,
- pogoršavanje stanja degradiranih površina zbog pojave erozije, klizišta i sl.,
- produžavanje negativnih uticaja na vazduh i okolno zemljište (podizanje prašine izazvane vjetrom, odnošenje materijala površinskim – atmosferskim vodama).

Osnovni cilj rekultivacije je da se prostoru, na kojem će biti vršena eksploatacija, da prirodna vrijednost slična ili bolja od prvobitne, što je, prema procijenjenim sadašnjim uslovima na ovom lokalitetu, sasvim moguće.

Crna Gora ima zakonske propise usaglašene sa standardima Evropske unije koji tretiraju rudarsku djelatnost, a u sklopu toga i obaveze Koncesionara za pridržavanje mjera zaštite životne i radne sredine i rekultivacije degradiranog prostora (Zakon o koncesijama, Zakon o rudarstvu i propisi iz oblasti zaštite životne sredine).

Zbog velike važnosti ove faze rada, zakonskim propisima utvrđena je obaveza izrade projektnih rješenja rekultivacije, izradom Glavnog rudarskog projekta (Pravilnik o sadržaju rudarskih projekata) ili izradom posebnog tehničkog projekta rekultivacije, koji je sastavni dio Glavnog rudarskog projekta.

Projektima se daju rješenja rudarsko-tehničke i biološke rekultivacije površina degradiranih izvođenjem rudarskih radova, uz uvažavanje uslova koji su utvrđeni Elaboratom o procjeni uticaja na životnu sredinu, vodnih uslova i sl.

Projekat se mora realizovati u fazama, odnosno radovi na rekultivaciji izvoditi sukcesivno, paralelno sa razvojem kopa. To znači da je sa radovima na rekultivaciji potrebno početi odmah po završetku svake etaže.

U skladu sa odredbom člana 71 Zakona o rudarstvu, koncesionar je dužan da u toku i po završetku radova na eksploataciji predmetne mineralne sirovine, a najkasnije u roku od jedne godine od dana završetka radova, privede zemljište na eksploatacionom polju namjeni prema Projektu rekultivacije zemljišta, odnosno da preduzme mjere zaštite životne sredine sadržane u Elaboratu o procjeni

uticaja na životnu sredinu na koji je od strane organa državne uprave nadležnog za poslove zaštite životne sredine data saglasnost i mjere zaštite voda u skladu sa zakonom.

O naprijed navedenim mjerama izvještavaju se nadležno ministarstvo za rudarstvo i ministarstva nadležna za poslove poljoprivrede, vodoprivrede, zaštite životne sredine i nadležni organ lokalne uprave.

Za sanaciju i rekultivaciju, saglasno odredbi člana 73 Zakona o rudarstvu, koncesionar je dužan da od svake jedinice proizvoda mineralne sirovine mjesečno izdvaja sredstva za djelimičnu ili potpunu sanaciju zemljišta, a prema odobrenim projektima sanacije i rekultivacije.

Visina sredstava za sanaciju i rekultivaciju prostora na kojem se izvode rudarski radovi, način obračunavanja, plaćanja i korišćenja sredstava bliže je uređen Uredbom o visini sredstava za sanaciju i rekultivaciju prostora na kojem se izvode rudarski radovi, načinu obračunavanja, plaćanja i korišćenja tih sredstava ("Sl. list CG", br. 51/11).

Unapređenje energetske efikasnosti

Radi efikasnog korišćenja energije, u skladu sa odredbama Zakona o efikasnom korišćenju energije („Sl. list CG“ br. 57/14, 3/15 i 25/19), Koncesionar je dužan da preduzima mjere za poboljšanje energetske efikasnosti.

Koncesionar je dužan da kroz izradu tehničke i projektne dokumentacije predvidi sprovođenje mjera za poboljšanje energetske efikasnosti, odnosno, ostvarivanje uštede energije i njeno racionalno korišćenje primjenom provjerenih savremenih tehnologija, čije je korišćenje ekonomski opravdano.

Ministarstvo rudarstva, nafte i gasa

Podgorica, 6.09.2024. godine

Broj: 01-304/24-79/2

JAVNA RASPRAVA O NACRTU DOPUNE PLANA DAVANJA KONCESIJA ZA DETALJNA GEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA I EKSPLOATACIJU MINERALNIH SIROVINA ZA 2024. GODINU

Ministarstvo energetike i rudarstva - Direktorat za geologiju i rudarstvo, u skladu sa članom 7 stav 2 Zakona o koncesijama ("Sl.list CG", br.08/09, 73/19 i 125/23), je dalo na javnu raspravu, prije upućivanja Vladi Crne Gore na donošenje, nacrt dopune Plana davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2024. godinu i uputilo je javni poziv građanima, državnim organima, mjesnim zajednicama, nevladinim organizacijama, pravnim licima i preduzetnicima i drugim zainteresovanim subjektima da se uključe u javnu raspravu i da svoje komentare, primjedbe, nacрте i sugestije na nacrt dopune Plana dostave Ministarstvu energetike i rudarstva u pisanoj ili elektronskoj formi.

U skladu sa članom 7 stav 1 i članom 41 stav 1 Zakona o koncesijama, Ministarstvo energetike i rudarstva, kao nadležni organ, na osnovu prihvatanja podnešenih Inicijativa, od strane zainteresovanih lica, predlaže Vladi Crne Gore da se iste uvrste u dopunu Plana davanja koncesija za 2024. godinu, i to:

1. Ležište nemetalične mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena "Lješevići Gajevi", opština Kotor;
2. Lokalitet nemetalične mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena "Stubički dolovi", opština Nikšić;
3. Ležište nemetalične mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena "Pogled", opština Rožaje;
4. Lokalitet nemetalične mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena "Kličevac", opština Nikšić;
5. Ležište nemetalične mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena "Možura- Orlovo", opština Bar;
6. Lokalitet nemetalične mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena (vulkanit i krečnjak) "Bistrica", opština Berane.
7. Odlagalište cementnog laporca "Jagnjilo", Opština Pljevlja.

Ministarstvo energetike i rudarstva je organizovanjem javne rasprave bilo otvoreno za sve vrste komunikacija i razmjenu informacija.

Poziv za javnu raspravu o nacrtu dopune Plana davanja koncesija, objavljen je na sajtu Ministarstva energetike i rudarstva na linku <https://www.gov.me/meir>

Cilj ove rasprave je bio da se pribave komentari i sugestije građana, svih relevantnih institucija, predstavnika privrede, nevladinog sektora, kao i stručne javnosti, kako bi se tekst nacrtu dopune Plana davanja koncesija unaprijedio prije donošenja od strane Vlade.

Javna rasprava o nacrtu dopune Plana davanja koncesija trajala je od 28. maja do 18. juna 2024. godine.

Imajući u vidu propise koje sprovode određeni državni organi i lokalne samouprave i nadležnosti koje proizilaze iz istih, a koji se primjenjuju na oblast detaljnih geoloških istraživanja i eksploatacije mineralnih sirovina, Ministarstvo energetike i rudarstva je dostavilo akt Javna rasprava o nacrtu dopune Plana davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2024. godinu, br. 01-304/24-1487/1 od 27.05.2024. godine, na mišljenje, odnosno da dostave sve sugestije, komentare i primjedbe na nacrt dopune Plana tokom trajanja javne raspave, tj. najkasnije do 18.06.2024. godine, sljedećim državnim organima i opštinama:

- Ministarstvo finansija
- Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine
- Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede
- Ministarstvo unutrašnjih poslova
- Uprava za saobraćaj
- Agencija za zaštitu prirode i životne sredine
- Uprava za zaštitu kulturnih dobara
- Uprava za katastar
- Zaštitnik imovinsko pravnih interesa Crne Gore
- Uprava za vode
- Uprava za šume
- Opštinama: Kotor, Nikšić, Rožaje, Bar, Berane i Pljevlja

Neophodnost dostavljanja sugestija, komentara i primjedbi je naročito neophodna u slučaju ako se smatra da ne postoji zakonska mogućnost izdavanja odobrenja, saglasnosti, pozitivnog mišljenja, itd, koja se izdaju shodno propisima za čije su sprovođenje nadležni, a što za posljedicu može imati nemogućnost izdavanja odobrenja za detaljna geološka istraživanja mineralne sirovine i/ili odobrenja za izvođenje radova po Glavnom rudarskom projektu eksploatacije mineralne sirovine.

U navedenom aktu Ministarstva energetike i rudarstva je navedeno da, u slučaju da tokom trajanja javne raspave ne dostave odgovor, tj. mišljenje, smatraće se da su saglasni sa tekstom nacrtu dopune Plana davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2024. godinu, na navedene lokalitete.

IZVJEŠTAJ SA JAVNE RASPRAVE

PITANJA, KOMENTARI I SUGESTIJE DOSTAVLJENI PISMENIM PUTEM

AGENCIJA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

Agencija za zaštitu životne sredine je dostavila obavještenje, broj, 06/02-D-1909/2 od 13.06.2024., zaveden u MEIR pod brojem 03-304/24-1797/1 od 21.6.2024., koje se odnosi na učešće u Javnoj raspravi na Nacrt dopune Plana davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2024. godinu.

Dostavljeni predlozi i sugestije

1. Shodno odredbama iz člana 18, stav 2, Zakona o zaštiti prirode („Službeni list Crne Gore“, br. 054/16 od 15.08.2016) Ministarstvo energetike i rudarstva, kao nosilac pripremnih poslova na izradi i/ili donošenju dopuna predmetnog Plana, dužno je da od Agencije za zaštitu životne sredine pribavi akt o uslovima i smjernicama zaštite prirode prije izrade i usvajanja tog dokumenta.

2. Sadržaj zahtjeva za izdavanje akta o uslovima i smjernicama zaštite prirode, koji vaše Ministarstvo treba da podnese Agenciji, propisan je odredbama iz člana 18, stav 3 Zakona o zaštiti prirode.

3. Molimo Vas da shodno odredbama iz prve alineje 3-eg stava člana 18 navedenog zakona, u okviru vašeg zahtjeva obavezno obezbijedite u elektronskoj formi, u vektorskom formatu (DWG, SHP) podatke o prostornom obuhvatu (kartografski i grafički prikazi) lokaliteta-lokacija koji su predmet dopuna Plana davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2024. godinu.

Odgovori na dostavljene predloge i sugestije

Shodno odredbama iz člana 18, stav 2, Zakona o zaštiti prirode („Službeni list Crne Gore“, br. 054/16 od 15.08.2016) Akt o uslovima i smjernicama zaštite prirode izdaje se na osnovu: studije zaštite, planova upravljanja zaštićenih područja, baze podataka o ekološkoj mreži i baze podataka o biodiverzitetu.

Državni plan je krovni dokument koji postavlja dugoročne strateške ciljeve i smjernice za racionalno, ekonomsko i ekološki održivo korišćenje mineralnih resursa.

Državni plan eksploatacije mineralnih sirovina za period 2019-2028. godine, je urađen u skladu sa programom rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu, sa ciljem obezbjeđenja racionalnog, ekonomičnog, pravilnog i efikasnog korišćenja prirodnih bogatstava, tehničko-tehnološkog unaprijeđenja i očuvanja životne sredine, povećanja zaposlenosti, kao i planiranje proizvodnje u sektoru rudarstva, odnosno, racionalno korišćenje mineralnih resursa, rukovodeći se principima održivog razvoja i zaštite životne sredine Države.

Paralelno sa izradom Državnog plana urađena je i Strateška procjena uticaja na životnu sredinu na koju je Agencija dala saglasnost. (Rješenje br. 02UPI-843/7 od 08.06.2019).

U tački II predmetnog Rješenja navedeno je: “Nalaže se organu nadležnom za pripremu predmetnog plana, Ministarstvu ekonomije da aktivnosti planirane predmetnim planom realizuje shodno preporukama i mjerama zaštite životne sredine propisanim Izveštajem o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu, te iste uzme u obzir prilikom pripreme i realizacije svih planiranih aktivnosti neophodnih za adekvatnu realizaciju predmetnog Plana, a koje se odnose na:

- Mjere zaštite i ublažavanja predviđene u cilju sprečavanja, smanjenja i otklanjanja bilo kog značajnog negativnog uticaja realizacije planiranih aktivnosti na zdravlje ljudi i životnu sredinu.
- Program praćenja uticaja realizacije predmetnog plana na životnu sredinu i zdravlje ljudi (monitoring)

Član 15 Zakona o zaštiti prirode propisuje "da se uređenje i korišćenje prostora i prirodnih resursa i dobara može vršiti samo na osnovu prostorno-planske i tehničke dokumentacije, planova i programa upravljanja i korišćenja prirodnih resursa u rudarstvu, energetici, saobraćaju, pomorstvu, vodoprivredi, poljoprivredi, šumarstvu, lovstvu, ribarstvu, turizmu i drugim djelatnostima koje mogu imati uticaja na prirodu. Dokumenta iz stava 1 ovog člana, treba da sadrže smjernice i uslove zaštite prirode, radi očuvanja prirodnih vrijednosti".

Crna Gora ima zakonske propise usaglašene sa standardima Evropske unije koji tretiraju rudarsku djelatnost, a u sklopu toga i obaveze Koncesionara za pridržavanje mjera zaštite životne i radne sredine i rekultivacije degradiranog prostora (Zakon o koncesijama, Zakon o rudarstvu i propisi iz oblasti zaštite životne sredine).

Nacrt dopune Plana davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2024. godinu je dokument čijom izradom se adekvatno realizuju planirane aktivnosti koje su sadržane u Državnom planu, a koje se odnose na racionalno, ekonomično i efikasno korišćenje mineralnih sirovina, rukovodeći se principima održivog razvoja i zaštite životne sredine Države.

Ovi dokumenti se izrađuju i usvajaju svake godine kako bi se detaljno razradili konkretni koraci i aktivnosti predviđeni Državnim planom, a za koji je, kao što je navedeno, urađena Strateška procjena uticaja na životnu sredinu na koju je Agencija dala saglasnost.

Trenutne aktivnosti daju preliminarni okvir za dodjelu koncesija, a procjena uticaja na životnu sredinu biće definisana, shodno zakonskim propisima, u narednim aktivnostima u okviru realizacije postupka dodjele koncesije.

U cilju zaštite svih segmenata životne sredine, Zakonom o rudarstvu je definisana obaveza koncesionara da za dobijanje dozvole za eksploataciju, pored ostale dokumentacije, mora dostaviti i Elaborat o procjeni uticaja na životnu sredinu i Projekat rekultivacije zemljišta koji je urađen u skladu sa donesenim propisima. Znači, prije bilo kakvih aktivnosti, po pitanju eksploatacije mineralnih sirovina, na površinski ili podzemni način, neophodno je uraditi Elaborat o procjeni uticaja na životnu sredinu, sa ciljem da se utvrde, opišu i vrednuju, u svakom pojedinačnom slučaju, mogući direktni ili indirektni uticaji eksploatacije na sve faktore životne sredine, kao i da se opišu mjere i smjernice predviđene u cilju sprečavanja i otklanjanja štetnog uticaja na životnu sredinu.

Nadležni državni organ procjenjuje potrebu izrade Elaborata o procjeni uticaja zahvata na životnu sredinu, koji se radi u skladu sa Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list CG“, br. 75/18). S obzirom na značaj očuvanja životne sredine, Koncesionar je dužan da se pridržava svih mjera zaštite u skladu sa zakonskim propisima ili to je definisano ugovornim obavezama.

Bez dobijanja ekološke saglasnosti na ovaj dokument, nije moguće dobiti odobrenje za eksploataciju.

U Nacrtu dopune Plana za svaku lokaciju su date koordinate konturnih tačaka traženog prostora, sa površinom.

Unošenjem koordinata u odgovarajuće softvere AutoCAD ili bilo koji drugi kompatibilni CAD softveru (DWG – Drawing datoteka) ili ArcGIS i QGIS (SHP – Shapefile datoteka) možete, u vaše baze podataka, jednostavno unijeti koordinate predmetnih lokacija koje su uključene u Nacrt Dopune plana i dobiti grafički prikaz prostora/poligona i kao takav koristiti na bilo kojoj podlozi za dalju analizu.

Poslije usvajanja Dopune plana dodjele koncesija, na osnovu člana 17 Zakona o koncesijama, postupak za davanje koncesija pokreće nadležni organ izradom Koncesionog akta sa ciljem realizacija dodjele koncesije u skladu sa Dopunom plana dodjele koncesije.

Za potrebu izrade Koncesionog akta za istraživanje i eksploataciju mineralne sirovine pribavljaju su Mišljenja nadležnih institucija (Nadležnog organa za prostorno planiranje, Uprave za zaštitu kulturnih dobara Cetinje i Uprave za katastar i državnu imovinu), kako bi se ispunili preduslovi za nastavak procedure.

Shodno članu 19 Zakona o koncesijama Koncesioni akt kao osnovni dokument za pokretanje postupka dodjele koncesija sadrži:

- 1) opis predmeta koncesije, granice područja, oblasti, prostora i lokacije na kojoj će se vršiti koncesiona djelatnost;
- 2) osnovne parametre za ocjenu ekonomske opravdanosti investicije;
- 3) minimalni ili maksimalni rok trajanja koncesije;
- 4) spisak potrebne tehničke dokumentacije sa uslovima za njenu izradu, dozvola, odobrenja i saglasnosti koje treba pribaviti prije početka obavljanja koncesione djelatnosti, u skladu sa zakonom;
- 5) izvod iz prostorno-planske dokumentacije, vlasničku strukturu i način rješavanja imovinsko-pravnih odnosa, kao i podatke o infrastrukturnim i drugim objektima koji se nalaze na prostoru za sprovođenje koncesione aktivnosti;
- 6) uslove koje je dužan da ispunjava koncesionar u pogledu tehničke opremljenosti, finansijske sposobnosti i ostale reference i dokaze o ispunjavanju tih uslova;
- 7) osnovne elemente tenderske dokumentacije (oglasa, dokumentacije vezane za ponudu);
- 8) nacrt ugovora o koncesiji i drugih pratećih ugovora neophodnih za realizaciju koncesije;
- 9) kriterijume za izbor najpovoljnije ponude;
- 10) uslove i način obavljanja koncesione djelatnosti, a naročito uslove, način i kvalitet i obim pružanja usluga korisnicima;
- 11) mjere za zaštitu životne sredine i unaprjeđenje energetske efikasnosti u skladu sa propisima;
- 12) početni iznos koncesione naknade;
- 13) način određivanja tarifa za pružanje usluga;
- 14) spisak propisa koji se primjenjuju na postupak davanja koncesije i vršenje koncesione djelatnosti;
- 15) druge elemente od značaja za davanje koncesije.

(2) Ako je predmet koncesije eksploatacija mineralne sirovine, koncesioni akt sadrži i podatke o izvršenim geološkim istraživanjima i podatke o utvrđenim količinama i kvalitetu mineralne sirovine.

U skladu sa članom 8 stav 3 Zakona o koncesijama, prije upućivanja Koncesionog akta Vladi na usvajanje, Ministarstvo organizuje i sprovodi javnu raspravu u roku od 15 do 30 dana od dana upućivanja javnog poziva za javnu raspravu.

Poslije sprovedene javne rasprave, Ministarstvo dostavlja Vladi, u skladu sa članom 8 stav 6 Zakona o koncesijama, Koncesioni akt sa Izvještajem sa javne rasprave na usvajanje.

Ministarstvo energetike i rudarstva, kao nadležni organ, sprovodi postupak dodjele koncesija u skladu sa važećim zakonskim okvirima. Svi relevantni koraci će biti preduzeti u odgovarajućim fazama kako bi se osigurala potpuna usklađenost sa Zakonom o zaštiti prirode.

Postupak dodjele koncesija za istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina u Crnoj Gori temelji se na dobro definisanom hijerarhijskom metodu izrade i usvajanja dokumentacije. Ovaj metod osigurava da svaki korak u procesu bude temeljito pripremljen, pregledan i usklađen sa zakonskim okvirima i principima održivog razvoja, uz poštovanje ekoloških standarda i zakonskih propisa.

UPRAVA ZA ZAŠTITU KULTURNIH DOBARA, CETINJE

Uprava za zaštitu kulturnih dobara, Cetinje, je dostavila Mišljenje, br. 03-274/2021 od 10.06.2024., zaveden u MEIR pod brojem 01-304/24-1487/5 od 14.6.2024., koje se odnosi na učešće u Javnoj raspravi na Nacrt dopune Plana davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2024. godinu.

Dostavljeni predlozi, komentari i sugestije

U dopisu koji je dostavljen od Uprave za zaštitu kulturnih dobara navedeno je:

Uvidom u dokumentaciju Uprave, utvrđeno je da u zahvatima ležišta „Stubički dolovi“, opština Nikšić, „Pogled“, opština Rožaje, „Kličevac“, opština Nikšić, „Možura-Orlovo“, opština Bar, „Bistrica“, opština Berane i „Jagnjilo“, opština Pljevlja, nema zakonom zaštićenih kulturnih dobara.

Dalje, u odnosu na popis dobara sa potencijalnim kulturnim vrijednostima ove Uprave, u okviru planiranih područja do danas nisu evidentirani lokaliteti od značaja, sa izuzetkom lokaliteta „Jagnjilo“ čije okruženje obiluje većim brojem potencijalnih arheoloških lokaliteta, što je zaključeno na osnovu dokumentacije arheološkog rekognosciranja opštine Pljevlja, sprovedenog od strane JU Centar za konzervaciju i arheologiju Crne Gore.

U toku realizacije navedenih koncesija, potrebno je poštovati odredbe čl. 87 Zakona o zaštiti kulturnih dobara („Sl. List Crne Gore“ 49/10, 40/11, 44/17, 18/19), a sve u vezi slučajnih otkrića – nalaza od arheološkog značaja. Ukoliko se u toku izvođenja radova naiđe na iste, obavezno o tome izvijestiti Upravu za zaštitu kulturnih dobara.

Po pitanju ležišta nemetalične mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena „Lješevići-Gajevi“, opština Kotor, Uprava za zaštitu kulturnih dobara postupajući po zahtjevu JU Zavoda za geološka istraživanja, za davanje mišljenja o mogućnosti pristupanja istraživanju i eksploataciji u okviru ovog ležišta, izdala je akt br. UP/1 05-1262/2023-4 od 18.03.2024. godine, kojim je utvrđeno da prije izrade Dopune godišnjeg plana davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploatacije mineralnih sirovina za 2024. godinu i Koncesionog akta, kao osnovnog dokumenta na osnovu kojeg se pokreće postupak davanja koncesije, neophodno je postupiti u skladu sa članom 172 Operativnih smjernica za primjenu Konvencije o svjetskoj baštini.

U članu 172 Komitet za svjetsku baštinu poziva države ugovornice Konvencije da informišu Komitet, preko Sekretarijata, o svojoj namjeri da preduzimaju ili da odobravaju na području zaštićenom po Konvenciji veće restauracije ili novu gradnju koja može uticati na izuzetnu univerzalnu vrijednost dobra. Upućuje se na blagovremenost slanja obavještenja, prije izrade osnovnih dokumenata za konkretne projekte i prije donošenja odluka koje bi bilo teško promijeniti, tako da Komitet može da pomogne u pronalaženju odgovarajućih rješenja kako bi se osiguralo da se u potpunosti očuva izuzetna univerzalna vrijednost dobra.

Imajući u vidu utvrđeno, potrebno je komentare navedene u ovom aktu uzeti u obzir u daljem postupku izrade Dopuna plana davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2024. godinu.

Odgovor na predlog i komentar

Shodno Uredbi o povjeravanju dijela poslova iz nadležnosti Ministarstva energetike i rudarstva JU Zavod za geološka istraživanja („Sl. list CG“, broj 17/22, 146/22 i 121/23), JU Zavod za geološka istraživanja ovlašćena je da, za potrebe navedenog Ministarstva, u cilju pripreme dokumentacije neophodne za izradu Nacrta dopune Plana davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina pribavi Mišljenja od nadležnih institucija (Nadležnog organa za prostorno planiranje, Uprave za

zaštitu kulturnih dobara i Uprave za katastar i državnu imovinu). Dostavljena Mišljenja predstavljaju preduslov za nastavak procedure dodjele koncesije, odnosno izrade Koncesionog akta, kao osnovnog dokumenta na osnovu kojeg se pokreće postupak davanja koncesije i ista se uzimaju u obzir u daljoj proceduri dodjele koncesije, u skladu sa zakonskim procedurama.

Svi relevantni koraci, navedeni u dopisu Uprave za zaštitu kulturnih dobara, će biti preduzeti u daljem postupku realizacije dodjele koncesija po osnovu Dopune plana za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovine za 2024, izradom odgovarajuće dokumentacije, u odgovarajućim fazama, kako bi se osigurala potpuna usklađenost sa predloženim smjernicama i preporukama u skladu sa zakonskim propisima (članom 172 Operativnih smjernica za primjenu Konvencije o svjetskoj baštini).

ZAŠTITNIK IMOVINSKO-PRAVNIH INTERESA Kancelarija Bijelo Polje

Dopis broj, 486/24 od 04.06.2024., zaveden u MEIR pod brojem 01-304/24-1487/2 od 07.6.2024.

Ovo su primjedbe i sugestije iznijete od strane Zaštitnika imovinsko-pravnih interesa, kancelarija Bijelo Polje vezane za dopunu Plana davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2024. godinu.

Poštovani, dostavili ste nam dopis broj 01-304/24-1487/1 od 27.05.2024. godine, radi dostavljanja sugestija, komentara i primjedbi na nacrt dopune plana davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2024. godinu kojim su obuhvaćeni lokaliteti iz nadležnosti Zaštitnika imovinsko pravnih interesa Crne Gore – kancelarija u Bijelom Polju.

1. Ležište nemetalična mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena „Pogled“, opština Rožaje;
2. Lokalitet nemetalične mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena (vulkanit i krečnjak) „Bistrica“, opština Berane.
3. Odlagalište cementnog laporca „Jagnjilo“, Opština Pljevlja.

U vezi sa predmetnom javnom raspravom, ukazujemo na odredbe čl. 53, st. 1 i 3 i čl. 56 Zakona o državnoj imovini (Sl. List CG br. 21/2019 i 40/2011) te sa aspekta Zaštitnika imovinsko pravnih interesa Crne Gore, a u okviru zakonskih ovlašćenja koja se odnose na imovinsko pravna pitanja Zaštitnik imovinsko-pravnih interesa, daje sledeće sugestije:

Naime, čl. 6 Zakona o koncesijama propisano je da predmet koncesije, u skladu sa zakonom može biti istraživanje i eksploatacija mineralnih sirovina od strateškog značaja, korišćenje vodotoka i drugih voda, odnosno njihovih delova ili određene količine vode za namjene utvrđene predmetnim zakonom, korišćenje šuma, korišćenje prirodnih bogatstava i morskom dobru radi obavljanja djelatnosti od javnog interesa i dr, osim istraživanje i proizvodnja ugljovodonika, eksploatacija rječnih nanosa na javnom vodnom dobru, korišćenje prirodnih bogatstava u državnoj imovini, radi izgradnje, održavanja i korišćenja energetskih objekata u cilju proizvodnje električne energije, korišćenje obala, rijeka i jezera, korišćenje prirodnog bogatstva u područjima sa prirodno ljekovitim svojstvima i drugim prirodnim vrijednostima radi izgradnje objekata. Pored naznačenog predmeta koncesije može biti korišćenje i drugih prirodnih bogatstava, dobara u opštoj upotrebi i drugih dobara od opšteg interesa u državnoj imovini, u skladu sa zakonom.

Dopunom plana davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2024 godinu, kao i samim Planom, mora biti opisana analiza opravdanosti javnog interesa za davanje koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina, lokalitet u kojem se daje koncesija, prostorno urbanistička dokumentacija i imovinsko pravni odnosi.

Međutim, ukazujemo da dopuna plana davanja koncesija mora da sadrži detaljnu analizu opravdanosti davanja koncesije, koja će obuhvatiti analizu koristi predmeta koncesije po budžet Države Crne Gore, a i koristi po građane Crne Gore, s toga potrebno je detaljnije opisati postojanje opravdanog javnog interesa za davanje koncesije na predmetnim lokalitetima, kao i dati detaljnu analizu strateškog uticaja predmeta koncesije na zaštitu životne sredine uz obavezu izrade elaborata procjene. Plan davanja koncesija mora

da sadrži mišljenje Agencije za zaštitu životne sredine, sa ocjenom uticaja predmeta koncesije na životnu sredinu, budući na vrstu predmetnog istraživanja.

U odnosu na imovinsko-pravne odnose, koji moraju biti regulisani u Koncesionom aktu ukazujemo da isti mora da sadrži oznaku listova nepokretnosti za sve nepokretnosti sa oznakom katastarskih parcela i kulturu zemljišta, kao i svim upisanim teretima, ograničenjima i zabiljezbama, kako bi budući koncesionar na transparentan način bio obaviješten o svim teretima i ograničenjima koja prate predmet koncesije. Imajući u vidu navedeno za ukazati je da hipoteka prema svojoj prirodi i svrsi služi da osigura i omogući izvršenje obaveze obliagacionog odnosa u slučaju da dužnik nije dobrovoljno ispunio svoju obavezu u ugovorenom roku. Odredbom čl. 327 st. 3. Zakona o svojinsko pravnim odnosima CG propisano je da Ugovorom o hipoteci može isključiti pravo hipotekarnog dužnika da otuđi nepokretnost opterećenu hipotekom ili ograniči njena upotreba. U vezi naprijed navedenog, ponavljamo da je saglasno odredbi čl. 4 Zakona o koncesijama, koncesija pravo korišćenja prirodnog bogatstva, dobra u opštoj upotrebi i drugih dobara od opšteg interesa koja su u državnoj svojini.

Ako se u vezi sa korišćenjem koncesije mora izvršiti eksproprijacija nepokretnosti, troškovi, način i rokovi plaćanja naknade za eksproprijisanu nepokretnost utvrđuju se i sprovode u skladu sa Zakonom o koncesijama CG i odredbama Zakona o eksproprijaciji CG.

Takođe ukazujemo da sudska praksa zaključuje da na zemljištu koje je u privatnoj svojini, postupku davanja koncesije mora prethoditi postupak eksproprijacije (presuda Vrhovnog suda Crne Gore Rev. Br. 381/16 od 14.06.2016 godine). Navedene zakonske odredbe kao i sudsku praksu treba posebno sagledati i sa aspekta ubilježenih tereta hipoteka i već date koncesije kako bi se zaštitio interes Države Crne Gore od štetnih efekata zbog eventualne povrede prava na imovinu trećih lica.

Odgovori

Poslije usvajanja Dopune plana dodjele koncesija, na osnovu člana 17 Zakona o koncesijama, postupak za davanje koncesija pokreće nadležni organ izradom Koncesionog akta sa ciljem realizacija dodjele koncesije u skladu sa Dopunom plana dodjele koncesije.

Za potrebu izrade Koncesionog akta za istraživanje i eksploataciju mineralne sirovine pribavljaju su Mišljenja nadležnih institucija (Nadležnog organa za prostorno planiranje, Uprave za zaštitu kulturnih dobara Cetinje i Uprave za katastar i državnu imovinu), kako bi se ispunili preduslovi za nastavak procedure.

Shodno članu 19 Zakona o koncesijama Koncesioni akt kao osnovni dokument za pokretanje postupka dodjele koncesija sadrži:

- 1) opis predmeta koncesije, granice područja, oblasti, prostora i lokacije na kojoj će se vršiti koncesiona djelatnost;
- 2) osnovne parametre za ocjenu ekonomske opravdanosti investicije;

- 3) minimalni ili maksimalni rok trajanja koncesije;
- 4) spisak potrebne tehničke dokumentacije sa uslovima za njenu izradu, dozvola, odobrenja i saglasnosti koje treba pribaviti prije početka obavljanja koncesione djelatnosti, u skladu sa zakonom;
- 5) izvod iz prostorno-planske dokumentacije, vlasničku strukturu i način rješavanja imovinsko-pravnih odnosa, kao i podatke o infrastrukturnim i drugim objektima koji se nalaze na prostoru za sprovođenje koncesione aktivnosti;
- 6) uslove koje je dužan da ispunjava koncesionar u pogledu tehničke opremljenosti, finansijske sposobnosti i ostale reference i dokaze o ispunjavanju tih uslova;
- 7) osnovne elemente tenderske dokumentacije (oglasa, dokumentacije vezane za ponudu);
- 8) nacrt ugovora o koncesiji i drugih pratećih ugovora neophodnih za realizaciju koncesije;
- 9) kriterijume za izbor najpovoljnije ponude;
- 10) uslove i način obavljanja koncesione djelatnosti, a naročito uslove, način i kvalitet i obim pružanja usluga korisnicima;
- 11) mjere za zaštitu životne sredine i unaprjeđenje energetske efikasnosti u skladu sa propisima;
- 12) početni iznos koncesione naknade;
- 13) način određivanja tarifa za pružanje usluga;
- 14) spisak propisa koji se primjenjuju na postupak davanja koncesije i vršenje koncesione djelatnosti;
- 15) druge elemente od značaja za davanje koncesije.

(2) Ako je predmet koncesije eksploatacija mineralne sirovine, koncesioni akt sadrži i podatke o izvršenim geološkim istraživanjima i podatke o utvrđenim količinama i kvalitetu mineralne sirovine.

Znači, u okviru Koncesionog akta, koji se radi za svaki lokalitet koji je uvršten u dopunu plana u poglavlju: Osnovni parametri za ocjenu ekonomske opravdanosti investicije, dati su parametri na osnovu kojih se određuje opravdanost javnog interesa za dodjelu koncesije.

U skladu sa članom 8 stav 3 Zakona o koncesijama, prije upućivanja Koncesionog akta Vladi na usvajanje, ministarstvo organizuje i sprovodi javnu raspravu u roku od 15 do 30 dana od dana upućivanja javnog poziva za javnu raspravu: građanima, državnim organima, mjesnim zajednicama, nevladinim organizacijama, pravnim licima i preduzetnicima i drugim zainteresovanim subjektima da se uključe u javnu raspravu i da svoje komentare, primjedbe, predloge i sugestije. Cilj ove rasprave je da se pribave komentari i sugestije građana svih relevantnih institucija predstavnika privrede, nevladinog sektora kao i stručne javnosti kako bi se nacrt predmetnog koncesionog akta unaprijedio prije usvajanja od strane Vlade Crne Gore.

Poslije sprovedene javne rasprave, Ministarstvo dostavlja Vladi, u skladu sa članom 8 stav 6 Zakona o koncesijama, Koncesioni akt sa Izvještajem sa javne rasprave na usvajanje.

U cilju zaštite svih segmenata životne sredine, Zakonom o rudarstvu je definisana obaveza koncesionara da za dobijanje dozvole za eksploataciju, pored ostale dokumentacije, mora dostaviti i Elaborat o procjeni uticaja na životnu sredinu i Projekat rekultivacije zemljišta koji je urađen u skladu sa donesenim propisima. Znači, prije bilo kakvih aktivnosti, po pitanju eksploatacije mineralnih sirovina, na površinski ili podzemni način, neophodno je uraditi Elaborat o procjeni uticaja na životnu sredinu, sa ciljem da se utvrde, opišu i vrednuju, u svakom pojedinačnom slučaju, mogući direktni ili indirektni uticaji eksploatacije na sve faktore životne sredine, kao i da se opišu mjere i smjernice predviđene u cilju sprečavanja i otklanjanja štetnog uticaja na životnu sredinu.

Nadležni državni organ procjenjuje potrebu izrade Elaborata o procjeni uticaja zahvata na životnu sredinu, koji se radi u skladu sa Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list CG“, br. 75/18).

S obzirom na značaj očuvanja životne sredine, Koncesionar je dužan da se pridržava svih mjera zaštite u skladu sa zakonskim propisima.

Bez dobijanja ekološke saglasnosti na ovaj dokument, nije moguće dobiti odobrenje za eksploataciju.

Shodno vašim sugestijama, u odnosu na imovinsko-pravne odnose, isti će izradom Koncesionog akta biti definisani u okviru Tehničkog izvještaja- Geodetskog elaborata, kao sastavnog dijela Koncesionog akta, u kojem je lokalitet definisan prostorno planskom dokumentacijom – prostornim planom, u utvrđenim koordinatama državnog koordinatnog sistema (DKS) i prikazan na katastarskom planu katastarske opštine, sa listovima nepokretnosti, oznakama katastarskih parcela, kao i svim upisanim teretima, ograničenjima i zabilježbama.

Shodno odredbi člana 44 stav 1 Zakona o koncesijama na nepokretnosti potrebnoj za obavljanje djelatnosti od javnog interesa u skladu sa zakonom, korisnik eksproprijacije, mora imati pravo svojine ili druga prava u skladu sa zakonom kojim se uređuje eksproprijacija, dok stav 2 istog člana propisuje da nepokretnost iz stava 1 ovog člana može se eksproprijirati u cjelosti ili fazno, u toku trajanja koncesionog ugovora, u zavisnosti od predmeta koncesije

U ostalim obavezama Koncesionara u okviru ugovornih obaveza definisaće se da:

- ukoliko je vlasnik zemljišta u zahvatu istražno-eksploatacionog prostora, a nakon pokrenutog postupka eksproprijacije, do pravosnažnosti rješenja o eksproprijaciji, zaključi sporazum sa Koncedentom kojim će se izvršiti prenos nepokretnosti u vlasništvo Koncedenta u skladu sa članom 52 Zakona o eksproprijaciji;
- plaća naknadu za korišćenje nepokretnosti u državnoj imovini u skladu sa zakonom, osim ukoliko je Koncesionar snosio troškove eksproprijacije u smislu člana 7 ovog Ugovora ili ukoliko je Koncesionar, kao raniji vlasnik, prenio nepokretnosti u svojinu Koncedentu bez naknade u smislu navedenog člana Ugovora.

Shodno odredbama Zakona o eksproprijaciji ('Sl. listu CG', br. 21 od 27. marta 2008), član 52, stranke se mogu sporazumjeti o oblicima i visini naknade, kao i o predaji nepokretnosti koja se eksproprijira vanpostupka propisanog ovim zakonom sve do pravosnažnosti rješenja o eksproprijaciji. U slučaju sporazuma obustavlja se dalji postupak o eksproprijaciji, a shodno članu 11, istog Zakona, eksproprijirana nepokretnost može se vratiti ranijem vlasniku pod uslovima propisanim ovim zakonom.

ZAŠTITNIK IMOVINSKO-PRAVNIH INTERESA

Zaštitnik imovinsko-pravnih interesa je dostavio dopis br. 390/24 od 14.06.2024., zaveden u Ministarstvo energetike i rudarstva pod brojem 01-304/24-1487/6 od 21.6.2024., koji se odnosi na učešće u Javnoj raspravi na Nacrt dopune Plana davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2024. godinu.

Primjedba

U dopisu koji je dostavljen od Zaštitnika imovinsko-pravnih interesa navedeno je:

U kontekstu navedenog člana za lokalitet „Jagnjilo“, opština Pljevlja, primjećuje se da nema inicijative za dopunu plana od strane zainteresovanog lica, niti za navedene lokalitete postoje dokazi o realnim troškovima izrade ocjene ekonomske opravdanosti investicije. Primjećuje se i da za pojedine lokalitete nijesu vršena detaljna geološka istraživanja niti ima podataka o kvalitetu (lokalitet Stubički dolovi i Bistrica) kao i da zainteresovano lice za lokalitet Stubički dolovi nema iskustva u eksploataciji čvrstih mineralnih sirovina.

Odgovor

Razmatrajući javni interes i ekonomsku izvodljivost koncesije za istraživanje i eksploataciju cementnog laporca sa odlagališta "Jagnjilo", ova lokacija je uvrštena u Dopunu Plana davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2024. godinu.

U Državnom planu eksploatacije mineralnih sirovina za period 2019-2028. godinae, navedeno je da, osnovne sirovine za proizvodnju portland cementa su krečnjaci, laporci i gline. Razmatranje mogućnosti

primjene cementnih laporaca pljevaljskog basena u proizvodnji portland cementa odnosi se prvenstveno na korišćenje tehnogenih ležišta ove sirovine. Nova tehnološka rješenja u proizvodnji cementa, kvalitetna osnovna mineralna sirovina, energetska goriva i aditivi predstavljaju značajan potencijal za razvoj ove važne industrijske grane za Crnu Goru u cjelini. Pored osnovnih sirovina Crna Gora raspolaže sirovinama koje se koriste za korekciju kvalitativnih karakteristika klinkera (glinica, topionička zgura, elektrofilterski pepeo, gips).

Za ilustraciju važnosti cementa u savremenoj industriji, analizirana je globalna proizvodnja cementa u proteklih godinama, što naglašava ekonomski značaj mineralnih sirovina neophodnih za proizvodnju cementa. Iako podaci za proizvodnju u manjim državama nisu dostupni, perspektiva Crne Gore u pogledu geološkog potencijala za proizvodnju cementa je očigledna.

Takođe, investicija za izgradnju fabrike cementa od vitalnog značaja za stanovništvo opštine Pljevlja, kako sa aspekta novih radnih mjesta tako i sa aspekta ekonomskog razvoja. Cilj uvrštavanja odlagališta "Jagnjilo" je valorizacija cementnog laporca uz poštovanje zakona i standarda, ukoliko bude zainteresovanih. Razlog je da grad Pljevlja treba da se razvija i da je valorizacija cementnog laporca u interesu cijele Opštine.

Upravo iz tih razloga, identifikovan je potencijal cementnog laporca na odlagalištu "Jagnjilo", što opravdava uključivanje ovog lokaliteta u Dopunu plana za 2024. godinu.

Odlagalište "Jagnjilo", nije bilo predmet geoloških istraživanja sa ciljem utvrđivanja kvaliteta, količina i bilansnosti rezervi laporca (kao sirovine za dobijanje cementa) koji je, više od dvadeset godina iz krovine uglja ležišta "Potrica" deponovan na ovu lokalnost. U 1981. godini izvršena su najobimnija istraživanja ležišta "Potrica" koja su rezultirala definisanjem krovinskih laporaca kao kvalitetne mineralne sirovine za proizvodnju portland cementa i izradom Elaborata o klasifikaciji, kategorizaciji i proračunu rezervi cementnog laporca Pljevaljskog basena sa stanjem 20.03.1982. god., (Geoinžinjeri, Sarajevo). Na osnovu analize raspoloživih podataka o prethodnim geološkim istraživanjima šireg područja i užeg prostora "Jagnjilo", na kome je deponovan laporac iz krovine ležišta uglja "Potrica", može se zaključiti da je uže područje bilo zahvaćeno samo osnovnim geološkim istraživanjima vršenim u cilju sagledavanja geološke građe, geotektonskih osobina stijena i strukturnih odnosa u sklopu ocjene potencijalnosti šireg područja za dokazivanje ekonomskih rezervi uglja.

Detaljna geološka istraživanja i dokazivanje rezervi i kvaliteta će poslužiti kao osnova za planiranje buduće eksploatacije

Prvi korak u realizaciji ove kapitalne investicije predstavlja dobijanje koncesionog prava na istraživanje i eksploataciju odlagališta cementnog laporca "Jagnjilo", opština Pljevlja, kao mineralne sirovine u industriji cementa.

Na osnovu člana 17 Zakona o koncesijama, postupak za davanje koncesija pokreće nadležni organ izradom Koncesionog akta. Cilj izrade Koncesionog akta je realizacija dodjele koncesije za istraživanje i eksploataciju odlagališta mineralne sirovine cementni laporac "Jagnjilo", opština Pljevlja.

U okviru Koncesionog akta, u poglavlju: Osnovni parametri za ocjenu ekonomske opravdanosti investicije, biće prikazani parametri na osnovu kojih se određuje opravdanost javnog interesa za dodjelu koncesije.

Detaljna geološka istraživanja u manjoj mjeri mogu imati uticaj na životnu sredinu, a eksploatacija odlagališta cementnih laporaca sa Jagnjila, u suštini ima i povoljnih i nepovoljnih uticaja na životnu sredinu.

Uklanjanjem ove deponije, značajan dio prostora u neposrednoj blizini gradskog naselja, se može privesti korisnijoj namjeni, dovešće do rasterećenja pritiska i eliminisanja mogućeg nastanka klizišta, odrona i drugih egzogenih pojava.

Mogući povoljni i nepovoljni uticaj buduće eksploatacije laporca iz odlagališta Jagnjilo kod Pljevalja, opština Pljevalja na životnu sredinu, definiše se Elaboratom o procjeni uticaja površinske eksploatacije, transporta sirovine i tehnologija njene prerade u finalni proizvod, koji će, shodno članu 2. Uredbe o procjeni uticaja zahvata na životnu sredinu (Sl. list RCG br. 14/97), budući koncesionar biti u obavezi da uradi prije otpočinjanja koncesione djelatnosti.

Ovaj dokument predstavlja jedan od bitnih uslova za izdavanje odobrenja za izvođenje radova i odobrenja za upotrebu rudarskih i drugih objekata, a koja izdaje organ uprave nadležan za rudarstvo. Elaboratom moraju biti predviđene i precizno definisane konkretne mjere za smanjenje nepovoljnih uticaja svih tehničkih operacija, upotrijebljenih mašina, alata i opreme, kako na pejzaž i stanovništvo, tako i na vazduh, podzemne i površinske vode.

Shodno članu 6, Zakona o koncesijama, predmet koncesije, u skladu sa zakonom, mogu biti:

- 1) istraživanje ili eksploatacija, ili istraživanje i eksploatacija mineralnih sirovina od strateškog značaja.

U Dopunu plana se uvrštavaju i lokaliteti u okviru kojih do sada nisu vršena detaljna geološka istraživanja, kao što je Bistrica i Stubički dolovi. Koncesionim aktom, kao osnovnim dokumentom za pokretanje postupka dodjele koncesija, biće definisana obaveza koncesionara da izvede detaljna geološka istraživanja u cilju dokazivanja rezervi i kvaliteta mineralne sirovine. S obzirom da nisu vršena detaljna geološka istraživanja, na ovom prostoru nema podataka o rezervama i kvalitetu.

U okviru Koncesionog akta navodi se da je obaveze koncesionara, u skladu sa članom 51 stav 2 Zakona o koncesijama, u roku od 60 dana od dana zaključenja Ugovora o koncesiji, osnuje i registruje privredno društvo ili drugo pravno lice sa sjedištem u Crnoj Gori, koje će obavljati koncesionu djelatnost ili da proširi registraciju za vršenje koncesione djelatnosti;

Nacrt Koncesionog akta se priprema sa ciljem pokretanja postupka javnog nadmetanja za izbor najpovoljnije ponude za dodjelu Ugovora o koncesiji za istraživanje i eksploataciju.

Javno nadmetanje se sprovodi u otvorenom postupku, na način propisan Zakonom o koncesijama.

Ponuđač dostavlja ponudu na osnovu javnog oglasa za davanje koncesije. Rok za dostavljanje ponuda iznosi jedan mjesec od dana objavljivanja javnog oglasa u "Službenom listu Crne Gore".

Shodno članu 22, Zakona o koncesijama, tenderska dokumentacija naročito sadrži: javni oglas, uputstvo ponuđačima za izradu i dostavljanje ponude, kriterijume za izbor najpovoljnije ponude, nacrt ugovora sa svim pripadajućim prilogima i obrascima, formu bankarske garancije ponude, uslove koje moraju da ispune ponuđači, dokumentaciju ili druge dokaze o ispunjavanju uslova utvrđenih javnim oglasom i tenderskom dokumentacijom u zavisnosti od predmeta koncesije, koje je ponuđač dužan da dostavi.

Shodno članu 29 Zakona o koncesijama, kriterijumi na osnovu kojih se vrši vrednovanje ponuda, u zavisnosti od predmeta koncesije, su između ostalih i reference ponuđača (tehnički i/ili finansijski uslovi, dosadašnje iskustvo u vršenju koncesione djelatnosti i drugo).

Primjedba

Dopuna Plana davanja koncesija sadrži područja – lokalitete, odnosno oblasti u kojima će se davati koncesije, predmet koncesije, analizu opravdanosti javnog interesa sa pokazateljima uticaja na privredni razvoj, zaposlenost, budžet, usklađenost sa strateškim ciljevima na državnom, sektorskom i lokalnom nivou, vrijeme trajanja koncesije, prostorno planske preduslove, imovinsko pravne odnose i druge elemente u zavisnosti od predmeta koncesije.

Dopunom plana davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2024. godinu opisana je analiza opravdanosti javnog interesa za davanje koncesija za detaljna geološka

istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina, lokalitet-oblast u kojima će se davati koncesije, prostorno urbanistička dokumentacija i imovinsko-pravni odnosi.

Međutim, dopuna Plana davanja koncesija mora sadržati detaljniju analizu opravdanosti davanja koncesije, koja će obuhvatiti analizu koristi predmeta koncesije po državni budžet i budžet lokalnih zajednica, pa i koristi po građane Crne Gore, pa s tim u vezi potrebno je detaljnije opis postojanje opravdanog javnog interesa za davanje koncesije na lokalitetima bliže navedenim u predmetnoj dopuni Plana.

Odgovor

Shodno članu 19 Zakona o koncesijama Koncesioni akt kao osnovni dokument za pokretanje postupka dodjele koncesija sadrži:

- 1) opis predmeta koncesije, granice područja, oblasti, prostora i lokacije na kojoj će se vršiti koncesiona djelatnost;
- 2) osnovne parametre za ocjenu ekonomske opravdanosti investicije;
- 3) minimalni ili maksimalni rok trajanja koncesije;
- 4) spisak potrebne tehničke dokumentacije sa uslovima za njenu izradu, dozvola, odobrenja i saglasnosti koje treba pribaviti prije početka obavljanja koncesione djelatnosti, u skladu sa zakonom;) izvod iz prostorno-planske dokumentacije, vlasničku strukturu i način rješavanja imovinsko-pravnih odnosa, kao i podatke o infrastrukturnim i drugim objektima koji se nalaze na prostoru za sprovođenje koncesione aktivnosti;
- 6) uslove koje je dužan da ispunjava koncesionar u pogledu tehničke opremljenosti, finansijske sposobnosti i ostale reference i dokaze o ispunjavanju tih uslova;
- 7) osnovne elemente tenderske dokumentacije (oglasa, dokumentacije vezane za ponudu);
- 8) nacrt ugovora o koncesiji i drugih pratećih ugovora neophodnih za realizaciju koncesije;
- 9) kriterijume za izbor najpovoljnije ponude;
- 10) uslove i način obavljanja koncesione djelatnosti, a naročito uslove, način i kvalitet i obim pružanja usluga korisnicima;
- 11) mjere za zaštitu životne sredine i unaprjeđenje energetske efikasnosti u skladu sa propisima;
- 12) početni iznos koncesione naknade;
- 13) način određivanja tarifa za pružanje usluga;
- 14) spisak propisa koji se primjenjuju na postupak davanja koncesije i vršenje koncesione djelatnosti;
- 15) druge elemente od značaja za davanje koncesije.

(2) Ako je predmet koncesije eksploatacija mineralne sirovine, koncesioni akt sadrži i podatke o izvršenim geološkim istraživanjima i podatke o utvrđenim količinama i kvalitetu mineralne sirovine.

Znači, u okviru Koncesionog akta, koji se radi za svaki lokalitet koji je uvršten u dopunu plana u poglavlju: Osnovni parametri za ocjenu ekonomske opravdanosti investicije, dati su parametri na osnovu kojih se određuje opravdanost javnog interesa za dodjelu koncesije, kao i analiza koristi predmeta koncesije po državni budžet i budžet lokalnih zajednica, pa i koristi po građane Crne Gore.

Primjedba

Takođe, Dopuna Plana davanja koncesija ne sadrži Mišljenje Agencije za zaštitu životne sredine za svaki lokalitet ponaosob, sa ocjenom uticaja predmeta koncesije na životnu sredinu, što je veoma važno kada je riječ o davanju koncesije za istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina.

Odgovor

U cilju zaštite svih segmenata životne sredine, Zakonom o rudarstvu je definisana obaveza koncesionara da za dobijanje dozvole za eksploataciju, pored ostale dokumentacije, mora dostaviti i Elaborat o procjeni uticaja na životnu sredinu i Projekat rekultivacije zemljišta koji je urađen u skladu sa donesenim propisima.

Znači, prije bilo kakvih aktivnosti, po pitanju eksploatacije mineralnih sirovina, na površinski ili podzemni način, neophodno je uraditi Elaborat o procjeni uticaja na životnu sredinu, sa ciljem da se utvrde, opišu i vrednuju, u svakom pojedinačnom slučaju, mogući direktni ili indirektni uticaji eksploatacije na sve faktore životne sredine, kao i da se opišu mjere i smjernice predviđene u cilju sprečavanja i otklanjanja štetnog uticaja na životnu sredinu. Nadležni državni organ procjenjuje potrebu izrade Elaborata o procjeni uticaja zahvata na životnu sredinu, koji se radi u skladu sa Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list CG“, br. 75/18). Bez dobijanja ekološke saglasnosti na ovaj dokument, nije moguće dobiti odobrenje za eksploataciju.

S obzirom na značaj očuvanja životne sredine, Koncesionar je dužan da se pridržava svih mjera zaštite u skladu sa zakonskim propisima.

Primjedba

Što se tiče imovinsko-pravnih odnosa za lokalitete koji su predmet koncesije potrebno je da svaki lokalitet sadrži oznaku Listova nepokretnosti, Posjedovnih listova, sa oznakom kat. parcela i kulture zemljišta, kao i upisanim teretima, ograničenjima i zabilježbama, kako bi budući koncesionar na transparentan način bio obaviješten o svim teretima i ograničenjima koja prate predmet koncesije, tj. ukoliko predmetna nepokretnost nije opterećena teretom i ograničenjima. Ovo s razloga što je od strane Zaštitnika za određeni lokalitet (Lješevići), primijećeno da postoje upisani tereti i ograničenja (morsko dobro, zabilježba gradnja bez građevinske dozvole u korist fizičkog lica, pravo zakupa – koncesije na period od 11. godina), a što predmetna dopuna plana davanja koncesija ne sadrži. Za lokalitet PJ Nikšić KO Stubica primjećuje se da je katastarska parcela 511 obuhvaćena predmetnim lokalitetom (dio imovinsko pravnih odnosa), a ista nije sadržana u LN 158 KO Stubica.

Za lokalitet „Možura – Orlovo“ opština Bar za katastarsku parcelu 2416/1 u posjedovnom listu br. 2256 KO Kunje primjećuje se upis tereta pravo službenosti i zabilježba postupka koncesije u korist preduzeća Montim d.o.o. Podgorica, rok važenja 18 godina. Za lokalitet „Bistrica“ opština Berane primjećuje se da nijesu dati tačni podaci posjedovnog lista, obzirom u katastru zemljišta ne postoji opština Buče II. Za lokalitet „Jagnjilo“, opština Pljevlja primjećuje se upis tereta koncesije u korist d.o.o. „Tim Company“ na period od 21 godinu za pojedine nepokretnosti.

Odgovor

Shodno vašim primjedbama, u odnosu na imovinsko-pravne odnose, isti će izradom Koncesionog akta biti definisani u okviru Tehničkog izvještaja- Geodetskog elaborata, kao sastavnog dijela Koncesionog akta, u kojem je lokalitet definisan prostorno planskom dokumentacijom – prostornim planom, u utvrđenim koordinatama državnog koordinatnog sistema (DKS) i prikazan na katastarskom planu katastarske opštine, sa listovima nepokretnosti, oznakama katastarskih parcela, kao i svim upisanim teretima, ograničenjima i zabilježbama.

Primjedba

U vezi sa navedenim, ponavljamo da je, saglasno odredbi čl. 4 Zakona o koncesijama („Sl. List CG“, br. 08/09), koncesija pravo korišćenja prirodnog bogatstva, dobra u opštoj upotrebi i drugog dobra od opšteg interesa koje je u državnoj svojini. Ako se u vezi sa korišćenjem koncesije mora izvršiti eksproprijacija nepokretnosti, odnosno uređenje građevinskog zemljišta, troškovi, način i rokovi plaćanja naknade za eksproprijaciju nepokretnosti, odnosno uređenje građevinskog zemljišta utvrđuju se i sprovode u skladu sa Zakonom o koncesijama (čl. 44. st. 1 Zakona) i odredbama Zakona o eksproprijaciji. Sudska praksa zaključuje da na zemljištu koje je u privatnoj svojini postupku davanja koncesije mora prethoditi postupak eksproprijacije (presuda Vrhovnog suda Crne Gore Rev. 381/16 od 14.06.2016. godine). Navedene odredbe i sudsku praksu treba posebno sagledati i sa aspekta ubilježeni tereta građenja na tuđem zemljištu i već date koncesije, kako bi se zaštitio interes države od štetnih efekata zbog eventualne povrede prava na imovinu trećih lica.

Odgovor

Shodno odredbi člana 44 stav 1 Zakona o koncesijama na nepokretnosti potrebnoj za obavljanje djelatnosti od javnog interesa u skladu sa zakonom, korisnik eksproprijacije, mora imati pravo svojine ili druga prava u skladu sa zakonom kojim se uređuje eksproprijacija, dok stav 2 istog člana propisuje da nepokretnost iz stava 1 ovog člana može se eksproprijirati u cjelosti ili fazno, u toku trajanja koncesionog ugovora, u zavisnosti od predmeta koncesije.

U ostalim obavezama Koncesionara u okviru ugovornih obaveza definisane se da:

- ukoliko je vlasnik zemljišta u zahvatu istražno-eksploatacionog prostora, a nakon pokrenutog postupka eksproprijacije, do pravosnažnosti rješenja o eksproprijaciji, zaključi sporazum sa Koncedentom kojim će se izvršiti prenos nepokretnosti u vlasništvo Koncedenta u skladu sa članom 52 Zakona o eksproprijaciji;
- plaća naknadu za korišćenje nepokretnosti u državnoj imovini u skladu sa zakonom, osim ukoliko je Koncesionar snosio troškove eksproprijacije u smislu člana 7 ovog Ugovora ili ukoliko je Koncesionar, kao raniji vlasnik, prenio nepokretnosti u svojinu Koncedentu bez naknade u smislu navedenog člana Ugovora.

Shodno odredbama Zakona o eksproprijaciji ('Sl. listu CG', br. 21 od 27. marta 2008), član 52, stranke se mogu sporazumjeti o oblicima i visini naknade, kao i o predaji nepokretnosti koja se eksproprijira vanpostupka propisanog ovim zakonom sve do pravosnažnosti rješenja o eksproprijaciji. U slučaju sporazuma obustavlja se dalji postupak o eksproprijaciji, a shodno članu 11, istog Zakona, eksproprijirana nepokretnost može se vratiti ranijem vlasniku pod uslovima propisanim ovim zakonom.

ZAKLJUČCI DO KOJIH SE DOŠLO NAKON JAVNE RASPRAVE – REZIME

Na osnovu razmotrenih primjedbi, sugestija i komentara dostavljenih tokom trajanja javne rasprave, proizašli su sljedeći zaključci:

- ✓ Ministarstvo energetike i rudarstva se, tokom izrade dopune Plana, rukovalo obezbeđivanjem: odgovarajućeg javnog interesa, unapređenja rudarske djelatnosti, održivog korišćenja obnovljivog mineralnog resursa, zasnovanog na njegovom dugoročnom korišćenju, veće zaposlenosti, kao i racionalno, ekonomično, pravilno i efikasno korišćenja prirodnih mineralnih resursa, tehničko-tehnološkog unapređenja i očuvanja životne sredine.
- ✓ Dalje, svi lokaliteti koji su uvršteni u dopunu plana bili su obuhvaćeni osnovnim geološkim istraživanjima, a na osnovu analize raspoložive dokumentacije na ležištima "Lješevići Gajevi", "Možura" i "Pogled", u predhodnom periodu, vršena su detaljna geološka istraživanja tehničko-građevinskog kamena i dokazane su rezerve i kvalitet.
- ✓ Svakako, treba istaći i mjere zaštite životne sredine, koje se sprovode tokom geoloških istraživanja i eksploatacije, u skladu sa zakonom, a ne prije davanja koncesije. Određene saglasnosti, kao što su, jedan od njih, urbanističko-tehnički uslovi, pribavljaju se na projektnu i tehničku dokumentaciju, a bez kojih Koncesionar ne može dobiti odobrenja za realizaciju detaljnih geoloških istraživanja i eksploatacije mineralne sirovine.
- ✓ Investicija za izgradnju fabrike cementa od vitalnog značaja za stanovništvo opštine Pljevlja, kako sa aspekta novih radnih mjesta tako i sa aspekta ekonomskog razvoja. Cilj uvrštavanja odlagališta "Jagnjilo" je valorizacija cementnog laporca uz poštovanje zakona i standarda, ukoliko bude zainteresovanih. Razlog je da grad Pljevlja treba da se razvija i da je valorizacija cementnog laporca u interesu cijele Opštine.

- ✓ S obzirom da se tehničko-građevinski kamen vulkanskog porijekla (eruptiv), u malim količinama, eksploatiše samo na ležištu „Štitarica-Okruglički krš“, opština Mojkovac i da shodno tome se ne mogu zadovoljiti potrebe za izgradnju habajućih slojeva puteva, posebno za one visokih performansi kao što je auto-put, buduća eksploatacija ležišta „Bistrica“, sa izuzetno značajnim prognoznim rezervama od preko 10 miliona m³ čvrste stijenske mase i kvalitetom, bila bi veoma značajna.
- ✓ Osim izgradnje novih puteva potrebno je obezbijediti i značajne količine tehničko-građevinskog kamena za rekonstrukciju i održavanje postojeće putne infrastrukture i objekata. Zbog prisutanosti stalanog trenda povećanja interesovanja domaćih i stranih investitora za dobijanje koncesije za istraživanje i eksploataciju tehničko-građevinskog kamena, uvrštavanje lokaliteta “Stubički dolovi” i “Kličevac” u dopunu Plana je osnovana.
- ✓ Obezbeđivanje održivog snabdijevanja mineralnim sirovinama i zadovoljavanje potreba za njima predstavlja osnov za dodjelu koncesija, uz pronalazak kompromisnih rješenja između sve veće potrebe za sirovinama i potencijalnih negativnih uticaja eksploatacije i obrade sirovina na prirodnu sredinu i društvo, kao i, između ciljeva i politika u oblasti zaštite životne sredine.
- ✓ Bez ekonomski razvijene zemlje, nema ni razvoja turizma, kao vrlo značajne grane privrede Crne Gore. Kroz poštovanje zakonskih propisa i struke, turizam ili bilo koja grana privrede, neće trpjeti štete od rudarske djelatnosti, već će samo doprinijeti njegovom razvoju.